
Zavaros évek 2. rész

[A Wallenberg-ügy.](#)

[Bajcsi Zsilinszky Endre](#)

[Budapesti eposz](#)

[Nyugat felé.](#)

[A felszabadulás árnyékában.](#)

[A CIC.](#)

[Vörös függöny Amerika fölött.](#)

[Kétféle mérték.](#)

[Amerikai fogságban.](#)

[A nürnbergi per és ami mögötte van.](#)

[A demokratikus Amerika szégyene](#)

[Egy elfelejtett ország](#)

[Gyökértelen ifjúság hulló társadalom.](#)

[A nyilasok.](#)

A Wallenberg-ügy.

A Szálasi-kormány ellen emelt vádak legsúlyosabbika a zsidókérdés körül zajlott le. Ma, kellő távlatban nézzünk szembe az akkori eseményekkel és sine ire et studio - minden harag gyűlölet és elfogultság nélkül beszéljünk erről is. Szükséges előrebocsátanunk, hogy már akkori megállapítások szerint is voltak vétkes mulasztások, amelyek emberéletbe kerültek, voltak visszaélések, amelyek ugyancsak emberéletbe kerültek, voltak gyáva hatalmon lévők és végeredményben voltak aljas kufárok, zsidók és nemzsidók egyaránt, akik pénzre váltották mások szenvedését és élethalál kérdését.

Kezdjük talán azzal, hogy Magyarország, mint független állam bizonyos ideig önállóan kezelte a zsidókérdést az első zsidótörvényeket mégis berlini nyomásra hozták. Az Imrédy-féle zsidótörvények erkölcsi megalázáson kívül nem jelentettek komoly veszedelmet a több mint 6 százalékos magyarországi zsidóság számára, de ezenkívül egészen a háború végéig magyar részről semmiféle zsidó koncentráció nem történt. Magyarországon sohasem volt sem Dachau, sem Auschwitz és sokan akármennyire is tagadják, a jogba gyökerező magyar államgondolat egészen a horizont teljes elsötétüléséig éppen olyan védelmet biztosított zsidó vallású állampolgárainak, mint a többieknek. A zsidóság apolitikus viselkedése azonban ebben az időben is megnyilvánult, sőt

erősebben, mint bármikor a történelem folyamán. Ahelyett, hogy hozzásimult volna a nemzethez, hogy megértően viselkedett volna annak sorskérdéseivel szemben, állandóan tágította az űrt és szította az ellentéteket.

Ezek az ellentétek akkor robbantak ki, amikor Budapest körül bezárult az orosz gyűrű és a magyar főváros harctér lett. Egy ellenséges hadseregtől körülzárt városban más, keményebb törvények uralkodnak, mint amit a bölcs paragrafusok megszabnak. Párizs 1870-es körülzárása a francia fővárosban olyan eseményeket produkált, amelyek normális időkben szinte elképzelhetetlenek lettek volna. A németek lábhoz tett fegyverrel álltak a párizsi erődök előtt és bent a városban a petrolözök a vörös lobogó árnyékában a legkegyetlenebb rémtetteket vitték véghez. A reakció természetesen itt sem maradt el. MacMahon csapatai rövid két hét alatt negyvenezer communard életének kioltásával tettek pontot erre a véres kísérletre. A körülzárt városok külön törvényeit ha nem is tiszteletben, de saját érdekében figyelembe kellett volna venni a magyar fővárosban összezsúfolt majd háromszázezer főnyi zsidóságnak, illetve hallgatniuk kellett azokra a megfontolt vezetésekre (Fábián Béla, Stern Samu, stb.), akik szinte könyörögve figyelmeztették saját faj és sorstársaikat a helytelen felfogás okozta következményekre. A budapesti zsidóság, minél jobban közeledtek Vorosilov marsall katonái, annál inkább elkülönült a nemzettől és annak a céljával ellentétes célok ösztönözték tetteit. A budapesti és a magyarországi zsidóság nem értette meg, hogy ez a háború a magyarság védelmi háborúja, s ahelyett, hogy semlegesén viselkedett volna, úgy várta a Vörös Hadsereg katonáit, mint a felszabadítókat.

Mikor a Szálasi kormány elhagyta Budapestet, akkor a katonai parancsnokságokon kívül már nem volt hatóság, amely vállalta volna a rend fenntartását és kiegyenlítette volna a felszabadított és elnyomott erők közötti különbséget. Budapest nem front mögötti, hanem egyenesen frontváros lett, az erősebb és annak volt szava, akinek fegyver, géppisztoly volt a kezében. És mindezen kérdésen túl mondhatjuk, hogy ez a kiéleződés, amely felszabadította a tömegöszönt, elsősorban nem faji vagy vallási, hanem osztálykérdéssé nőtte ki magát.

A tíz évig tartó Bethlen-rendszer alatt a magyarországi zsidóság közép és felső rétege olyan pénzügyi előnyökre tett szert, amely bizonyos, tekintetben teljesen felborította a társadalmi együttérzés és együttműködés társadalmi egyensúlyát. A zsidóság ezt a pénzügyi téren való előnyét az összes zsidótörvények ellenére is megtartotta

és a mindjobban szegényedő néprétegek érthető ellenszenvvel nézték és látták a mindjobban növekvő anyagi különbséget. A marxizmus minden próbálkozása hiábavaló volt, amely a középosztály ellen ingerelte a munkás és paraszt rétegeket. A magyar középosztály és a magyar munkásság anyagi helyzete között már régóta nem volt olyan különbség, amely ezt az osztályharcot megindokolta volna. A felsőbb rétegek pedig a nagybirtokosok és a nemzsidó plutokrácia olyan magasan élt a nép fölött, hogy ez tulajdonképpen inkább statisztikai könyvek szomorú oldalán szerepelt izgató alanyként. A nagy zsidó vagyoni ún. árjásítása sem érintette a lényegét, hiszen ahogyan minden törvényt, úgy ezt a törvényt is ki lehetett játszani, és ebben a kijátszásban elsőrangú segédkezet nyújtott annak a magyar parlamentnek felső és alsóháza egyaránt, amelynek kevés kivétellel majdnem minden egyes tagja egy árjásított zsidó nagyvállalat védelmezője volt. A Horthy-korszak húsz esztendeje alatt olyan komplikált és szövevényes gazdasági érdekhálózat szőtte át az országot, amelyen semmiféle törvénnyel és paragrafussal nem lehetett segíteni. Ez annyit jelentett, hogy a zsidóság a maga vagyoni status quoját egészen az összeomlásig megtartotta. A zsidóság - a magyarországi zsidóság - a háború elvesztésére spekulált, de nem gondolta, hogy az a mély ellentét, amely vagyoni helyzetéből kifolyólag a zsidó és magyar tömegek között fennáll, olyan befejezést kap, mint 1945 első három hónapjában.

A sors természetesen, mint az általában lenni szokott, itt is igazságtalan volt. Amíg az ún. nagyzsidók, a weissmanfrédok az ullmannok a bekövetkezett tragédia előtt német segítséggel külföldre menthettek magukat, addig az otthonmaradt közép- és kiszsidóság adta az áldozatokat. A Szálasi kormány tagjai a minisztertanácsokon állandóan a legmérsékeltebb hangnemben nyilatkoztak és tárgyaltak, ha a zsidókérdés valamelyik aktuális pontja felmerült. Budinszky László, a Szálasi-kormány kivégzett igazságügyminisztere Vajna Gáborral szemben állandóan a legellenzékibb álláspontot képviselte, és ezen túlmenően nem tett eleget a budapesti német SS parancsnokság a zsidók és politikai foglyok kiadását szorgalmazó követeléseinek sem. Kollektív alapon mégis felakasztották. Ugyanezt mondhatjuk a szintén kivégzett Pálffy Fidélről és Kemény Gáborról és mindazon többiekéről, akikben nem volt meg az az erő, hogy szembeforduljanak az egymást kergető és sokszor véres eseményekkel.

1944 októberének végén kereste fel e sorok íróját elsőízben a budapesti svéd Vöröskereszt vezetője és megbízottja, Langlet Waldemar a miniszterelnökség sajtóosztályán. Előadta, hogy a

városban atrocitások vannak, bizonyos nyilas karszalagos alparancsnokok és kerületvezetők a fennálló törvényeken túl is olyan dolgokat művelnek, amelyek nem egyeztethetők össze egy alkotmányos kormány felfogásával. Hosszas tárgyalás után megígértem neki, hogy mindenben segítségére leszek, tekintve, hogy többé-kevésbé tisztában voltam a városban uralkodó állapotokkal. Megállapodásunk után Langlet Waldemar úgyszólván minden nap felkeresett. Listákat hozott és menlevelet kért a listán szereplő személyek számára, bár az ilyen miniszterelnökségi menlevelek kiadása egyáltalán nem énrám tartozott, még csak nem is a miniszterelnökségre, mégis találtam olyan megoldást, amely többé-kevésbé biztosította az illető személyek védelmét. Egyízben Langlet Waldemar azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy a gettóba bezárt zsidó asszonyok és gyermekek számára svéd vöröskeresztes konyhát akar berendezni és ehhez kb. hárommillió pengőre volna szüksége. Kérése előadása után azt kérdeztem tőle, hogy ha Budapest orosz kézre kerül, akkor a svéd Vöröskereszt továbbra is Budapesten marad-e, vagy elhagyja a magyar fővárost?

A svéd Vöröskereszt budapesti elnöke azt válaszolta, hogy a Vöröskereszt továbbra is Budapesten marad és természetesen tovább folytatja emberbarát munkáját. Közöltem vele, hogy a hárommillió pengő helyett hatmillió pengőt tudok juttatni a svéd Vöröskereszt számára azzal a kéréssel, hogy annak felét használja fel a zsidó gettóban élők segélyezésére, a másik felén pedig állítson majd fel svéd vöröskeresztes konyhákat a budapesti gyermekek számára. Langlet Waldemar hálásan megszorította a kezemet és közbenjárásomra a Nemzeti Banktól fel is vette a hatmillió pengőt. Hogy mire fordította, annak csak ő a megmondhatója. Tény azonban, hogy az oroszok bevonulása után mind a svéd Vöröskereszt, mind Langlet Waldemar elhagyták a fővárost. és többet nem tértek vissza oda. Később megtudtam azt is, hogy miért nem jött Budapestre vissza Langlet Waldemar még a tiszteletére rendezett zeneakadémiai hangversenyre sem, amelyre őt a budapesti üldözöttek szervezete meghívta. Kiderült ugyanis, hogy a svéd Vöröskereszt vezetősége azokért a menlevelekért, amelyeket a miniszterelnökség sajtóosztályán kapott, súlyos pénzeket kért a bajbajutottaktól, nyilván mélységes ember baráti érzésből kifolyólag. A hatmillió pengőről ugyancsak elfelejtett Langlet Waldemar és a svéd Vöröskereszt elszámolni.

Az emberi kapzsiságnak és aljasságnak másik oldala mutatkozott meg, mikor a miniszterelnökségi sajtóosztályon megjelent egy jónevű, zsidó származású budapesti ügyvéd és óvatosan üzletet ajánlott. Az üzlet abból állt volna, hogy bizonyos gyorstalpaló

nácikurzuson átesett csoportok segítségével fogassunk le pénzesebb zsidókat és azokat kellő dollár és font lefizetése ellenében engedjük szabadlábra. Az ajánlat olyan volt, hogy valami csapdát sejtettem benne, mert nem ismertem még a kapzsiságnak ezt a mértékét. Az illetőt rövid úton kiutasítottam, de másnap az előbb említett ügyvéd megbízással egy keresztény ügyvéd keresett fel, aki megnyugtatót, hogy csak 30-40 gazdag budapesti zsidóról van szó és az ügynek nem lesz semmi következménye azon 150 ezer dolláron kívül, amelyet a bajbajutottak szabadulásukért hajlandók lefizetni. Dögkeselyűk voltak.

A kormány háta mögött, annak tudta és beleegyezése, sőt akarata ellenére megindult a hajsza a pénzért és az életükért remegő emberek kifosztására és legyilkolására. November közepén az egyik fővárosi magánszanatórium igazgatóorvosa keresett föl telefonon és kérdezte, hogy az elmúlt éjszaka hová vitték el azt a huszonnyolc zsidót, akik a deportálás ellen a szanatóriumában kerestek menedéket. Hosszabb telefonérdeklődés után megtudtam, hogy éjszaka teherautóval az óbudai téglagyárba szállították őket - külön felügyelet alatt. A legkörülményesebb úton azonnal intézkedtem, hogy vigyék vissza mind a huszonnyolcat a szanatóriumba, ami meg is történt. Felhívtam a főorvost, aki ezt közölte velem és mind a huszonnyolc személy számára ismét törvénytelenül menlevelet állítottam ki, amit elküldtem nekik és egyben közöltem a főorvossal, hogy amennyiben úgy adódik a helyzet, cselekedjen belátása szerint. Később esztendőök múltán, mikor már a Gyűjtőfogház életfogytiglanra ítélt fegyence voltam, kiderült, hogy a kormánynak Budapestről való eltávozása után géppisztolyos fiatalemberek az akkor uralkodó káoszban mind a huszonnyolc beteget - menleveleim ellenére - elhurcolták a kórházból, visszavitték az óbudai téglagyárba és ott agyonlőtték őket. Az ügy megszervezője egy Margitai nevű zsidó származású ember volt

Számtalan ilyen eset történt abban az időben a magyar fővárosban. Az ostromlott városban meglazult a rend és mindenki bíró és ítéletvégrehajtó lehetett, aki géppisztolyt hordott nyakában. Ostromlott város, káosz és anarchia. Később sokminden kiderült, így többek között az is, hogy ezeket az elvetemedett gazemberségeket főként azok a fiatalok követték el, akik részben az aszódi, részben a többi fiatakorúakat fogvatartó fegyintézetből kiszabadultak és csoportosan érkeztek a fővárosba, ahol tág lehetőség nyílt számukra. De ezekért a tettekért kollektív ítélet alá vonni egy kormányt a huszadik század történelmének legsötétebb oldalai közé tartozik. S kormány, akármilyen elszomorítóak is voltak az akkori közállapotok csak politikai és országvédelmi feladatokat teljesített és

próbált megoldani. Az ösztönöket nem a szabadította fel, hanem azok az események, amelyeket nem volt módjában megállítani, mert nem ő indította el azokat, azt a kormányt a politikai konstellációknak megfelelően lehet hazaárulónak nevezni, lehet rövidlátással vádolni azért, mert mai szemmel nézve egy már tegnap elveszett ügyet védelmezett, de embertelenséggel nem. Legtöbb tagja önzetlenül, becsületesen és tisztességesen állott helyén, s vállalta azt a végzetet, melyet a sors kimért reá.

x

1944 november elején léptem közelebbi kapcsolatba a svéd követség szolgálatában álló Wallenberggel, akinek egyetlen feladata a budapesti zsidóság lehetőségek szerinti megvédelmezése volt. Középtermetű, fekete fiatalember volt, aki talán önzetlenebb eszközökkel próbálta emberbaráti feladatát megoldani, mint azt a svéd Vöröskereszt tette. Látogatása során megkért, keressem őt fel a Baross utcai Hollandi Biztosító épületében lévő irodájában, mert érdekes dolgokat szeretne nekem mutatni. A megbeszélts időben el is mentem a védelmezett házba, ahol a svéd követség védelme alatt álló zsidók százai éltek. Wallenberg rövid bevezető után fényképekkel tett dossziét tett elém. A képek az osztrák határ felé menetelő zsidó menetoszlopokat ábrázoltak. Asszonyok, nők, férfiak és gyermekek. Wallenberg közölte velem, hogy amennyiben a kormány a legrövidebb időn belül nem állítja le ezeket a minden emberi méltóságot megcsúfoló deportálásokat, úgy neki módjában áll ezeket a fényképeket a világsajtónak szétküldeni. Én a magam részéről mindent megígértem és kértem, hogy meg aznap este keressen fel engem a miniszterelnökség sajtóosztályán, ahol összehozom őt Szöllősy Jenő miniszterelnökkel és majd megbeszéljük, hogy mit lehet tennünk.

Este Wallenberg a fényképekkel megjelent nálam s fölmentünk Szöllősyhez, akivel már délután közöltem Wallenberg jövetelét. Nem szívesen ment bele a találkozásba, mert mint mondotta, ez az ügy nem őreá tartozik. De aztán mégis fölvittem hozzá Wallenberget és Szöllősy a leghatározottabban megígérte, hogy mindent elkövet, hogy ezek a szégyenteli dolgok megszűnjenek. Ezután Wallenberg eljött hozzám vacsorára és tőle is ígéretet kértem arra vonatkozóan, hogy ha elfoglalják Budapestet, legalább annyit kövessen el lakosság érdekében, mint amennyit most cselekszik az üldözöttekért. Aztán elváltunk és soha többé nem láttam őt, de nem mások sem. Először az a hír terjedt el róla, hogy az oroszok agyonlőtték, de azután kiderült, hogy a Budapest határához érkező szovjet hadsereg megbízottait kereste fel valószínűleg azért, hogy eleget tegyen

annak, amit egy szenvedő főváros lakossága kért és várt tőle. Sokáig nem lehetett hallani róla semmit. Az oroszok elvitték és állítólag 1948-ban meghalt egy moszkvai fegyházban.

Bajcsi Zsilinszky Endre

November közepén Budapest már frontváros jelleget öltött. A szovjet páncélos őrsök már Vecsés és Kőbánya körül jártak és minden nap számolni lehetett orosz páncélos ék betörésével. Már nemcsak éjszakai, de nappali belövések is voltak. Szinte csodaváró hangulat uralkodott a városban. Csodafegyverekben bíztak, vagy valami égi segítségben, de senki sem hitte, hogy ez a gyönyörűség főváros rövid időn belül a Vörös Hadsereg áldozata lesz. A kormány megszüntette a sorbaállásokat, három hónapra előre kiutalta nemcsak az élelmiszerjegyeket, hanem a fizetéseket is, hogy mindenki számára lehetővé tegye bizonyos mennyiségű élelmiszer tartalékolását. Nem volt sehol semmi fennakadás. A gyárak különösen Csepel, az a gyárvidék, amely a baloldaliak szerint a "vörös Csepel" volt, példaadóan dolgoztak. Néhány hét múlva, mikor a harcok a nagy csepeli gyárváros közvetlen közelében folytak, akkor mutatta meg igazán a magyar nehézipari munkásság, hogy melyik oldalhoz tartozik. Semmi nem tudta volna megakadályozni, hogy sztrájkba lépjenek, hogy sabotáljanak és megszüntessék a termelést ha akarták volna. Csepel negyvenezer nehézipari munkása az utolsó percekig dolgozott, szállította a löszert, a páncélelhárító röppentyűket, és senki sem törődött még a légiriadókkal sem.

Feltűnt, hogy ezekben a hetekben, mikor már kezdett kibontakozni a magyar főváros hősi ellenállása, máról holnapra megszűntek az angolszász légitámadások. Amíg a nyáron néha naponta kétszer is megjelentek Budapest felett a halálhozó Liberátorok, addig októberben már csak Budapest felett áthúzó angolszász gépeket lehetett látni. Pedig ha az angolszász hadvezetőség fontosnak tartotta volna az orosz csapatok gyors előrevonulását, akkor mindössze egyetlen erőteljes légitámadást kellett volna intéznie Budapest ellen. S hogy ez nem történt meg, annak valószínűleg mélyebb okai voltak. Nyilván nem akartak az angolszászok a szovjet csapatokkal valahol Franciaországban, vagy a remageni hídfőnél találkozni. Vártak valamit Budapesttől, illetve Magyarországtól. Megszűntek a röpcedulázások és a rádióban való fenyegetőzések is. S mintha a magyarság megértette volna ezt az angolszászok által ki nem mondott megbízatást, hogy vállalja az Európát mentő évszázados szerepét és hátát Európa nyugati falának feszítve, védelmezze

Európát a keleti barbárság ellen, mint ahogy tette ezt évszázadokon keresztül. A győztes Nyugat azonban ismét adós maradt a fizetéssel, illetve Jaltában és Potsdamban hálálták meg ennek a kis nemzetnek hősi önfeláldozását.

Az első mélyebb megrázkódtatást a Margit híd felrobbantása okozta. Igaz hogy a német hadvezetőség megállapítása szerint ezt a katasztrófát, amely másfélszáz halálos áldozatot követelt, a véletlen okozta, de ennek a csodálatos vasköteménynek az elpusztulása komor balsejtelemmel töltötte el az embereket. November végén már a többi hidak is valami furcsa karácsonydísz öltöttek, amennyiben az acélgerendákra fényes sztaniolba csomagolt robbanóanyagokat aggattak a német katonaság hidrobbantó osztagai. Mindenki tudta, hogy a halált jelentik ezek a békés kinézetű csomagocskák, s a hidak bármely pillanatban levegőbe repülhetnek. De az oroszok már túl közel voltak, ami maga után vonta a gyönyörű budapesti hidak aláaknázását. És mégis a hidakon nem csökkent a forgalom, s valami nyugodt, megfontolt pánik vált úrrá a lelkeken. A budaiak Pestre igyekeztek, a pestiek Budán kerestek lakást, szóval mindenki ott próbálta életét és vagyonát menteni, amint azt éppen ösztöne diktálta. Ugyancsak ebben az időben jelentek meg Budapest utcái fölött azok a varrógépeknek csúfolt orosz repülő, amelyek minden különösebb megfontolás nélkül géppuskázták az utcákat és dobálták le bombáikat. De néhány nap múlva már senki sem törődött velük, és az élet ezektől az incidensektől eltekintve rendes kerékvágásban haladt tovább. Talán Európa egyetlen városa sem viselkedett olyan nyugodt fegyelmezettséggel a közvetlen veszély közepén, mint Budapest, a mikor alig pár esztendő múlva a kommunista sajtó ötvenezer budapesti partizánról beszélt, akkor kérdezzük, hol voltak ezek a partizánok? Egyetlen "hősies cselekedetük" a Döbrentei téri Gömbös Gyula szobor felrobbantása és a Városi Színházban elhelyezett durranó bomba robbantása volt. De mint később kiderült, ezt sem a kommunisták csinálták, hanem fiatal kisgazdapárti tagok.

x

A Szálasi kormánynak a Sándor palota sárga termében tartott utolsó minisztertanácsai már nyomasztó légkörben folytak le. A város szélén ott állt az ellenséges, politrukoktól agyontüzdelte Vörös Hadsereg és közben fenn a Várban minisztertanácsot tartottak. Az ablakok néha megremegtek a közelben lecsapódó bombák dőrejétől, és féltő volt, hogy egy éjszaka az egész kormány az ellenség kezei közé kerül. De mindegyik miniszter beszámolt, ha rákerült a sor. Szakvály Emil részletesen referált a gyárak kitelepítéséről és

becsületes katonai pontossággal részletezte a nyugatra kiszállítandó anyagok értékét és mennyiségét. Reményi-Schneller pénzügyminiszter elmondotta a Nemzeti Bank aranykészletének Veszprémbe való szállítását, s a többiek is mind valamennyien úgy referáltak, mintha még messze volna a vég, ami pedig már ott ólálkodott az ódon palota sok vihart látott falai előtt.

1944 november 22-én ismét minisztertanács volt a sárga-teremben. Közelen és távolban vészjósló bombarobbanások zavarták meg a lélegzetvisszafojtva figyelő város csendjét. Fél tíz előtt néhány perccel Incze Péter miniszterelnökségi titkár a telefonhoz hívta Vajna Gábor belügyminisztert, aki pár perc múlva visszatért és engedélyt kért, hogy rendkívül fontos ügyben eltávozhasson. Az oroszok alig pár kilométerre álltak Budapeستől és mindenki a legrosszabbtól tartott. De a tárgyalások tovább folytak. Nem sokkal éjfél előtt Vajna Gábor visszatért és röviden csak annyit közölt, hogy rendkívüli intézkedésekre volt szükség, mert a nyomozó hatóságok összeesküvést lepleztek le. Nevet nem mondott, de másnap már mindannyian tudtuk, hogy Bajcsy Zsilinszky Endrét és társait tartóztatták le a Nádor utcai Nitrokémia irodáiban. Bajcsy Zsilinszky Endre a háború elvesztése után mint a magyarság nagy mártírja került be a magyar Pantheonba, nevére utcát neveztek el és mint követendő példát állították az ifjúság elé. Egyéni sorsa valóban tragikus, de ha politikai pályafutását nézzük ennek a bővérű, ziláltelekületű embernek, akkor történelmi szempontból vizsgálva az eseményeket, mondhatjuk, hogy ez az út nem vezethetett máshova, csak oda, ahova vitéz Bajcsy Zsilinszky Endre eljutott az erőszakos halálig, ami ugyanez év december 24-ének hajnalán a sopronkőhidai fegyház udvarán vetett véget ennek a tehetséges, de lobbanékony természetű és kordában nem tartható ember életének

De kövessük sorjában az eseményeket. Pontosan a kormányzói fegyverszünetet kérő proklamáció napján, 1944 október 15-én a magyarországi Kommunista Párt sztrájkra és szabotázsakciókra szólította fel a nemzetet és a Vörös Hadsereg ellen küzdő katonaságot "Nyílt levél a nemzethez" c. röpiratában. A már régebben megalakult Ellenálló Mozgalom vezetőjéül a kommunista Párt jóváhagyásával vitéz Bajcsy Zsilinszky Endrét, Nagy Ferencet, Antal Józsefet és ifjabb Tildy Zoltánt jelölték. Bajcsy Zsilinszky volt a tulajdonképpeni vezető, hiszen neve nemcsak a bal, de a jobboldali tömegek előtt is ismert volt, bár politikai pályafutásának változatos fordulatai a komolyan gondolkozó embereket távol tartották attól, hogy komoly politikai letéteményest lássanak benne.

Az első világháború befejezését követő években Gömbös Gyula

mellől indult el politikai pályafutása. Főszerkesztője volt a legszigorúbb fajvédelmi alapon álló Szózat c. reggeli napilapnak, belső munkatársa volt a Népnak, parlamenti és publicisztikai működése során messze túlhaladta a zsidókérdés higgadt szemléletét. Hónapokat töltött Berlinben és onnan küldött cikkeiben a legélesebb kritikát gyakorolta nemcsak az európai zsidóság, hanem az európai marxizmus és a weimari Németország politikai beállítottsága felett is. Egymás után jelentek meg türelmetlen hangú röpiratai és Gömbös Gyulával, Eckhardt Tiborral együtt ők hárman jelentették az akkori Magyarország szélsőjobboldalát. Mindvégig szemben állott Bethlen István keresztény konszolidációjával, míg azután a fajvédő párt feloszlása után Gömbös Gyula fejet hajtott az akkori kormánypárt előtt és mint honvédelmi államtitkár tevékenyen is részt vett az uralkodó rendszer munkájában. Eckhardt megalakította a Független Kisgazda Pártot, Zsilinszky Endre azonban mint a magyar politikai mezők szabad farkasa, egyelőre eltűnt a közéletből. Ahogyan változtak az idők, úgy változtak a politikusok is. A volt fajvédő tarpai kuruc, a véres antiszemita Miklós Andor hármas lapkonszernjének lapjaiba kezdte írni cikkeit. Vezércikkírója lett a pesti zsidó polgárság három napilapjának, az Estnek, a Pestnek és a Magyarországnak s múltbeli hitvallásából csak az ellenzékiéget tartotta meg. De ez az ellenzékiesség már nem Bethlen István reakciós vonalvezetése, hanem Gömbös Gyula megfontolt és érett nacionalista politikája ellen irányult. A baloldal túlzott tisztelettel hódolt a "megtért" Zsilinszky Endre előtt, aki mint megsértett kuruc vezér, mint a huszadik század magyar politikai harcainak új Ocskay brigadérosa mindjobban eltolódott nemcsak a bal, hanem a szélsőbaloldal felé, egészen a kommunistákkal való kézszorításig. Politikájához természetesen hozzá kellett hogy tartozzon a legnagyobb fokú németgyűlölet is.

Zászló lett, és a budapesti Lipótváros nemcsak lobogtatta és kihasználta, de vissza is élt ezzel a zászlóval. Hiszen Zsilinszky Endre, a szatmári kurucivadék valóban jó eszköz volt arra, hogy bizonyos németellenes körök ősmagyar származású lengyellel kevert alibije legyen. Tömjéneztek, dicsőítették, és ez az őszintétlen, ravasz hódolat nem is tévesztette el hatását. Ő lett a faltörő kos, és az ő nacionalista vezércikkszólamaival takaróztak azok, akiknek végeredményben csak a magyarországi nagytőke egyeduralmának a megtartása volt a céljuk. Bajcsy Zsilinszky Endre nem volt szocialista, sőt olyan nacionalizmust képviselt, amely bizonyos pontokon súrolta a sovinizmus határát. De ha Gömbös Gyulából miniszterelnök lehetett, Eckhardt Tiborból a Teleki kormány Amerikába küldött nem hivatalos követe, ez olyan sérelmet jelentett Zsilinszky számára, amelyből nem volt más kivezető út, csak a

politikai öngyilkosság. Ez az öngyilkosság tulajdonképpen egy gyilkossággal kezdődött. Akkor, mikor 1911 május 14-én a két fiatalkorú Zsilinszky fivér politikai túlfűtöttségből, öltözködés közben agyonlőtte a magyar parasztság egyik legkomolyabb politikai letéteményesét és vezérét, Áchim Andrást. Ez a véres cselekedet, ill. ennek s cselekedetnek az árnyéka végigkísérte Zsilinszkyt egész politikai pályafutásán, és lehet, hogy a siralomházban eltöltött pár óra alatt megjelent előtte a hátulról lelőtt parasztvezér véres árnyéka...

Az előbb említett ellenállási mozgalom a baloldaltól kezdve a közösségi szervezetekig mindenkit magába foglalt. A mozgalom vezetői úgy látták, hogy Németország elvesztette a háborút, tehát nyitva áll az érvényesülési pálya mindazok számára, akik megbirkózva lelkiismeretükkel a legszélsőségesebb németellenes politikát folytatják. Ebben a mozgalomban a Kommunista Párt játszotta az irányító szerepet, de ott volt Nagy Ferenc vezetésével a Független Kisgazda Párt egy része, a földalatti "Szovjetunió Barátai" nevű társaság, a Teleki Pál közösség és mindazon többi pártok és egyesületek, amelyek az 1939-es választások során a magyar nép akaratából egyetlen képviselőt sem tudtak beküldeni a parlamentbe. Ez a felszabadító társaság ahogyan magát nevezte azonban elfelejtette, hogy háború alatt, különösen mikor az ellenség már az ország szíve előtt állott, a polgári törvények helyett a háborús törvények szerint mérik a cselekedeteket. Amíg csak politizáltak, addig semmi bántódásuk nem történt. 1944 március 19-én a Magyarországot megszálló német erők őrizetbe vették Zsilinszkyt, de pár hónap múlva szabadlábra helyezték és senki sem gátolta szabad mozgásában sem őt, sem társait. És ekkor, szabadságuk teljes birtokában követték el nemcsak a legnagyobb baklövést, hanem, a legnagyobb bűnt is a nemzet az oroszok ellen fegyverben álló nemzet ellen.

Bajcsy Zsilinszky Endre Kiss János vezérőrnaggyal, Nagy Jenő őrnaggyal és Tarcsay Vilmos századossal együtt katonai programot dolgozott ki. A magyar honvédség részéről a Kommunista Párthoz való összeköttetést Pálffy-Österreicher György vállalta, aki biztosította Zsilinszkyéket, hogy tízezer katonát tud rendelkezésükre bocsátani. (Szükséges megjegyeznünk, hogy Pálffy Györgyöt, a katonai AVO volt parancsnokát nem Szálasiék, hanem Rákosi Mátyásék végezték ki Rajk Lászlóval egyetemben.) A szükséges muníciót Makkay Miklós, a fűzfői nitrogéngyár vezérigazgatója adta volna az akcióhoz. A terv szerint ennek a tízezer embernek kellett volna biztosítani azt a korridort, amelyen át a Budapesten levő magyar és német csapatok között a szovjet hadsereg benyomult

volna a főváros szívébe és átkaroló mozdulattal a védő csapatokat hátba támadta volna. Az akciót részletesen megbeszélték Malinovszky marsall Budapesten tartózkodó ágenseivel. November 19-én Bajcsy Zsilinszky Endre aláírásával az alábbi levelet juttatták el Malinovszkyhoz, mint a II. Ukrajnai Hadsereg vezetőjéhez és Molotov szovjet-orosz külügyminiszterhez:

"Nagyméltóságú Molotov úrnak, mint a Szovjetunió külügyminiszterének.

Kegyelmes Urunk! 1944 március 19. - azaz Magyarországnak a németek által való megszállása után azonnal megkezdődött a demokratikus pártok és erők közös munkája, megalakítottuk a Magyar Frontot, amelynek parlamenti biztosítékát a Független Kisgazda Párt és a Szociáldemokrata Párt adta. A Magyar Frontnak ezt a szövetségét a Kommunista Párt, a Nemzeti Parasztpárt, a Katolikus Szervezetek Egyesülete, illetve az azokból alakult Keresztény Demokrata Párt, a Legitimisták Szervezete és a különféle kálvinista szervezetek egészítik ki. A Magyar Front a legteljesebb együttműködésben állott Horthy Miklós kormányzóval. Ennek a bizalmas együttműködésnek egyik legfontosabb eredménye az október 15-i kormányzói, proklamáció volt, amelyben a Kormányzó az Egyesült Hatalmaktól fegyverszünetet kért és felszólította a katonaságot, hogy engedelmeskedjék további parancsainak. A Kormányzónak ez a kiáltványa a nyilaskeresztesek és a németek közbelépése, továbbá ifjabb Horthy Miklós elfogása miatt korábban lett felolvasva, mint ahogyan az eredetileg tervezve volt. Emiatt magyar oldalról a katonai terveket nem tudták végrehajtani.

A Kormányzó személyének kikapcsolása után a Magyar Front arra a megállapításra jutott, hogy ő az egyedüli képviselője az ország demokratikus többségének. Az alkotmányos tényezők kikapcsolása után a Magyar Front elhatározta, hogy ő veszi át a Kormányzó proklamációjában elhangzott célkitűzések végrehajtását és megindítja a nemzeti fölkelést a német megszállók ellen. A Magyar Frontban tömörült pártok és pártonkívüliek mindenekelőtt elhatározták egy nemzeti fölkelés megszervezését. Kitüntetve érezzük magunkat, hogy a Magyar Front és a Felszabadító Bizottság kívánságait előadjuk a célból, hogy szorosabb együttműködést biztosítsuk a Szovjetunió ill. a Szovjet Hadsereg és a felkelő magyar erők között. Ennek az együttműködésnek lesz az eredménye, hogy megszabadítsuk szegény súlyos megpróbáltatásokon keresztül esett nemzetünket.

Az összeköttetés és az összműködés megvalósítására tisztelettel Nagyméltóságod figyelmébe ajánljuk bizottságunkat. Ennek a

bizottságnak a vezetője dr. Szentgyörgyi Albert egyetemi tanár, tagjai pedig Péntes Géza főiskolai tanár, továbbá Radványi Imre és Major mérnök. Ennek a bizottságnak a feladata kérésünk tolmácsolása.

1/ Azok a magyar csapatok, amelyek a Szovjet Haderők előtt megnyitják a frontot és csatlakoznak ne tekintessenek hadifoglyoknak, hanem önálló magyar hadseregcsoportnak, amely a szovjet haderőn belül önálló magyar vezetés alatt veszi fel a harcot a németek ellen.

2/ Az 1942 óta orosz hadifogságba jutott magyar katonák és munkaszolgálatosok a magyar fölkelő ill. felszabadító hadsereg kötelékébe osztandók be, hogy magyar vezetés alatt folytassák a harcot Németország ellen.

3/ Az ilymódon felállított magyar felszabadító hadsereg melynek legfontosabb részét a Budapesten felállítandó munkásszázadok képeznek, továbbá mindazok a polgári lakosok, akik önként jelentkeznek partizánharcra a szükséges modern fegyverekkel látandók el.

4/ A felszabadított magyar területeken a magyar közigazgatás továbbra is érvényben marad.

5/ Ki kell építeni a Szovjet Hadsereg és a még felszabadítandó magyar területeken működő felkelők közötti kapcsolatot.

Kérem Nagyméltóságodat fogadja szívesen a Magyar Front és a Felszabadító Bizottság bizottságait, amelyek minden kérdésben Nagyméltóságod szolgálatára állanak.

Fogadja Nagyméltóságod megkülönböztetett tisztelem megnyilvánítását

Bajcsy Zsilinszky Endre. "

A Molotovhoz intézett levélben említett bizottságnak november 23-án kellett volna Moszkvába repülnie, de a magyar rendőrség október 19-én pontot tett ennek a katonai összeesküvésnek a végére. Az előbb említetteken kívül még letartóztatták Almásy Pál tábornokot, Révay Kálmán századost, Garay László postaigazgatót, aki a székesfehérvári rádióállomást az ellenálló mozgalom rendelkezésére bocsátotta, és Szalay Sándor nyomdászt. Az ügy annak rendje és módja szerint a magyar katonai hadbírótság elé került és annak vezetőit Bajcsy Zsilinszky Endrével együtt kivégezték. Tildy Zoltán, Nagy Ferenc, Vargha Béla és a többiek csak az orosz felszabadulás után kerültek felszínre. Hogy a kommunisták később a hatalom birtokában mennyire értékelték ennek a tervnek kidolgozóit, azt abból láthatjuk, hogy Almásy Pál tábornokot 1947-ben életfogytiglani fegyházra ítélték, a Nitrokémia igazgatója halált kapott, míg Makkay Miklós nyugatra menekült.

A mór megtette kötelességét, s még csak kezet sem fogtak vele.

A Bajcsy Zsilinszky Endre-féle összeesküvési ügyről a magyarországi németellenes front egyik vezetője, Sulyok Dezső Amerikában megjelent könyvében (A magyar tragédia I. rész, szerző kiadása, New Brunswick, NJ. USA 1954.) azt írja s hogy "Bajcsy Zsilinszky Endre kivégzése közönséges gyilkosság volt minden törvényes alap nélkül." Ezzel szemben tény az, hogy az egész ügyet a magyar honvédség hadbírósa tárgyalta le és perrendtartásszerűen hozta meg ítéletét. Ha Sulyok Dezsőék a Bajcsy Zsilinszky Endre által aláírt és a Molotovhoz intézett levélben foglaltakat komolytalan dolognak tekintik, akkor ez a vélemény az ő elvakultságukat bizonyítja. Az ország ebben az időben a szovjet Vörös Hadsereg ellen harcolt és aki az ellenséges haderőt a fronton harcoló katonaság háta mögé akarta vezetni, az a világ bármely nemzetének hadbírósa szerint kimeríti a háborúban elkövetett hazaárulás tényét. Sulyok Dezső fentebb említett könyvében azonban elfelejtette közölni a kivégzett Bajcsy Zsilinszky Endre Molotovhoz írott levelét.

Budapesti eposz

A tragédia lassan közeledett. November végén az orosz csapatok elérték a főváros periferiáit és a külvárosokban már utcai harcok folytak. A front mögötti városból frontváros lett. December elején a kormány és a szövetséges államok budapesti követségei a nyugati megyékbe, Szombathelyre, Sopronba és Kőszegre települtek át. A semleges államok követségei a fővárosban maradtak.

A magyar főváros kormány nélkül maradt, de a kinevezett közbiztonsági hatóságok vezetői tartották a rendet. A rendőrség és a többi állambiztonsági szervek az utolsó pillanatig a helyükön maradtak és hogy nem tudták hiánytalanul teljesíteni a rájuk bízott feladatot, ez nem rajtuk, mint inkább azokon múlt, akik a belső biztonság felborulásával akarták siettetni a szovjet hadsereg budapesti bevonulását. Ez a baloldali szedett-vedett társaság, amely olyan félelmetessé tette az ostrom alatti főváros életet két csoportra osztható. Az első csoportba tartoztak azok, akik a zavart felhasználva, nyilas karszalagot feltűzve raboltak és fegyveresen járták a zsidóházakat és az elkülönített gettót. Tudták, hogy a gettóban élő zsidóság elég tekintélyes mennyiségű értékkel rendelkezett. Ezek voltak azok, akik rövid pár hét alatt diszkreditálták az utolsó magyar kormányt és annak működését. A Schreder Gyula vezetése alatt álló rendőrség mindent elkövetett,

hogy megtisztítsa a fővárost ezektől a bandáktól, de az akkori káoszban ez szinte lehetetlen volt. A felszínre jutott alvilág fegyvert szerzett, csoportokat alakított és politikai színnel palástolta gáztetteit. Természetes, hogy az összeomlás után minden Népbíróság elé került volt fegyencet, betörőt az akkori idők hangulatának megfelelően a jobboldal számlájára írtak.

A második csoporthoz tartoztak a kommunisták, álkommunisták és aszociális elemek, akik a Kommunista Párt és az ellenállási mozgalom utasítására a seregestüktől elszakadt magyar és német katonák ellen verődtek vörös brigádokba. Aránylag nem voltak sokan, mert működésükben szembetalálták magukat a magyar főváros józan lakosságával. Ezek az emberek később, az orosz csapatok bevonulása és a népidemokrácia megszületése után mint partizán hősök és hazafiak vonultak be a kommunista demokrácia történetébe. 1950-ben a Budapesti Partizánszövetség kb. ötvenezer tagot számlált, ami azt jelenti, hogy az ostrom alatt ötvenezer partizánnak kellett volna működni az oroszokkal szembenálló magyar és német katonaság mögött. Ha valóban ennyi lett volna a számuk, akkor a magyar főváros ostroma nem ötven hanem mindössze pár óráig tartott volna, A partizánok később születtek meg, és később mesterséges módon fonták azt a babérkoszorút, amelyet sohasem vívtak ki maguknak.

A magyar főváros ötvenhárom napig védte magát, és hogy ennyi ideig tudott ellentállni az óriási fölényben lévő Vörös Hadseregnek, az nyilván nemcsak a védő katonaságnak, hanem Budapest lakosságának is az érdeme, amely mindent megtett, hogy Budapest, Európának ez a fontos kulcsállása minél később kerüljön Sztálin kezére. Az USA-ban megjelent *The Role of the Hungarián Soldier in World War II.* c. írás többek között a következőket mondta: "Egy maroknyi magyar és német katona ötvenkét napon keresztül hősiességével ötvenkét napon keresztül feltartóztatta az oroszokat, megakadályozva ezzel az utóbbiakat, hogy olyan gyorsan hatoljanak be Nyugat-Európába, mint enélkül tették volna. Eljön az idő, amikor a második világháború tiszta megvilágításban látszik majd, és Magyarország háborús jelentősége felemelkedik annak horizontjára. A világ akkor majd megérti, hogy Magyarország hosszú ideig tartó kommunistaellenes kitartása segített elérni nagyjában ugyanazt az eredményt, amit a balkáni invázió elért volna. Egy ilyen invázió egyike volt a szövetségesek terveinek, amelyek nem valósultak meg."

Az amerikai szerzőtől vett idézet, hasonlóan az azóta több helyen elhangzott megállapításhoz, elismeri Budapest ostromának

jelentőségét, amely csak azért következhetett be, mert Magyarország a legutolsó rögzített a szovjet-ellenes háborúban.

Budapest védelme hősköltemény volt. Nemcsak katonák, hanem diákok, polgárok, civilek és munkások küzdöttek a minden oldalról özönlő Vörös Hadsereg ellen, újból bizonyítván, hogy a Kárpátmedencének ez a kis országa a legteljesebben elutasította magától a kommunista eszméket és annak államformáját. Budapest küzdelme a második világháború legsúlyosabbja közé tartozott már csak azért is, mert a Budapestet körülzáró Malinovszky és Tolbuchin-féle hadosztályok nem az orosz elit katonaságból, hanem a periféria Oroszország salakjából és fegyenceiből összeállított büntetőezredek voltak. Az élkatonaság ill. a rendes orosz sorkatonaság Nyugaton harcolt, ahol a német főváros, Berlin volt a cél. A magyar főváros számára csak az orosz hadsereg salakja jutott, és ez a salak, ez a mongol- tatár gyerekekből és főként odesszai fegyencekből álló társaság valóban úgy harcolt és úgy viselkedett a győzelem után, ahogyan csak fegyencek és a mongol síkságon élő ázsiai hordák tudnak viselkedni. És erről a hősiességéről, a magyar fővárosnak erről az egész világ elismerését kiváltó harcáról a Sulyok Dezső többek között a következőket írta már előbb említett könyvében:

"Az az állítás, hogy a magyar főváros fontos szerepet töltött be a Vörös Hadsereg hátráltatása céljából, súlyos történelemhamisítási kísérlet. Ennek az állításnak a célja nem Magyarország rehabilitálása, hanem az, hogy a menekült magyar nácik a nyugati hatalmak európai kérdésekben mindig tájékozatlan vezetői előtt olyan helyzetbe juttassák önmagukat, amely a valóság alapján nem illeti meg őket. Ezért naiv és céltalan dolog is erről a tárgyról hazudni. (!!!) A Nyugat ugyan nem ismeri Európát (?), de azt tudja, hogy a háború hogyan folyt le. Ezért igen rossz vélemény alakulhat ki éppen a nyugati népek körében éppen arról a népről, amelynek menekültjei a valóság meghamisításával akarnak maguknak meg nem érdemelt érdemeket biztosítani. "

Ezeket a sorokat nem egy magyarellenes ember írja, hanem a magát magyarnak valló Sulyok Dezső. Németellenes beállítottságától elvakulva még saját hazáját és ezzel kapcsolatban azt a népet is árulónak tartja, amely legtovább harcolt a bolsevizmus ellen. Ha egyáltalán beszélhetünk árulásról, akkor azt nem azok a fiatal hősök, magyar és német, katonák követték el, akik 1944 telén körömszakadtáig harcoltak a bolsevizmus ellen, hanem azok, akik az előbb idézett sorokat leírták.

Ma már fölösleges arról vitatkoznunk, hogy Budapest védelme mennyiben hátráltatta a szovjet hadsereg nyugat felé való előrenyomulását. Ez a város mintegy szimbólumként feláldozta magát Európáért.

Budapestet magyar részről Hindy Iván tábornok, német részről Pfeffer-Wildenbruch német tábornagy védte, mert az volt a kötelességük és az volt a feladatuk. A túlerőben lévő orosz katonaságnak úgyszólván minden utcáért és minden házért külön meg kellett harcolnia. De hiába volt a védelem minden hősiessége. 1944 december 24-én, karácsony napján a magyar fővárost teljesen bekerítették a délről és északról előrenyomuló orosz seregek. A támadás főéke először a pesti oldal ellen ment, amelyet majdnem egy hónapig sikerült tartaniuk, s csak 1945 január 18-án adták át azt az oroszoknak. A német katonaság a Dunahidak felrobbantása után a Duna jobboldalára, Budára vonult vissza. A Dunahidak felrobbantásáért a Szálasi kormányt tették helytelenül felelőssé. A robbantási parancsot Pfeffer-Wildenbruch adta ki és annak végrehajtásában a magyar katonaság nem vett részt, kétségtelenül szomorú látvány volt a hatalmas hidak acélvázainak Dunába zuhant roncsai, de a háború ekkor már a legközvetlenebb periódusában tartott, s már csak a remény volt az, amely ezeket a gyönyörű technikai alkotásokat az áldozathozás serpenyőjébe dobta.

x

Január végén és február elején már Budáért folyt a harc. Február első napjaiban óriási küzdelem után orosz kézre került a Gellérthegy és a védők már csak a történelmi Budai Vár történelmi bástyái mögött harcoltak. A huszadik század egyik nagyobb eposza és hőskölteménye játszódott le ezekben a hetekben a Duna partján tigrisként harcoló magyar főváros falai között. Ismételjük, nemcsak a katonaság, hanem a lakosság is küzdött. A reménytelen reménység töltötte el a lelkeket és mindenki csodát várt. Az egyedüli csoda a város lakóinak a viselkedése volt. Senki sem panaszkodott és senki sem zúgolódott. Az élelem nélkül maradt lakosság megnyúzta az utcán heverő lótetemeket és azzal táplálkozott. Mikor megszűnt a vízellátás, hevenyében ásott kutakból szereztek be a szükséges vizet. Külön fejezetben kellene megemlékeznünk azokról a budai gyerekekről, akik kisegítő csapatai voltak az utcákon és tereken harcoló katonaságnak. Minden felszólítás nélkül jelentkeztek, vitték és hozták a híreket, cipelték a lőszeres ládákat és viselkedésükkel szinte előrevetették árnyékát 1956 októbere hősies forradalmának. Ezek a budai és pesti srácok úgyszólván anyjuk szoknyája mellől

elszabadulva a forradalom élharcosai lettek.

Azután február 13-án Buda is elesett és ekkor derült ki, hogy a borzalom nem a hősies védelem ideje alatt, hanem akkor következett be, mikor már megszűnt a védelem és főváros a győztesek kezébe került. A Duna királynője ahogyan ezt a hatalmas folyam két partján elterülő gyönyörű várost az európai idegenforgalom nevezte meggyötörve és meggyalázva feküdt a győztesek lába előtt.

Moszkvában Buda elestét Sztálin parancsára százegy ágyúlövessel ünnepelték. Rooseveltt barátja és bizalmasa külön hadparancsban emlékezett meg erről a tényről. De a győzelmet, a magyar főváros elestét nemcsak Moszkvában, hanem Budapesten is üdvözölték, és tegyük hozzá: nemcsak a Vörös Hadsereg, hanem mindazok, akik a maguk tragikus németgyűlöletétől elvakulva köszöntötték a magyar főváros "felszabadulását". Az igazi katonai erény a hősiesen harcoló ellenfélnek mindig megadja a kijáró megbecsülést és tiszteletet. De hol voltunk már ebben az időben a katonaevényektől és a hősök megbecsülésétől!

A gellérthegyi citadella úgy nézett ki, mint valami középkori vár, amelyet török és tatár seregek foglaltak el. Az öreg budai utcákon megkezdődött az embervadászat a legyőzött védők ellen. Akit elfogtak, azt vagy a helyszínen lötték agyon, vagy pedig válogatott kínzásokkal ölték meg. Nem volt irgalom senkinek, de különösen nem azoknak a magyar és német katonáknak, akiket fegyverrel a kezükben fogtak el. S a magyar főváros sokat szenvedett lakosságának és becsületének tartozunk akkor, ha megemlíjük, hogy ezren és ezren rejtegettek ilyen katonákat, hogy megmentsek őket a legkegyetlenebb sorstól. Ilyen segítséggel sokan megmenekültek a vörös bosszútól, de teljesen reménytelen volt azon katonák sorsa, akiket csapataikkal együtt fogtak el az oroszok.

A Margit híd alatt elvezető szentendrei országúton mintegy négyezerfőnyi német és magyar katonai egység próbálta magát átverekedni nyugat felé. A kitörés nem sikerült s az orosz parancsnokság alatt álló, de főleg mongolokból verbuválódott szovjet katonák bekerítették őket és huszonnégy órán keresztül géppuskáztak a szerencsétlenekre. A négyezer emberből csak kevesen maradtak életben. Amikor már csak a halál csendje terült el az összetornyosult holttestek fölött, akkor a győzők kirángatták a légoltalmi pincékbe menekült lakosságot, férfiakat s asszonyokat egyaránt, és kényszerítették őket, hogy a holttestekről húzzák le nemcsak a ruhát és csizmát, hanem az utolsó fehérneműt is. Aki nem vállalta ezt a rettenetes feladatot, annak sorsa hasonló lett az

agyonlőtt katonákhoz. S amikor ez is megtörtént, s amikor a Pálffy tér valami apokaliptikus embermészárszék képét mutatta, akkor a közeli Zárda utcai ferences kolostorból kihajtották a szerzeteseket és a lemeztelenített holttesteket a Dunába dobatták velük.

x

A budai Várhagy alagútrendszerének nyugati részében rendezték be a háború alatt a bombabiztos sebesült kórházat. Az ostrom alatt talpalatnyi hely sem maradt üresen ebben a különleges rendeltetésű kötözőhelyen. Mikor az oroszok felfedezték, akkor benzines hordókat állítottak fel a kórház alagútszerű bejáratánál, azután gyújtólövegekkel belelőttek a hordókba és félórán belül megszüntették a sebesültek és betegek minden földi szenvedését. A budavári sziklakórházban hatezer magyar és német sebesült katona pusztult el 1945 február 14-én.

De a Szovjetunió tagja a nemzetközi Vöröskeresztnek és mint ilyen, minden bizonnyal ismeri a sebesülten elfogott ellenséges katonák kezeléséről szóló paragrafusokat, mely szabályokat annakidején Szovjet-Oroszország is kötelezőnek fogadott el a maga részére....

Az ostrom befejezése és a védő katonaságnak ily módon való elintézése után azonnal megkezdődött a főváros defasizálása. Az előzményekhez hozzátartozott, hogy az 1917 évi orosz forradalom doktrínáinak megfelelően el kellett pusztítani a múltat, illetve azokat a személyeket, még tárgyakat is, amelyek a régi világra emlékeztetnek. A főváros lakosságának feltűnt, hogy az ostrom befejezése után egymás után gyulladtak ki és égtek olyan épületek, amelyeket az ostrom megkímélt. Február 13-án este kigyulladt a budai királyi palota, azután a dunaparti nagyszállók Ritz, Hungária, Vadászkiirt és egymás után szökött fel a vörös kakas a magyar arisztokrácia budai és pesti palotáira, annak ellenére, hogy ezekben a túlméretezett épületekben már évtizedek óta nem lakott senki, javarészüben különböző múzeumok voltak elhelyezve. Pusztítani kellett a múltat, hogy kő kövön ne maradjon és hogy semmi se emlékeztessen a régi világra.

Ugyancsak ebben az időpontban micisapkás, orosz géppisztollyal ellátott sötét tekintetű fiatal suhancok járták az utcákat és tűntek el lakásokban. Ezek a csoportok hajtották végre az ostrom következtében előállott zűrzavarban azokat a likvidálásokat, melyeket később még Ries István igazságügyminiszter hírhedt népbírói paragrafusai sem tudtak volna törvényesíteni. Nyugdíjas katonatiszteket, volt polgári politikusokat százával tettek így el láb

alól. A háromtagú csoportok mindegyike több névből álló listát kapott. Becsöngettek, vagy bekopogtattak a lakásba és keresték a címzettet. Mikor az jelentkezett, leadtak rá egy géppisztolysorozatot és mentek tovább. Soha senki sem vont felelősségre a gyilkosokat. Parancsra cselekedtek és a listát nem ők állították össze. Hogy kik voltak az értelmi szerzők és kik a végrehajtók, azt nem mi, hanem a filozemita Sulyok Dezső írja le könyvének 522. oldalán:

"A honvédelmi törvény értelmében a zsidónak tekintendő egyének nem katonai, hanem honvédelmi munkaszolgálatot teljesítettek. A zsidó férfiakat munkásszázadokba hívták be, melyeknek egy részét kivitték az orosz frontra. Egyes parancsnokok és az ún. keretlegénység kegyetlen, főként megalázó bánásmódban részesítették a kényükre-kedvükre kiszolgáltatott zsidókat. Mégis mivel ezeket az alakulatokat csak ritkán vitték megsemmisítő táborba, a zsidóságnak aránylag nagy része éppen a munkaszolgálatosok közül maradt meg. Sokan közülük szovjet fogságba kerültek és ott az arra jelentkezőket terrorista kiképzésben részesítették. Ezek lettek 1945 után Magyarországon a bolsevista terror legkegyetlenebb végrehajtói... "

Rövidesen kiderült, hogy s bosszú a társadalom minden rétegét kollektíván sújtotta. Még be sem fejeződött az új társadalmi rendre veszélyes elemek likvidálása, máris megkezdődött a bolsevistaellenes magyar főváros generális megbüntetése. Már nem volt érdekes, hogy ki szimpatizált a németekkel és ki nem, ki volt jobboldali vagy baloldali, az előbb említett munkaszolgálatosok vezetésével orosz járőrök az utcákon szedték össze az embereket, akik javarésze örökre eltűnt. Az 1950-ben megjelent magyar Fehér Könyv, amely hivatalos adatok alapján készült (Nemzetközi Vöröskereszt stb.), pontosan leírja, hogy miként hurcolták el Magyarországról "Oroszország újjáépítése" címén a lakosság tekintélyes részét. Hogy az oroszokhoz átállott magyar ezredeket is mint hadifoglyokat kezelték, az szinte természetes, s ezért a felelősség elsősorban azokat parancsnokokat illeti, akik a Nyugatra való vezénylés helyett abban bíztak, hogy ha átállnak, nem éri őket bántódás. De most nem a katonaságról, a hadifoglyokról, hanem a városokból és falvakból minden nemzetközi jog ellenére elhurcolt százezrekről van szó. A Fehér Könyv a következőket írja:

"A magyar nép ezt várta, hogy a hadiesemények során idegen hadifogságba jutott magyarok ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint amilyenben Magyarország részesítette a hozzámekült vagy a fogságába került szövetséges katonákat. Ez meg is történt Nyugaton. Franciaországban a Magyarországon menedéket kapott volt francia

hadifoglyok egyesületei közbenjártak kormányuknál a francia hadifogságba került magyar hadifoglyok érdekében. A francia és röviddel azután a brit és amerikai hadifogoly táborok kapui is megnyíltak a magyar hadifoglyok előtt, és 1946 végére a nyugati szövetségesek valamennyi magyar hadifogolynak, szám szerint kétszáznyolcvanezernek visszaadták a szabadságát. Annál tragikusabb helyzetbe kerültek azok a magyar katonák, akik szovjet vagy magyar területen a Szovjetunió fogságába kerültek és azok a magyar polgári személyek, férfiak, nők és gyermekek, akiket a kiismerhetetlenül kegyetlen és szeszélyes szovjet szoldateszka "hadifogolyként" otthonaiból a Szovjetunió területére hurcolt.

Ezer és ezer szemtanú és semleges tárgyilagossá megfigyelő bizonyítja, hogy utcáról, az óvóhelyekről, a mezei munkáról messze a fronttól sőt a fegyverszünet megkötése után is vitték a szovjet embervadász különítmények ezeket a szerencsétlen polgári hadifoglyokat, kifosztva, védtelenül az orosz időjárás támadásaival szemben, a szovjet kényszermunkatáborok pusztító hálózatába. Éhség, a fagy, a járványok, egy könyörtelen és elvadult bürokrácia, egy korrupt titkosrendőrség embertelen bánásmódja tizedelte a hadifoglyokat és deportáltakat. A Szovjetunió a Közép és Kelet-Európából elhajtott embermilliókat szétosztotta az európai és ázsiai szovjet földön ezerszámra elszórt rabszolga-telepein. Ezek a táborok minden nemzetközi jog ellenére a szovjet politikai rendőrség, az NKVD-nak az igazgatása alá tartoztak.

A rendelkezésre álló adatok szerint ezekben a táborokban barbár könyörtelenséggel és az emberi élet semmibe vételével 120 ezer magyar férfit, nőt és gyermeket pusztítottak el és még mindig körülbelül százezer ember nem tért vissza.

A német, japán, olasz és más hadifoglyok érdekében megmozdultak kormányaik és nemzetközi szervezetek, felelős államférfiak és társadalmi testületek. A magyarok, a Szovjet legtragikusabb és legelhagyottabb foglyai mellett nem mozdult meg senki, mert a magyar kommunista kormányrendszer aljas és gyáva módon elárulta őket. Senki sem emelt szót mellettük, mikor évekkel a háború befejezése után soha el nem követett "háborús bűncselekmények" miatt az NKVD rögtönítélő bíróságai elé állították őket, védő nélkül, a védekezés lehetősége nélkül, többször a tárgyalási nyelvet sem értve, az igazságra való minden remény nélkül. A bolsevista magyar kormány ezekkel az emberlételekkel fizeti a kamatot azért a támogatásért, amellyel Moszkva őket hatalomra segítette és fegyverrel a magyar nép többször kifejezett akarata ellenére

hatalmon tartja."

A könyv ezután ismerteti, hogy Magyarország milyen veszteségeket szenvedett a második világháború során, s megállapítja, hogy az összveszteség eléri az összlakosság 10%-át.

x

Magyarország történetében három ízben fordult elő, hogy a Keletről az ország területére zúdult barbár népek tömegesen hurcolták el a védtelen polgárokat rabszolgáknak. Mintha mitsem fejlődött volna az emberiség, mintha a XIII. századbeli tatár-mongol hordák, Batu-Khán és Ogothaj megszálló csapatai által alkalmazott hódítási metódusok óta semmi sem változott volna, mintha a XVI. századbeli magyar területre benyomult ozmán törökök közigazgatási rendszerét, a basák és rabszolgakereskedők világát az európai civilizáció nem tudta volna kiszorítani erről a világrésztől, mintha a keresztény évszázadok nevelőmunkája, a humanizmus, a Vöröskereszt, a Nemzetek Szövetsége és az UNO nem is lettek volna, vagy hiába lettek volna. De ugyancsak eltűntek azok a szép szavak is, amelyeket annakidején az Atlanti Charta megszövegezői röpitettek világgá a félelemnélküli életről.

A Magyarországot elárasztó szovjet Vörös Hadsereg úgy hajtotta Keletre százezerszámra a magyar polgári lakosságot, mintha demonstrálni akarta volna s hogy az oroszországi Arany Hordák egyenes utódjának tekinti magát,

1944-ben nyomultak be az első szovjet csapatok Magyarországra és 1945 áprilisáig az egész országot megszállták. Miközben a szovjet hadijelentések és sajnos a nyugati demokrácia propagandaeszközei is állandóan az ország felszabadításáról beszéltek, olyan könyörtelen embervadászat folyt az országban, amelyet a XX. század és egy Európa közepén álló nemzet területen senki sem tudott volna elképzelni. Összeszedték a hivatalba siető hivatalnokokat, a gyermekeiknek tejért sorba álló anyát, a gyárba induló munkást és az óvóhelyen reszkető gyermekeket. S a Szovjetunió ennek a vérlázító embertelenségnek a leleplezésére az elhurcolt polgári tömegek egy részét utólag egyszerűen hadifogolynak minősítette át.

A hivatalos kommunista vezetés alatt kiadott magyar hadirokkant és hadifogoly híradó 1947-48-ban közölte a hazaszállított hadifoglyok névsorát. A névsorban gyakran találkozunk 13 éves gyermek és majd 70 esztendőes hadifogollyal - a megemlített nőkről nem is beszélve. A női hadifoglyok felsorolása már csak azért is kellő

megvilágításba helyezi az Oroszországba hurcolt magyar "hadifoglyokat", mert Magyarországon nőket semmiféle katonai szolgálatra vagy segédszolgálatra be nem hívtak.

Számos faluban megtörtént, hogy ha a szovjet különítmények nem találtak az illető helyiségben megfelelő számú munkabíró felnőttet, akkor serdületlen fiúk és lányok mellett nemcsak gyermekeket és öregeket, de terhes anyákat is elhurcoltak, A szovjet rabszolgavadászai vidékenként más és más fogással dolgoztak, csak az állati erőszakosság és durvaság volt azonos.

Tokajon például ingyen mozielőadásra hívták össze a parasztokat és mikor megtelt a moziterem, akkor mind a négyszáz személyt teherautókon elvitték. Eleinte csak a német nevű és származású lakosokat keresték, de mikor azok elfogytak, már nem sokat törődtek sem a német névvel, sem a német származással. Külön fejezetet érdemel Kárpátalja lakosságának a tragédiája. A Szovjetunió fontosnak tekintette, hogy a Kárpátok hegyláncán belül, a Duna völgyében ne csak katonai, hanem népi hídfőállást teremtsen magának és lassan felmorzsolja a déli és északi szláv népek között élő magyarságot. Kárpátalja soha nem tartozott a Szovjetunióhoz. Ezer éven át Magyarország, 1919 után Csehszlovákia része volt.

A Szovjetunió hivatalosan elítél minden imperializmust és a népeknek akarataik ellenére való annektálását s ezért Kárpátalját oly módon kebelezte be hogy a szovjet katonai megszállás után népszavazást rendezett, amelynek eredménye szerint a nép maga "demokratikusan, egyhangúan és önként" mondta ki csatlakozását a Szovjetunióhoz. Ennek a népszavazásnak az ideje alatt egyetlen külföldi újságíró sem juthatott be Kárpátaljára és a lakosságnak semmiféle szervezkedésre nem volt módja. 1944 novemberében nyolcvanezer magyar és német származású lakost hurcoltak a Szovjetunió belsejébe. De ezekről sem akkor, sem később nem vett tudomást a világ, különösen nem az angolszász demokráciák, amelyek akkor meg díszkardot küldözgették Sztálinnak és fegyverrel, pénzzel támogatták a szovjet demokráciát.

Kevés a hely, de túlságosan tág a világ lelkiismerete ahhoz, hogy felsoroljuk azokat a jegyzőkönyveket, amelyek a Szovjetországba elhurcolt népek sorsáról szólnak. A magas, hűvös diplomácia bizonyára unja hallani, hogy pl. az egyik sztálingrádi körzetben lévő huszonhat hadifogolytáborban 1957-ben több tízezer német, osztrák és magyar hadifogoly dolgozott napi hatszáz kalória élelem mellett. Nem érdekes az sem, hogy a 7362/6 sz. táborban két év alatt 1825 magyar hadifogolyból 843 éhenhalt.

Az sem érdekes ma már, hogy a romániai Focsániban berendezett hadifogolytáborban nyolcezer hadifogoly (német és magyar vegyesen) volt, akiből várakozás közben több mint 50% meghalt. Semmitmondó ma már az alábbi 20. számú tényleírás, amely valahol az egyik nemzetközi Vöröskereszt aktatömegei között sárgul. Jelentéktelen apróság a Szovjetunió ténykedései közepette. Mert mit is mond ez a jegyzőkönyv?

"1944 december 2-án a szovjet parancsnokság Szigetcsép községben kihirdette, hogy a 16-45 év közötti férfiak és a 16-30 év közötti nők könnyű hadimunkára jelentkezzenek. Mivel nem volt elegendő önkéntes jelentkező, 1944. december 28-án pisztolyos szovjet katonaság vette körül a falut s házról házra járva a helybeli kommunista vezetők útmutatása szerint erőszakkal szedték össze az embereket. A mi kis falunkból százhusz embert hurcoltak el, és a transzportot más magyar községek lakóiból ezerhatszáz főre egészítették ki. A deportáló szállítmány végcélja az 1126 sz. Novijdonbászi bányásztábor volt, ahol rövid időn belül több mint tízezer magyarországi polgári személyt zsúfoltak össze. A foglyokat sem élelemmel, sem ruházattal nem látták el. A halottak napi létszáma 1820 fő volt. Én mint hullaszállító szekér kocsisa személyesen vettem részt 4600 sorstársam eltemetésében, akiket húszasával, teljesen meztelenül, kutyamódra, jeltelen tömegsírokba kapartak be. A halottak hozzátartozói sem magyar, sem szovjet részről mind a mai napig semmiféle hivatalos hatósági értesítést nem kaptak, legfeljebb csak a hazatérő foglyoktól értesülhettek elhurcolt családtagjaik sorsáról. "

Ezer és ezer ilyen jegyzőkönyv készült annakidején és jutott el a világ sorsát intéző illetékes hatóságokhoz anélkül, hogy komolyabb következménye lett volna. Pedig ezek a jegyzőkönyvek száz és százezer ember kegyetlen haláláról számoltak be.

x

Magyarország a rettenet idejét élte, és a Budapesten működő Nemzetközi Szövetséges Ellenőrző Bizottság az orosz elnök vezetése alatt jelentéktelen adminisztrációban merült ki. Úgy árulták ezek az emberek Európát, mint a hentesek a kolbászt. Békés nyilatkozatok hangzottak az angol, francia és amerikai magyarországi megbízottak szájából, de ugyanakkor egymás után hagyták el az országot a szerencsétlen deportáltakkal túlszűfolt marhavagonok.

Roosevelt nagy barátja, Sztálin generalisszimusz egy, a magyar ügygel való tárgyalás kapcsán azt a kijelentést tette, hogy a magyar kérdés csak vagonkérdés. Ez a kijelentés bejárta az egész világot, de az akkori győztesek nem sokat törődtek vele. Azt hitték, hogy ez is csak amolyan felelőtlen diktatori megnyilatkozás. Csak a magyar vagonkérdés azóta európai horizonttá terebélyesedett és a magyarság vagonkérdéssé való tételének elméletét egyéb népek vagonelméletei is követték a gyakorlatban. Ilyen elintézett vagonkérdés lett a balti államok ügye is. Lettország, Litvánia és Észtország problémái mind vagonkérdéssé zsugorodtak össze. A Balti-tenger partján lévő kis államok lakosait ilyen vagonkérdéses alapon deportálták az ázsiai Oroszországba, hogy helyüket szláv tömegekkel pótolják. Ilyen vagonkérdés lett a keletporoszországi németség ügye, a Volgai németek, a sziléziai németek, a krimi tatárok és kozákok és mindazon többi népek sorsa, amelyek útjában állottak a szláv terjeszkedésnek. De Európa gyöngye volt, Amerika pedig még mindig a sztálini bűvölet hatása alatt állott, s általában mit törődött a roosevelti Amerika olyan európai apróságokkal, hogy alig pár millió főnyi kis országok lakosságát rövid pár hét leforgása alatt néhány ezer kilométerrel keletebbre helyezte a győztes Szovjetunió nemcsak kommunista, de pánszláv gondolatot is szolgáló vezérkara. Amerika ezt a Szovjet belügyének tartotta és már csak azért sem tiltakozhatott az ilyen apróságok ellen, mert a jaltai konferencián ezeket a bizonyos kis államokat és a Németország testéről leszakított országrészeket szovjet érdekkörbe utalta.

Csodálatos dolgokat tapasztalhattunk a világ sorsát alakító történelmi erők játéka közben. Amíg 1939-ben úgyszólván majdnem minden nemzet összefogott a nemzetiszocialista Németország ellen, addig a másik, százszorta kegyetlenebb és embertelenebb ázsiai diktatúra ellen nemhogy nem fogott össze kellő időben, hanem annak támogatója lett. A demokratikus felfogás és a humanizmus egy és oszthatatlan, s ha engedményeket teszünk az emberiesség terén az egyik oldalon, akkor nem cselekedhetünk másként a túlsó oldalon sem. Ha számontartjuk a Németország tömegsírait és ha emlékműveket emelünk az azokban nyugvó áldozatok emlékének, akkor ezt csak akkor tekinthetjük őszinte megnyilatkozásnak, ha hasonló emlékműveket, mementókat létesítünk azon tömegsírokban nyugvó áldozatok emlékének is, akik a volt szövetséges tarkólövésői révén jutottak a meszesgödörbe. Mert ha tiltakozunk Dachau és Auschwitz ellen, akkor éppen úgy tiltakoznunk kell a katyni tömegsír 4870 lengyel tisztjének erőszakos pusztulása ellen is. Ha nem tudunk napirendre térni a kegyetlen módon, elpusztított cseh

falu, Lidice ügye fölött, akkor nem térhetünk napirendre a felsőmagyarországi nagydobronyi vértanúk emléke felett sem. De milyen kevesen tudják, hogy mi történt ebben a kis magyar faluban 1945 július 17-én.

A négyezer lakost számláló községben az előbb említett nap délelőttjén kigyulladt a szovjet parancsra összehordott gabonatermés. Lehet, hogy egy elkeseredett paraszt, de lehet az is, hogy csak egy eldobott cigaretta okozta a tüzet. A község orosz katonai parancsnoka azonnal megtelefonálta az esetet az ungvári parancsnokságnak s pár perc múlva az ungvári repülőtérről három tucat szovjet bombázó szállt fel és két órán keresztül bombaszőnyeggel takarta be a falut. A lakosság háromnegyed része, mintegy háromezer ember meghalt. Még folyt a megtorló bombázás, mikor teherautókon orosz katonák mentek a falu határába, s a rettenetes bombázás megszűntével összeszedték az életben maradtakat, férfit, asszonyt, gyereket egyaránt és ismeretlen helyre vitték őket. A Kárpátalja területén fekvő szerencsétlen községből mindössze kilenc embernek sikerült Magyarországra szöknie. A kommunista magyar kormány becstelenségére legyen mondva, a kilenc paraszt közül ötöt elfogtak és kiadták őket a Szovjetnek.

Ilyen körülmények között üdvözölte az ország lakossága a német megszállás alóli "felszabadulást". Sötétebb és tragikusabb évei meg nem voltak Magyarországnak.

Nyugat felé.

A talaját vesztett magyar országgyűlés a soproni megyeházán ütött szállást és ott tartotta üléseit, de ezek az ülések már a tragédia árnyékában folytak le. A képviselők nagyrésze már elhagyta az ország határát, egynéhányan, igen kevesen Budapesten maradtak. A majd négyszázfőnyi képviselőt számláló országgyűlésnek mindössze a fele vett részt a soproni üléseken, amelyek inkább összejövetelnek, mint törvényhozásnak voltak tekinthetők. A fehérhajú Tasnádi Nagy András, aki alig tíz év múlva a legmostohább és legembertelenebb körülmények között halt meg az AVO mosonyi-utcai kórházában, nagy igyekezettel próbálta tartani a formákat, de ez már mitsem használt. A Szöllősy Jenő vezette miniszterelnökség a kőszegi leánylíceum épületében talált otthont, míg a többi minisztériumok a német, olasz és japán követségekkel együtt Szombathelyen voltak. Annak ellenére, hogy a háború okozta nehézségek miatt alig volt benzin, ritkán jártak a vonatok, a valamikor erős állami apparátus túltette magát ezeken a nehézségeken és minden hivatal és

minisztérium rendszeresen működött. Ha idegen került ezekbe a városokba és általában az oroszoktól még meg nem szállt dunántúli területekre, az csodálkozott a renden és fegyelmen, ami ezekben a városokban uralkodott. A Szálasi-kormány mellé beosztott német diplomaták a legtapintatosabban jártak el s a rövid négy hónap során semmiféle súrlódásra vagy ellentétre nem szolgáltatott okot. Nem volt más a helyzet a falvakban sem. Az aratás után a gazdák rendszeresen behordták és elcsépeltek a gabonát és úgy végezték nehéz munkájukat, mintha a szovjet, az önálló parasztságnak ez a nagy ellensége nem is pár kilométernyire lenne a békés dunántúli városoktól, hanem még mindig valahol a Kárpátokon túl volna.

A német katonasággal együttműködő magyar honvédségnek az a része, amely nem állt át az oroszokhoz, lépésről-lépésre hátrált és a bolgár-román ezredekkel megtűzdelt szovjet hadseregek minden faluért küzdenie kellett.

1945 február 13-án végképp szovjet kézre került a magyar főváros és a Pécs irányából előrenyomuló orosz csapatok február végén már elérték a Balatont, elfoglalták Veszprémet, s csapatösszevonásokat hajtottak végre a még szabad magyar városok, s azon túl Ausztria fővárosa, Wien ellen. A német-magyar hadvezetés még egy utolsó ellentámadást indított ezekben, a napokban, sikerült visszafoglalnia az ősi koronázóvárost, Székesfehérvárt, sőt egyes ékek egészen a Velencei tóig hatoltak előre, de mikor a vadonatúj felszerelésű német páncélos hadosztályok benzinhány miatt bennrekedtek a Sárrét ingoványaiban, akkor már mindenki tudta, hogy minden elveszett és az oroszokat nem lehet többé megállítani. A linzi Göring művekből kikerült páncélosok százai jutottak szovjet kézre, mert nem volt üzemanyag. A lispei olajforrások mint utolsó tartalék ugyancsak elvesztek s a linzi erdőkben elhelyezett tigrisek és párducok számára még annyi benzin sem volt, hogy legalább a tűzvonalig eljutottak volna. Hasonló volt a helyzet a légierőknél is. Vadonatúj bombázók és vadászgépek, mint halott lepkék heverték az óriási repülőtereken, s kénye-kedvére ki voltak szolgáltatva az orosz és angol repülők gyújtóbombáinak. De kapitulációra senki sem gondolt.

A kőszegi kadettiskola nagy tanácsstermében megtartott utolsó minisztertanácsokon a katonai szakértők őszinte, reális szavakkal vázolták a hadihelyzetet, de egyetlen tagja sem volt a minisztertanácsnak, aki bárkit is vádolt volna. Mindegyikük tudta, hogy nemcsak a kormány és a német szövetséges, de a magyar nép is elkövetett mindent és meghozott minden áldozatot, hogy megvédje az országot az ötágú csillag hódítása elől, s ha

bekövetkezett a végzet, ezt olyan magasabb erők irányították, amelyek előtt ha fejet hajtaniuk nem is, de el kellett bukniuk. A sorsnak ez a kegyetlen döntése azonban nem csüggeteg embereket, hanem olyan férfiakat talált, akik az utolsó pillanatig tudták, mi a kötelességük, és vigyáztak arra, hogy tisztán és becsületesen kerüljenek a történelem ítélőszéke elé.

Sulyok Dezső a tőle megszokott felületességgel Amerikában megjelent könyvében (540. old.) írja, "a hungarizmus vezetői azonban nem vállalták az áldozatot, ellenben feláldozták a nemzetet és rablott kincseikkel Nyugatra szöktek. " Tény, hogy az utolsó magyar kormány, amely a magyar parlament mindkét házának jóváhagyása után alakult meg, óriási értékekkel vonult vissza a nyugati végekre. Rajniss Ferenc kultuszminiszter intézkedésére külön zárt vagonokban vitték nyugatra a Szépművészeti és a többi múzeumok kincseket érő festményeit. A festmények mind az utolsó darabig megkerültek, mert azokhoz sem magyar, sem német részről senki nem nyúlt hozzá. Vajon mi sorsa lett volna ezeknek a vagyonokat érő képeknek, ha Budapesten hagyták volna őket és az orosz megszállás első napjaiban őrizetlenül maradtak volna?

Hasonló sors érte volna őket, mint drezdai világhírű képtárat, amelynek egy részét csak hosszú diplomáciai tárgyalások után, évek múlva adta vissza a szovjet kormány ajándékképpen eredeti tulajdonosának, a német népnek pedig milyen egyszerű lett volna egy Greco, Van Dyck vagy Rubens képét tartalmazó bádoghengert eltulajdonítani és annak árából Angliába vagy Amerikába szökni, mint annakidején Kun Bélának cselekedtek 1919-ben. És csodálatosképpen a felszabadulás utáni nagy propagandahadjáratban nemcsak a felelőtlen magyar sajtóban, de a felelős oroszbarát miniszterek szájából is hányszor hallottuk, hogy a németbarát hungaristák s az utolsó kormány minden kincset elrabolt az országból. Sehol egyetlen ilyenszerű tettel sem találkoztunk a megdézsmált állami bélyegyűjteményt kivéve.

De erről is kiderült, hogy a legértékesebb bélyegeket Tildy Zoltán köztársasági elnök veje, a Markó utcában később kivégzett Chornoky Viktor lopta el, amikor mint Nyugatra vitt értékek hazaszállításának kormánybiztosa átvette azokat. Hányszor hallottuk, hogy az utolsó magyar kormány ellopta a Nemzeti Bank aranykészletet is. A Nemzeti Bank 2 1/2 vagon aranykészlete valóban ott volt Nyugaton a Nemzeti Bank Devizakészletével egyetemben, ahonnan Temesváry László, a Nemzeti Bank akkori elnökének személyes kíséréte mellett az ausztriai Spital am Phyrnbe került, ahol a ferences rend kolostorának pincéjében őrizték azt az

oda kirendelt magyar csendőrök. Mikor az amerikaiak 1945 májusában bevonultak, akkor Temesváry László jelentkezett az amerikai parancsnoknál és kellő ellenőrzés után az összes igazoló és elismerő papírokkal együtt az utolsó fillérig átadta azt a megszálló erőknek. És mert ezt az óriási összegű értéket Temesváry László hűségesen megőrizte és minden gramm, aranyával gondosan elszámolt, ezért az amerikai katonai hatóságok illetve a CIC kiszolgáltatta őt Szovjet-Magyarországnak a amelynek Népbírósága életfogytiglani kényszermunkára ítélte. Hányszor hallottuk a vádat, hogy a nyilas kormány ellopta az ország gazdasági vérkeringéséhez szükséges aranykészletet. S ez az ellopott aranykészlet 1947-ben visszakerült Budapestre, ahol az amerikai katonaság átadta azt az orosz zsoldban álló magyar kormánynak. Hogy jelenleg hol van a Nemzeti Bank aranykészlete, arról senki sem tud semmit.. Minden valószínűség szerint nagyobb biztonság kedvéért a Szovjetunió valamelyik páncélpincéjében őrzik...

Hasonló tényeket írhatnánk a Nyugatra elvitt gépekről és mindama többi anyagokról, amelyek rövid két esztendő leforgása alatt karbantartva és hiánytalanul kerültek vissza Magyarországra. A Nyugatra mentett anyagok segítségével sikerült ismét megindítani az ipari termelést, tekintve, hogy a háború befejezését követő első két esztendőben a Magyarországot felszabadító Szovjet Hadsereg nemcsak egyes üzemeket, hanem egész gyártelepeket szerelt le és szállított ki Oroszországba baráti jóvátételként. Az utolsó magyar kormány nagyon jól tudta, hogy mit cselekedett, amikor a legértékesebb gépeket az oroszok elől Nyugatra mentette,

Amíg a sajtó, Tildy Zoltán és Nagy Ferenc a parlamentben és a sajtóban a szovjet-orosz barátságot dicsőítette és egymást túlkiabálva borultak a szovjet politrukok nyakába, addig egymás után gördültek ki az országból a jóvátételbe soha be nem tudott százvagonos szerelvények, amelyek mindent vittek, ami csak elmozdítható volt ebben az országban. Leszerelték a majd tízévi munkával fölállított Mátravidéki Elektromos Generáló egész berendezését, sőt még a távvezeték oszlopokat is elfűrészelték és azokat is kiszállították. Leszerelték a már majdnem készen álló óbudai Árpád-híd vastraverzeit, és csak üres falakat hagytak a világhírű budai Gamma optikai művekben. Vittek mindent, amit csak vinni lehetett.

Úgy néztek ki ezek az orosz határ felé tartó vonatszerelvények, mint mikor végleg dobraütik a család egy nemzet vagyonát. Vitték a vagonokat és a mozdonyokat, a házakból kiszedett ablakokat, ajtókat és ajtófélfákat, s a nyitott vagonokban egymás hegyén-hátán

ágaskodott a gyerekkocsi, a madárkalicka, a kopott kerékpár, a kávédaráló és a perzsaszőnyeg. De ezekről a dolgokról nem írtak a felszabadulás mámorában, s még csak komoly tiltakozás sem hangzott el az ún. nagy politikusok részéről, akik szovjet segítséggel jutottak hatalomra. A harmadrangú társaságnak, a félbemaradt, félművelt embereknek a hálája volt ez a nagy Szovjetunió iránt. Hogyan is ne lettek volna hálásak, mikor a szeghalmi református prédikátor máról-holnapra megkapta a Sorg család leányfalusi villáját annak minden belső berendezésével egyetemben.

Nagy Ferenc, a bissei parasztgyerekből lett miniszterelnök, aki havi kétezer békepengős jövedelme ellenére is éveken át a külvárosi hónapos szobák vándorlakója volt, egyszerre felfedezte magában a nyolcszobás álmokat és az összelopkodott perzsaszőnyegek iránti vágyait, és akinek hat elemi iskola jutott, leányát svájci intézetbe küldte tanulni. Ezek emberek, a szellemnek és a társadalomnak ezek a parvenüi, a máról-holnapra felcseperedettek, a minden hatalom előtt meghunyászkodók, ők voltak azok, akik esztendőkön keresztül aljasnál aljasabb vádakkal illették annak az utolsó magyar kormánynak a tagjait, akiknek egyetlen hibájuk volt, hogy bíztak szolidaritásban és a német szövetségességnek adott szó a hősöktől örökölt magyar becsület mértékével mérték.

Mert amíg ezek a puritánok, a magyar koalíciós életnek ezek a gyászalakjai Sztálintól kapott Moszkvics autón és előre elhelyezett svájci bankbetétekkel hagyták el az országot, hogy a palástos hóhér Tildy Zoltán Eszterházy hercegtől ellopott és Kairóba küldött hat faládájáról ne is beszéljünk, addig a Szálasi kormány tagjai a két és fél vagon arany mellett úgyszólván a hivatalosan megkapott háromhavi fizetéssel (értéktelen pengő és márka) a zsebükben hagyták el 1945 húsvét hetének szerdáján az országot. Csia Sándor, a Koronatanács tagja kisleányát kézenfogva nem egészen ezer, akkor már erősen elértéktelenedett pengővel, gyalogmenetben jutott el Ausztriába. Szakvály Emil, a kormány kereskedelemügyi minisztere Bécsben próbálta beváltani párszáz pengőnyi vagyonát ugyancsak értéktelen márkára. Nem célunk sebek feltárása és sebek mutogatása, de annyi és rágalom érte az utolsó magyar kormányt, a Szálasi kormányt, hogy a történelmi hűség és igazság kedvéért a papír maradandóságára kell bízunk az igazságot, mondván, hogy így volt, így történt.

És még egyet. A vádak közé tartozott, hogy az utolsó magyar kormány kirabolta a Dunántúlt és német parancsra több ezer vagon élelmiszert juttatott német kézre. Az élelmiszervagonok átadásáról Pálffy Fidél földművelésügyi miniszter tárgyalt a német

hatóságokkal és minden kölcsönös megértés és megállapodás alapján történt. Tekintve, hogy az oroszok által megszállt területekről többszázezer ember menekült a még oroszmentes vármegyékbe és onnan tovább Németország felé, az erre vonatkozó német-magyar megegyezés úgy szólt, hogy a német kormány százezer magyar menekült számára biztosítja a német állampolgárokat is megillető élelmiszerjegyeket, s ezért ennek fejében kérték az élelmiszert, tekintve, hogy a Dunántúl bőséges élelmiszertartalékokkal rendelkezett. Egyedül az ácsi cukorgyárban nyolcszáz vagon cukor hevert a raktárakban, amit az oroszok bevonulásuk után azonnal útnak indítottak Oroszországba.

A dunántúli uradalmak óriási sertéshízlaló telepei békebeli állományt mutattak és a szakértői becslések szerint a Dunántúl lakossága nemcsak hónapokra, de évekre el volt látva élelmiszerral, így tehát semmiféle könnyelműség, méginkább felelősség nem terhelhette a kormányt akkor, ha ötszázezer magyar menekült egyévi ellátásáért a dunántúli élelmiszerfeleslegnek igen kis hányadával kárpótolta az élelmiszerben amúgy is szűken álló osztrák hatóságokat. De ismételjük, ezek a tárgyalások a legbarátságosabb mederben és mindkét részről a legmegértőbb módon zajlottak le. Ha ez az élelmiszermennyiség a Dunántúlon maradt volna, egyrészt az oroszok kezébe került volna, másrészt pedig súlyos helyzet állott volna elő azon többszázezer Nyugatra menekült magyar számára, akik ösztönükre hallgatva a "felszabadító" szovjet hadsereg elől menekülve hagyták el az országot...

A felszabadulás árnyékában.

Nem sokkal 1945 komor húsvétja előtt az orosz páncélosok áttörték a pápai kaput és mint a lassan, de biztosan áradó víz, hömpölyögtek Ausztria felé. A menekültek tízezrei haladtak a páncélos ékek előtt s az országutakon a legszomorúbb népvándorlás indult meg. Valamikor a tatárok és a törökök elől menekült így a lakosság, mint most a felszabadítók elől. Lovas és ökrös fogatok húzták a legszükségesebb holmival megrakott szekereket, hiszen benzin nem volt, de az életét mindenki fontosnak tartotta. Azok a menekültek, akik a front hullámozása következtében már átestek az orosz megszálláson, sápadtan, remegő ajakkal mesélték ennek a felszabadításnak apró epizódjait. Sokan a bátrabbak közül fényképeket csináltak, magukkal hozták és úgy mutogatták azoknak, akik még nem estek át ezen az Európára és Magyarországra szakadt Istencsapáson. Ezek a fényképek feltört és kirabolt sírokról, kifosztott templomokról és meggyalázott asszonyokról, leányokról

meséltek.

Szegény Pauliny Béla, aki a németellenes mozgalom egyik vezető alakja volt, vacsorával és feldíszített asztallal várta az oroszokat. A Gyöngyös bokréta naiv lelkű és álmodozó megteremtője valami romantikus Ejj uhnyemes oroszokat várt, olyanokat, akikről Turgenyev írt. De Turgenyev oroszai nem jártak erre. Turgenyev, a nagy idealista csak a jó oldalát látta népének, a becsületes, tisztességes orosz parasztot, de nem azt, amelyik 30 éves bolsevista iskolán ment keresztül és akiről levetkőztették lelkének emberi köntösét és évekig csak azt hallotta a politrukoktól, hogy ami Oroszországon kívül van, az mind ellenség s azt mind meg kell ölni. Ezek az orosz és mongol katonák éveken át Ilja Ehrenburg katonadalaira énekeltek, amely dalok nem mondanak sem többet, sem kevesebbet, csupán annyit, hogy az oroszokon kívül mindenki ellenséged, ezért öld meg férfiát, asszonyát, gyermekét, s ha leányait megbecstelenítetted, verd szét a fejét.

Ilja Ehrenburg versei a szovjethódított országokban realizálódtak. A verseket nyilván nem ismerte Pauliny Béla, aki tárt karokkal fogadta a bevonuló oroszokat dunántúli kis tornácos házában. A nagy vacsorának az lett a vége, hogy Pauliny Béla és felesége megmérgezték magukat, miután a hatvanéves asszonyt mind a hat vendég megbecstelenítette. Hogy a felszabadítóknak való csalódás vagy a szerencsétlen asszonyon esett szégyen adta-e kezébe másnap a Pauliny házaspárnak a méregpoharat, az örök rejtély marad. Tény azonban, hogy másnap reggel az öreg házaspárt holtan találták szédült lakásukban s a községi orvos megállapította, hogy öngyilkosság történt. Százan és százan sőt ezren és ezren vetettek véget életüknek az első napok pokoli eseményeinek következtében.

Különösen azok végeztek magukkal, akik lelkük mélyén kissé várták a felszabadító elvtársakat, mert szerintük már kibírhatatlan volt a német megszállás. Azután az ország a saját bőrén tapasztalta a két megszállás közötti különbséget. Hasonlóképpen járt az egyik legnevesebb magyar mérnök, dr. Möller Károly, akit farkasréti villájában lőttek agyon a hódítók, mert tizenhat éves leánya és felesége segítségére mert sietni. Möller Károlyt géppisztolysorozattal intézték el villája kertjében, ahol holttestét megtalálták, de felesége és leánya soha többé nem került elő. Türelmes a papír, hogy megírjuk ezeket a dolgokat, amelyek melyek nemcsak Magyarországon, de mindazon területeken is napirenden voltak, ahol megjelentek az ötágú csillag felszabadító katonái.

Ilja Ehrenburg regényt írhatna többek között Szenthe család

tragédiájáról. Az idősebb Szenthe szinten mérnök volt, s hűvösvölgyi villájában várta be az oroszokat, Az ifjabb Szenthe Tibor a drezdai egyetem építészeti szakosztályának volt a hallgatója és onnan vonult be katonának. A nyugati frontra került s kétévi fogság után tért vissza budai házukba. A lakásban azonban, idegenek voltak. Nem találkozott se anyjával, sem apjával, sem tizenhét esztendő hűgával. Azután megtudta a következőket: Budapest eleste után a hűvösvölgyi Szenthe villában ráncos csizmás orosz őrnagy kapott lakást. Három hétig semmi baj nem volt, az őrnagy jelenléte megkímélte villát a fosztogatástól. Azután egy délután az, őrnagy európai formák között arra kérte Szenthéket, hogy estére készítsenek négy tisztársra számára vacsorát, s egyben ugyancsak udvari európai formák között az egész Szenthe családot meghívta a katonai főiskolát végzett őrnagy a vacsorára. Élelmiszerről és italról természetesen az udvarias őrnagy gondoskodott. És nyolc óra után meg is jelent a négy vendég elegánsan, vadonatúj egyenruhában, A vacsora a legjobb hangulatban indult, megették az előételt, süttet és közben egymás után ürültek a poharak. Orosz szokás szerint mindegyik vendég felköszöntötte a háziakat, mire természetesen újabb pohár következett.

Vacsora után átmentek a szalonba s feketekávé ivás közben már a budafoki Törley gyárból lopott pezsgős palackok kerültek az asztalra. A moszkvai katonai tisztiiskolát végzett oroszok tudták, hogy mivel tartoznak a vendéglátó ház hölgyeinek, természetesen eleinte szép szavakat mondtak, de mikor anya és leánya éjfél körül távozni akartak, akkor már nem engedték őket. Sőt, a házigazdát akarták aludni küldeni. De az gyanakodott, nem tetszett neki az ittas társaság, ezért leült zongorázni. Nem sokkal ezután a tiszték egyike leoltotta a villanyt, míg a többiek erőszakoskodni kezdtek a két nővel. Az öreg Szenthe abbahagyta a zongorázást, dulakodásra került a sor, minek során ugyancsak európai szokás szerint az egyik tiszt kirohant az előszobába, behozta géppisztolyát és agyonlőtte idősebb Szenthe Tibort. Hogy azután mi történt, annak a részleteit már nem sikerült kideríteni a fogságból hazatért fiatal Szenthének, aki a fentiekén kívül csak azt tudta még kinyomozni, hogy a kert hátsó részében emelkedő három földhalom alatt három halott nyugszik. Apja, anyja és húga. Mind a hármat géppisztolysorozattal lőtték agyon... De még nincs vége ennek az Ilja Ehrenburg tollára való európai drámának. A fiatal Szenthet, aki a szörnyű tragédia részletei után kezdett nyomozni, egy szép napon nem az orosz, hanem a magyar államvédelmi intézmény közegei letartóztatták és a magyar népbíróság a baráti Szovjetunió hadseregének megsértése és megrágalmazása miatt tízévi fegyházra ítélte.

Húsvét hetének első napjaiban véget nem érő ember karavánok kígyóztak a nyugati határ felé. Rendes, fegyelmezett sorokban haladtak az erdélyi szászok karavánjai. A kocsikban ünneplő fekete ruhába öltözött szótlán, hallgatag asszonyok és emberek ültek, hiszen nem tudták, hol ér véget kálváriájuk, mert ők már kora nyár óta vándoroltak a lassan, de biztosan hömpölygő orosz áradat előtt. Majd nyolcszáz esztendő óta éltek a nagy erdélyi havasok alatt, s ha voltak is súrlódások a székelység és az erdélyi szászok között, azért ez a nyolcszáz esztendő komoly, mély nyomokat hagyott a lelkekben, hiszen a szászok és székelyek együtt építették a kis Transzilvániát, együtt küzdöttek a törökök, tatárok s az Erdélyt bőven sújtó viharok ellen. Hátuk mögött majd egy évezredet hagytak ott, nehéz szívvel mentek, nem vittek mást a maguk mögött hagyott munka gyümölcséből, csak a gyerekeket és ami felfért a pirosra festett echós szekérre.

Azután jöttek a bácskai és bánáti svábok. Ugyancsak fekete ünneplőbe öltözve, hiszen a hétköznapi munkaruhát nem volt érdemes magukkal vinni, amúgyis úgy érezték magukat, mintha temetésre mennének. Temetésre pedig fekete ruha illendő. Külön csoportokban vonultak a magyar főváros menekültjei s látszott rajtuk, hogy a kényszerítő percek hatása alatt vették kezükbe a vándorbotot, mert úgy látták, hogy a menekülés sokkal biztosabb, mint az otthoni élet és az otthoni kenyér. Volt, aki talicskán tolt maga előtt megmentett motyóját és jární még nem tudó gyermekét. Azután felvidéki és dunántúli magyarok parasztoi oszlopa következett. Sokan nem vittek mást magukkal, csak egyetlen tehenüket, vagy talán a legderékabbat négy-öt a közül. A tehen és paraszt talán sohasem tartozott annyira össze, mint a bizonytalan menekülésnek ezen óráiban. Imitt-amott egy katonai személy vagy teherautó zavarta meg a menetet, amelyet megállítani nem lehetett, mert mint a víz, amely nem ismer gátat, úgy folytak Nyugat felé.

És ennek s hosszú gyászmenetnek minden egyes tagja, asszonya, férfia, gyermeke egyaránt cipelte a maga egyéni tragédiáját. Hová lettek, mi lett belőlük, kit hová sodort ennek a nagy népvándorlásnak a vihara, ki tudná megmondani. Senki sem tartotta őket számon, s ez a félmillió ember, akik 1945 tavaszán elhagyták az országot, ma szétszórva él szerte mindenütt a világon. Verébfaj nagyságú betűvel írt levelek érkeznek, néha az otthon maradottakhoz Ausztráliából, Kanadából, Venezuelából, mindenhol ebből a nagy szűkre kerekedett világból. Sokan még azt írják, talán majd egyszer hazamegyünk, sokan meg reménykednek, hogy megfordul és más irányt vesz a történelem kereke, de a gyerekek és az új hazában születettek már elvesztek, mint ahogy mindig elveszett a magyarság

számára a kivándoroltak második generációja. Az ő számukra már csak fogalom, valami megfoghatatlan dolog a régi haza, ahová már nem vágnak vissza, és ami talán már nem is az ő hazájuk.

x

Noha orosz repülők végiggéppuskázták a menekülő szegényeknek ezen végeláthatatlan karavánjait, de a javarésze mégis átlépett a szűkebb értelemben vett Nyugat kapuján, s a kapun túl szétfolytak, mint a földre kiöntött víz.

x

Az oroszok pár kilométerre álltak Kőszeg előtt, amikor lezajlott az utolsó magyar kormány minisztertanácsa. A tanácsot Veessenmayer német követ informálta és elmondotta, hogy a német kormány a salzburgi österreichischer Hofot bocsájtotta a kormány rendelkezésére. Szöllősy Jenő azonban valami példátlan naiv optimizmustól vezérelve azt az ellenvetést tette, hogy a kormány egyelőre a Semmeringre tegye át székhelyét. A semmeringi szállásról már az előző minisztertanácsokon is szó volt. A kormány logikusan gondolkozó tagjai ellenezték ezt a megoldást, mert Semmering légvonalban mindössze harminc kilométerre fekszik a magyar határtól és nem sok a lehetősége annak, hogy a Vörös Hadsereg pont a Semmeringnél fog megállni. A minisztertanácson jelenlevő pártmegbízottak ugyancsak a semmeringi megoldást támogatták, sőt egyikük a józan ésszel ellentétben kijelentette, hogy a párt részéről minden más megoldást defetizmusnak tekint, mert a német csodafegyverek rövidesen bevetésre kerülnek. A minisztertanács többségének mindegy volt, hogy milyen megoldás kerül kivitelre, hiszen mindenki látta, hogy már minden elveszett. A csüggedt pillanatokban érthető volt ennek az, új szállásnak a tudomásulvétele. Olyan kérdés volt ez, amiről már nem volt érdemes vitatkozni, felmerült a Tirolban fekvő Zürs neve is, mint végső menedék, de Szöllősy Jenő a tervet a legmerekvebben elutasította, mondván, hogy teljesen felesleges olyan messzire menni, mert a kormánynak a lehetőségekhez képest az ország határán kell maradni.

Pedig hogy ez a megoldás mennyivel jobb lett volna, az bebizonyosodott, mikor Tirolnak ez a része francia megszállás alá került. A franciák egyetlen egy magyar háborús bűnöst sem adtak ki, mert Magyarország sohasem volt hadiállapotban Franciaországgal. A franciáknak ezt a pártatlan és őszinte demokratikus felfogásra valló eljárását mindenképpen a legnagyobb elismerés illeti meg. S ha Szöllősy álláspontja nem jutott volna érvényre ebben a kérdésben,

akkor jóval kevesebb magyar politikus érte volna meg a Markó utcai és a Gyűjtőfogház kivégző négyszögének szomorú pillanatát. De a kormány és vele kapcsolatban a menekülésben lévő magyar politikusok nagy része a Semmeringre ment, ahol mindössze két napig tartózkodott és hajszálon múlt, hogy valamennyien már ekkor nem kerültek az oroszok kezére. De ott maradtak az iratok, az odaszállított élelmiszerek, annyi idő sem volt, hogy a napokkal előbb felszállított dolgokat magukkal vigyék.

A menekültek áradata először Bécsben állapodott meg, onnan továbbhúzódott egészen Salzburgig, majd azon túl, mert ekkor már ismeretes volt, hogy az orosz csapatok Ennsnél találkoznak az előrenyomuló nyugati katonasággal. Ennél a télynél egy pillanatra meg kell állnunk, hogy megcáfoljuk azokat a vádakát és állításokat, amelyeket később nem minden tendencia nélkül bizonyos emigráns csoportok tagjai tettek az osztrák lakosság viselkedésével kapcsolatban. Tény, hogy voltak zavaró momentumok, hogy a háború utolsó hónapjaiban mindenféle szedett-vedett népségből összeverbuvált SS-csapatok kifosztották a menekülteket, elvették szekerüket és minden ingóságukat, de ezek a foltok nem jelentik azt, hogy a kis Ausztria lakossága nem viselkedett volna úgy, ami egy kultúrnép számára kötelező, általában a majd félmillió főnyi magyar menekült mindig és mindenütt hajlékot talált, az előre megkapott élelmiszerjegyeket mindenütt beválthatta, s hogy ez nem ment simán, az csak természetes, hiszen félmillió ember vándorolt keresztül Ausztrián és a menekültek között is sokan voltak, akik nem úgy viselkedtek, mint kellett volna.

A kormány tagjai részben Salzburgban, részben Kitzbühelben kaptak szállást. Ezekről a napokról, illetve az utolsó minisztertanácsról Markóné Katona Mária a következőket írta naplójába:

"Szombathelyről hosszú bolyongás után 1945 áprilisában érkezett hivatalunk Salzburgba. Az österreichischer Hof nevű szállodát jelölték ki a németek a magyar kormány ideiglenes székhelyéül. A kormány tagjai azonban nem ebben a szállodában laktak, hanem a város közelében lévő falvakban. De a tanácskozások a szállodában folytak. Kezdetben csaknem naponta. Kassay miniszter állandóan tájékoztatott a tanácskozások anyagáról és eredményeiről. Mikor megérkezett az amerikai haderő, eleinte minden nyugodtan folyt tovább. Ebben az időben tartotta a magyar királyi kormány az utolsó koronatanácsot, amelyet minisztertanács követett. Sok más kérdés között szerepelt a Szent Korona megmentése és biztonságba helyezése is. A koronatanács után Kassay közölte velem, hogy az előző napon Veesenmayert felkérte a magyar kormány, hogy

tudakolja meg kormányától, hogy milyen álláspontra helyezkedjék a magyar kormány az amerikai megszállókkal szemben. Másnap, az utolsó koronatanács végén az Österreichischer Hof Salzach felőli oldalánál a vízparton, tátongó bombatölcsek és romok között vártunk, A tanács után megérkezett Kassay miniszter. Arca ónszínű volt, s fojtott hangon mindössze annyit mondott a magyar királyi kormány megszűnt.

Társaimra néztem, majd újra Kassay arcára. Színtelenre vált arcok, s üres, léleknélküli szemek néztek reám vissza. Éreztem, hogy magam is így nézek ki. Mindannyian tudtuk, hogy itt nagyobb dolog történt, mint az, hogy megszűnt egy kormány. Éreztük, hogy nemcsak egy kormány szűnt meg, nemcsak egy rendszer tűnt le a történelem színpadáról, hanem egy nemzet is elbukott. Hiába volt a tengernyi véráldozat. Később Kassay közölte velünk Veesenmayer előterjesztését, amely abból állt, hogy a németek álláspontja szerint az a leghelyesebb megoldás, ha a kormány tagjai és a hadsereg vezetői azonnal jelentkeznek az amerikai megszállók katonai parancsnokságánál, más megoldás nincs, de nem is lehet, mert a háborút elvesztettük, a harc megszűnt, tehát többé nem vagyunk ellenfelek, hanem legyőzöttek. Veesenmayer befejezésül még azt mondotta, hogy maximum hat heti internálás következik, amíg a dolgok rendeződnek. Végül Veesenmayer a német kormány és a német nap köszönetét tolmácsolta azért a hősi harcért és azért az utolsó pillanatig való szövetségi hűségért, amellyel a magyarság ezt a háborút végigküzdötte. A megállapodásnak megfelelően majdnem mindenki jelentkezett az amerikai parancsnokságon, ahol regisztrálták őket."

Ez így történt, s éppen ezért nem minősíthetjük másnak Himmler Márton, a CIC magyar osztálya vezetőjének azon nyilatkozatát, amely a new-yorki magyar Népszavában jelent meg a magyar háborús bűnösök összeszedéséről, mind hazugságnak. Himmler többek között a következőket mondotta: "mint a patkányok, úgy pislogtak a magyar háborús bűnösök, amikor előszedtük őket jól elkészített búvóhelyeikről." Himmler Márton hazudott, ezeket az embereket nem kellett előszednie, mert ők maguk jelentkeztek éppen úgy, mint a menekült horvát, román, szlovák, ukrán nacionalisták is.

A kormány Budapestről való távozásakor az előírt formák betartása mellett a magyar államiság legfőbb jelvényét, a Szent Koronát s a többi koronázási jelvényt is magával vitte Nyugatra. A hatalmas vasládát csendőri őrizet mellett Szöllősy Jenő gondjaira bízta, aki ezt először Kőszeg melletti villájában őriztette. A menekülés során Semmeringre, majd onnan teherautón négy magyar csendőr

kíséretében Atterssebe került, ahol Szöllősy is lakott. Ekkor az az ajánlat került Szöllősy elé, hogy a magyar történelemnek ezt a legjelentősebb rekvizitumát vigyék Svájcba mert ennek megvolt a lehetősége és ott helyezték letétbe azzal a megállapodással, hogy amennyiben tíz éven belül még mindig olyan a politikai helyzet, amely nem engedi meg a Szent Korona hazavitelét, akkor az illető svájci szervezet szállíttassa azt a Vatikánba. De Szöllősy ezúttal sem ítélte helyesen, ismét óvatoskodott és nem sokkal az amerikaiak bevonulása után a Szent Koronát Szálasi Ferencnek adta át Mattsee-ben. Mikor letartóztatták, természetesen átadta a koronát a letartóztató CIC közegeknek.

Jellemző, hogy a CIC jelenlevő, Magyarországról Amerikába emigrált tagjai kinyitották a ládát és a tükör előtt, kezükben az országalmával, fejükön Szent István koronájával szórakoztatták egymást... Még nem profanizálták így ezt a legnagyobb magyar ereklyét, amely eddig csak fölkent királyok homlokát illette. De a Szent Koronának ez a megcsúfolása csak bevezető volt ahhoz a véres színjátékhoz, amelyet ugyancsak az amerikai CIC léha, felelőtlen és a magyarországi kommunista kormány által megvesztegetett tagjai úztek a magyarság menekült vezetőivel. A Szent Korona Mattseeből Frankfurtba került, ahol később a dolgok elrendeződése után döntöttek sorsa felől. Hogy ma hol van, arról csak a beavatottak tudnak. Lehet, hogy meg mindig az amerikaiak őrzik, de egyes hírek szerint 1948-ban visszatért oda, ahonnan annakidején II. Szilveszter pápa útnak indította Pannóniába - az Örök Város falai közé.

Az amerikai hadsereg első oszlopai május első hetében, nem sokkal a fegyverszünet aláírása után jelentek meg az osztrák hegyek között. A sorkatonasággal, a harcoló alakulatokkal nem volt semmi baj és semmi kellemetlenség. Megszállták a falvakat és úgy viselkedtek, ahogy egy nagy világbirodalom katonáinak kell viselkedni. Fegyelmezettek voltak és rendet tartottak. A községekben dolgozó, immár felszabadult hadifoglyok elleni panaszokat kivizsgálták és megszüntették a különösen szerb, lengyel és orosz hadifoglyok részéről történt visszaéléseket. Ebben az Amerikában senki sem csalódott, mert emberségesek és férfiak voltak. Harcosok, akik tudták, hogy győztek, de tudták azt is, hogy ezzel a győzelemmel nem szabad visszaélniük. De ez az állapot mindössze egy hónapig tartott, Mert akkor megjelent a porondon az a bizonyos másik Amerika, amelynek tagjai sohasem harcoltak, hanem csak messziről követték a küzdő alakulatokat

Az amerikai Egyesült Államoknak ezt a másik arcát a CIC jelentette.

A CIC.

Az országutakon német katonákkal megtömött autók vágattak ismeretlen vidékek felé. Az autókat főleg géppisztolyos néger katonák őrizték. Egyenlőre csak katonákat fogdostak össze, de azt is rendszertelenül, mert az első napokban senkit sem igazoltattak, s ezért igen sokan civilruhába öltöztek és így megmenekültek az internálás, illetve hadifogság elől. A tiroli és a bajor parasztok szívesen adtak civilruhát, különösen ha a katonák kötelezték magukat, hogy segítenek a mezőgazdasági munkában. Amúgyis nagy volt az volt emberhiány, mert a munkára kiadott hadifoglyok otthagyták munkahelyüket és jelentkeztek az amerikaiaknál, akik azonnal hazaindították őket. Minden falu főterén fehér oszlopot állítottak, minden ilyen fehér oszlopra felkúszott a szabadságot jelentő csillagos lobogó, amelytől annyi mindent vártunk a kétségbeesett napok után. Azután néhány hét múlva, 1945 májusának végén, egyszerre valami furcsa nyugtalanság suhant végig a megszállt területen. Úgy keletkezett ez is, mint általában a bajok keletkezni szoktak. Senki sem tudott biztosat csak az imitt-amott előforduló, alig feltűnő jelenségek táplálták ezt az újabb félelemhullámot. Megkezdődött a civil lakosság ellenőrzése és az emberek válogatás nélküli letartóztatása.

Az ötágú fehér csillaggal díszített hatalmas amerikai teherautókban már nem katonákat, hanem civileket szállítottak ismeretlen vidékek felé. Salzburgban, Kitzbühelben, Münchenben sőt Németország minden kisebb-nagyobb városában megjelent az USA titkosrendőrsége, a CIC, és ugyanúgy dolgozott, ahogy minden titkosrendőrség dolgozni szokott: terrorral, megvesztegetéssel, besúgással s embereltűntetéssel. A németül is jól beszélő és főleg német, osztrák és magyar zsidókból álló CIC ügynökök megjelentek a városházán, beidéztek a régi rendszer alatt szolgáló, polgármestert, jegyzőket, gépírókisasszonyokat, pénzbeszedőket, pártvezetőket, sőt még az altiszteket is, azután előállott a teherautó, amely elvitte őket. Olyan mindegy volt, hogy valaki harcos náci, vagy csak muszájból lett párttag volt, át kellett esnie a büntetésen, amelyet a győztesek legyőzöttek számára kiszabtak. Megteltek a sokszor százezres létszámot felmutató augsburgi, fürstenfeldbrucki internálótáborok, ahol hónapokon át éltek a szabad ég alatt, földbevált gödrökben, a legkíméletlenebb bánásmóddal sújtva és pontosan 800 kalória értékű napi ellátmánnyal. Megkezdődött a kollektív büntetés, amely a győztesek jóvoltából végigsöpört egész Európán és amely annyi tíz

és tízezer ártatlan ember halálát okozta.

Tény, hogy a kollektív büntetés perverz, népellenes és antidemokratikus gondolatát az amerikai megtorló hatóságok kezdték meg, nyilván abból a morgenthau elvből kiindulva, hogy Németországot és volt szövetségeseit nem elég erkölcsileg megalázni, de fizikailag is meg kell semmisíteni őket.

Nehezebb volt a CIC helyzete a különböző európai országokból német területre menekült és ott szétszórta élő emberek esetében. Igaz, hogy a menekültek legnagyobb része már csak az élelmiszerjegyek megszerzése végett is bejelentette magát községházán, de mégis idegenek voltak, akik könnyen eltűnhettek a nagy hegyek között. A CIC azonban ügyesen kidolgozott tervvel fogott munkához. A terv kiagyalója Himmler Márton őrnagy volt. Az ő kezében futottak össze a magyar szálak, neki és Budapestről származó amerikai egyenruhába bújtatott kopóinak kellett kivetni és összehúzni a hálót. Óriási apparátussal fogtak a munkához, szinte ágyúkkal lövöldözték a verebeket, hiszen a magyar menekültek nem hoztak magukkal hamis papírokat, mert nem gondolták meg ekkor, hogy bolsevistaellenes beállítottságuk főbenjáró bünt jelent az amerikai State Departement vezetőinek a szemében. Május végén amerikai jeepek járták végig a bajorországi és ausztriai falvakat, megérdeklődtek, hogy hol laknak magyarok és összeírták a neveket. Nem volt nehéz feladat. Azután megjelentek a menekülteknél, udvariasak voltak és azt mondták, hogy lakóhelyüket egyelőre ne hagyják el mert statisztikát készítenek a kimenekült magyarokról, mert csak így tudják számukra biztosítani az amerikai jóléti intézmények részéről felajánlott élelmiszersegítséget.

No lám, mondták erre igen sokan, ilyen az amerikai demokrácia. Még el sem ült a háború, máris összeírják bennünket, hogy adományt juttassanak nekünk. Himmler Márton legnagyobb segítsége és bizalmasa egy Bocskor Károly nevű erdélyi származású ember volt, aki fáradhatatlanul járta a városokat és gyűjtötte a neveket. Útjára nagyobb nyomaték kedvéért két amerikai egyenruhás és ugyancsak magyarul is beszélő CIC tiszt kísérte. Gyanúsán kedvesek és gyanúsán udvariasak voltak. A gyerekeknek régen nem látott csokoládét és narancsot osztogattak és Bocskor így főleg a gyerekeken keresztül végezte bémunkáját, áruló és besúgó volt egyaránt. Nem sokkal az élelmiszerjuttatások ígérete alapján történt összeírások után újabb jeepek jelentek meg a magyarok lakta házak előtt, csak akkor a már erősen megváltozott Bocskor Károly vezetésével szállították az embereket a salzburgi Landesgericht fogházába. De ez sem volt nehéz feladat, mert senki sem tiltakozott,

és elég hiszékenyen senki sem bujkált. Aki el akart bújni, akinek félnie kellett az igazságszolgáltatástól, pl. a magyar zsidóvonat vezetőjének, Toldy őrnagynak, azt úgysem tudták elfogni, mert annak kellő időben sikerült egérutat nyerni. Csak azokat fogták el, akik bíztak az amerikai demokráciában, akik bedőltek annak az amerikai katonák által hangoztatott állításnak, hogy az amerikai zászlót senki előtt nem hajtják meg és Amerika senkit nem ad ki, aki tőle védelmet kér és védelmet remél. Ez a szép állítás rövidesen megcáfolta önmagát.

A CIC munkáját sajnos igen megkönnyítette a menekült magyarság egy részének pánikszerű viselkedése. Sokan azt gondolták, ha pontosan felelnek a hazaáruló Bocskor Károly információs kérdéseire, akkor őket tárt karokkal fogadja Amerika. Az egész jutalom pedig mindössze pár szelet csokoládé és néhány doboz Chesterfield cigaretta volt. Sokan félelemből, hogy mentsék saját bőrüket, árulták el magyar honfitársaikat, sőt néhányan ügyésszé léptek elő, és éjszakákon át körmölték az amerikaiak számára átadandó listákat és mindazokat az akkor már bűn számba menő cselekedeteket, amelyeket a nevek viselőiről tudtak. De ez a feljelentési pánikhangulat, a tömegembernek ez az erkölcsi lesüllyedése velejárója volt a háború elvesztésének. Nemcsak magyar, hanem német, osztrák, szlovák, horvát vonatkozásban is ugyanez volt a helyzet. És sajnos nemcsak a tömegembernek, nemcsak a horizont nélküli névteleneknek volt a velejárója, hanem olyanok is lezuhantak az árulás szintjére, akiknek szellemi képessége tudatossá tette ennek a lépésnek horderejét, s minden valószínűség szerint a legteljesebb belső önkritika után cselekedtek. Ha a csak élelmiszerjegyre utalt névtelen menekültet elítéljük a besúgásért, a följelentésért, amit pár kilónyi élelmiszerért tett, akkor mennyire el kell ítélnünk azokat, akik jobb anyagi körülmények között, tisztára valami megmagyarázhatatlan belső fontoskodástól vezérelve adtak át listákat a győzteseknek.

Meg kell említenünk Endre László volt titkárát, Takács Albertet, Pest vármegye volt főjegyzőjét és Vajtha Ferencet, a jobboldali publicistát és a Szálasi-kormány volt bécsi főkonzulját. Takács Albert, aki olyan jelentéktelen volt, hogy még hazaszállítástól sem kellett tartania, Bocskor Károllyal történt kétórás beszélgetése után maga készítette el Endre László vádiratát, majd felesége segítségével randevút beszélt meg Endrével, akit azután Bocskorék elfogtak, átadták őt az amerikai hatóságoknak, akik hazaszállították. Később a Markó utcai fogház udvarán kivégezték. Vajtha Ferenc nagybóttól volt és gondosan előkészítette a talajt. Valamikor mint az Új Magyarság vezércikkírója dolgozott, s a Szálasi-kormány

uralomrajutása után bécsi főkonzul lett. Ebben a minőségben amíg a háború tartott szigorú és kíméletlen volt. A Bécsben élő baloldali emigránsokról listát készített és ezt a listát minden további gondolkodás nélkül adta át a bécsi Gestapónak. Régi párttagokat megszégyenítő parhúségről tett bizonyosságot egészen a megszállás bekövetkeztéig. Akkor először Atterssebe, majd Brixenbe menekült, s már az első napokban francia nyelven írt memorandumot készített, amelyben megírta, hogy ő a háború alatt, tulajdonképpen a szövetséges hatalmak megbízottja volt, azok számára gyűjtötte az adatokat, amelyeket íme most átad. A memorandumban kihangsúlyozta németellenes beállítottságát és ezért mindössze annyit kért, hogy helyezték őt vissza bécsi főkonzuli állásába ahol nyilván mint jó kommunista működött volna tovább. A CIC azonban átlátott a szítán, nyilván túl naivnak tartotta Vajtha Ferenc állításait s 1945 június 6-án őt is letartóztatták és az egyik Augsburg melletti internálótáborba szállították. A táborból Vajtha több magyar internált csúnya becsapása után megszökött, átment a francia zónába és ott pár francia altiszt közreműködésével valóságos rablőhadjáratot folytatott az odamenekült magyarok között.

Végigrabolta őket, azzal fenyegetőzött, hogy ha nem adják elő értékeiket, akkor hazaszállíttatja őket. Sajnos az ilyen Takács és Vajtha-félék cselekedete nem volt elszigetelt jelenség. Szomorú, hogy jövőjük vélt jobbrafordulása miatt igen sok magasrangú tiszt sem tudta magát kivonni az ilyen cselekedetek alól, mert hittek a CIC kopóinak, akik az ilyen tiszteket azzal hitegették, hogy ha a felderítő szolgálat rendelkezésére állnak és ha listát és bűnlajstromot készítenek a volt jobboldali beállítottságú egyénekről, akkor régi rangjuknak megfelelően felveszik őket az amerikai hadseregbe. És ezek a szerencsétlen, az elvesztett háború miatt erkölcsileg megingott emberek elhitték ezeket az ígéreteket és elkövezték a legnagyobb bűnt, amit egy nemzet fia elkövet akkor, amikor idegen földön, idegen hatalomnak jelenti fel saját sors- és honfitársát. De ilyen magukról megfélemedezett honvédtisztek igen kevesen voltak, s ha viselkedésük foltot is ejtett nemcsak a tiszti, de az általános emberi becsületen, akkor meg kell említeni, hogy voltak olyan példák is, amelyek elfelejtetik ezeket a foltokat.

Szügyi Zoltán altábornagy, miután hadosztályával Ungvártól egész Ausztriáig vonult vissza az utolsó pillanatokig hősiezen harcolva a túlnyomó orosz hadsereg ellen, angol fogságba esett. Célja az volt, hogy hadosztályát kimentse az oroszok kezei közül. Népbíróági, tárgyalásán az volt a fővád ellene, hogy még a fegyverletétel után is együtt tartotta katonáit és nem az oroszok, hanem az angolok előtt tette le a fegyvert... Az angolok előtt Szügyi nyíltan elmondotta, mi

indította őt erre, azután hadosztályát annak egész felszerelésével az angol haderő rendelkezésére bocsátotta. Az angolok a legnagyobb tisztelettel bántak vele, de néhány hét múlva a potsdami szerződés pontjainak megfelelően őt is kiadták az oroszoknak. Az ügy érdekességéhez tartozik, hogy a háború befejezése során ez volt az egyetlen hadosztály, amely zárt egységben még a fegyverszüneti szerződés megkötése után sem oszlott fel.

A Szügyit fogvatartó angol katonai hatóságok parancsnoka annyira értékelte a magyar tábornagy munkáját, hogy előre közölte vele a Londonból megérkezett kiadatási parancsot és a saját felelősségére biztosította Szügyi szökését, hogy sorsát elkerülje. A szökéshez teljes támogatást ajánlott fel, de Szügyi ezt csak abban az esetben volt hajlandó elfogadni, ha ezt a szökési támogatást mindazok számára megadják, akik rajta voltak hadosztályából a kiadatási listán. Harmincegynéhány tisztársáról volt szó. Az angol parancsnok természetesen nem teljesíthette Szügyi kérését, ellenben megismételte felszólítását, amit Szügyi ismét visszautasított, s így 1945 őszén harminc tisztársával és hatvan polgári politikussal, s a kommunista kormány által kikért személlyel együtt angol teherautón, angol katonák kíséretében Szentgotthárdra vitték, ahol átadták őket a Vörös Hadsereg megbízottjainak. Az ügy érdekességéhez tartozik, hogy a transzportot egy amerikai CIC megbízott is elkísérte, aki ez átadás előtt Szügyihez fordult és a következőket mondta: "aztán nem kell megijedni az akasztófa alatt!"

Az amerikai Gestapo június közepén már teljes gőzzel működött. Himmler Márton hatszáznyolcvan magyar háborús főbűnös nevét tartalmazó listát kapott, és ebből a hatszáznyolcvanból hatszázötven került a hálóba, ami azt bizonyítja, hogy az emberek bíztak az USA-ban, bíztak ez Atlanti Charta szép szavaiban és egyáltalán nem iparkodtak kibújni a felelősség alól. Németországnak mindössze huszonnégy háborús főbűnöse volt, de a kommunistákkal koalícióba lépett magyar kormány 680 főnyi magyar főbűnös kiadatását követelte, amit meg is kapott. Hogy milyen méretű volt a bosszúhadjárat, azt kellőképpen kidomborítják a listán szereplő nevek. Háborús főbűnösként kérték és adták ki Himmler Mártonék többek között Fedák Sárít, a világhírű magyar színésznőt, aki már elmúlt hetven esztendő, mikor a bombatámadások miatt elmenekült az országból. Bűne mindössze annyi volt, hogy az utolsó magyar kormány alatt is fellépett, sikerült Bécsbe jutnia az oroszok elől, ahol szerepet vállalt a bécsi rádió magyarnyelvű adásában. Nem politikai szerepet, csak olyat, ami egy nagymúltú hetvenéves öreg színésznőt

megillet.

De a listán rajta volt Kiss Ferenc és Páger Antal is, akiket szintén mint háborús főbűnösöket vittek haza Magyarországra. Illetve csak Kiss Ferencet, mert Págernek sikerült kijátszania a CIC ügynökök éberségét. Hogy Kiss Ferenc milyen jelentős háborús bűnös volt, azt látjuk abból, hogy az 1950-es évek után már ismét jelentős szerepeket játszott a budapesti állami színházakban. De mit érdekelte ez akkor az Európában ügyködő amerikai Gestapo embereit. Ugyancsak ezen a listán szerepelt Szeleczky Zita, a budapesti színházak és filmek kedvenc színésznője. Őt is keresték, de francia zónába menekült és a francia hatóságok jobban tisztában voltak a magyar háborús bűnösség fogalmával, mint amerikai kollégáik. Ha Budapesten valaki haragudott valakire, aki Nyugatra menekült, a Munkaszolgálatosok Szövetségén és a Kommunista Párton keresztül háborús bűnösnek deklaráltatta, neve rákerült a listára és a CIC hazaszállította őket. A nürnbergi per előestéjét éltük, s a gyűlölet, a meggondolatlan bosszú lett úrrá Európán. Elég volt egy valamikor tett ártatlan megjegyzés, elég volt, hogy a háború kitörésekor és a német hadsereg nagy győzelmeinek idején valaki németbarát megjegyzést tegyen ezeket a megjegyzéseket feljegyezték, regisztrálták és mikor eljött a bibliai szemet szemért, fogat fogért ideje, akkor megkezdődött a megtorlás nem is egy az egy, hanem egy a százhoz arányban.

x

A morgenthauai bosszúdoktrinán felépült CIC a legszorosabb kapcsolatot tartotta a német szövetséges államokban uralomra jutott kommunista kormánnyal és mindenkit lefogtak és kiszállítottak, aki antibolsevista volt, vagy aki harcolt a Szovjetunió európai előretörése ellen. Amerika a klasszikus sajtószabadság gondolatának az alapján állt, de hogy mennyire értékelte az amerikai hatalom európai képviselője, a CIC ezt a sajtószabadságot, azt csak akkor látjuk a maga igazában, ha tudjuk, hogy újságírókat és írókat szolgáltattak ki a Szovjetnek mindössze azért, mert az amerikai sajtót évtizedekkel megelőzve megírták azt, amit azóta néha az amerikai sajtó is megír.

Dzserdzsinszky, az orosz GPU megalapítójának magyarországi megszemélyesítője, Péter Gábor ebben az időben úgyszólván mindennapos vendége volt Himmler Mártonnak. Ez az ember, aki évtizedeken át a legszélsőségesebb sztálini vonalat képviselte, s akit embertelen módszerei miatt még a kommunista magyar kormány is kénytelen volt 1953-ban letartóztatni és elítélni, óriási összegekkel

és megvesztegetésekkel intézte el Himmler Mártonnal az amerikai zónába menekült magyarok ügyét. Péter Gábor 1945 augusztusában személyesen is megjelent a salzburgi Landesgericht fogházában, ott a CIC segédlete mellett kihallgatásokat eszközölt és olyan dolgokat mondott, illetve olyan dolgokkal fenyegette a kihallgatottakat, hogy már senki előtt sem volt titok az a sors, ami reá vár akkor, ha a csillagos lobogó kiadja őket a GPU magyarországi megbízottjainak.

A CIC rövidesen rettegett utóda lett ezen a területen a német Gestaponak. A magyarok lakta házakban házkutatásokat tartottak, amelyeket inkább közönséges rablásnak nevezhetnénk. Elvették az asszonyok ékszereit, a jeggyűrűket, a töltőtollakat, a fényképezőgépeket és minden olyan tárgyat, ami értéket jelentett. Tudták jól, hogy a szerencsétlenek a Vörös Hadsereg elől menekültek, s a legértékesebb holmijaikat vitték magukkal Nyugatra, hogy azok segítségével itt vagy ott, bárhol a világon új életet kezdjenek. Ezeken a házkutatásokon már nem a politika, nem a világnézet, hanem a fellelhető érték volt az egyedüli szempont. Feldúlták az otthonokat, mint barbár hordák turkáltak a mentett motyó között, s ha nem találtak semmit, akkor túszt szedtek akár rajta volt a háborús listán, akár nem. Aztán néhány nap múlva elmentek a szerencsétlen asszonyhoz és közölték vele, hogy ha odaadja a magukkal hozott értéktárgyakat, akkor hazaengedik a férjét. Sok esetben eredménnyel járt ez a fogás, s ezért később úzus lett belőle. Olyan rablóhadjárat volt ez, amely méltán vetekedett a Német- és Magyarországon végighömpölygő Vörös Hadsereg módszereivel.

A letartóztatottakat először a salzburgi Landesgericht szürke épületébe vitték, ahol részleges kihallgatásnak és teljes motozásnak vetették őket alá. Ez persze annyit jelentett, hogy utolsó vagyontárgyuktól is megfosztották őket. A börtön amerikai parancsnoka egy Black nevű CIC őrnagy volt. Az őrnagy úr a jeggyűrűkre és a karkötő órákra specializálta magát. De nem vetette meg a pénzt sem, amit a foglyoknál talált. A börtön osztrák személyzete megdöbbenve nézte a tolvajoknak ezt a hadjáratát, de mivel szólni nem tudtak, olymódon próbáltak a foglyok életén könnyíteni, hogy a börtönszabályokkal ellentétben minden kívánságukat teljesítették, A CIC ügynökök háta mögött leveleket közvetítettek, élelmiszert hoztak, s több esetben elősegítették egyes foglyok szökését is. A túlszűfolt börtönben senki sem törődött a foglyok egészségügyi állapotával, ami igen siralmas volt, mert a napi étkezés hónapokon keresztül nem állott egyébből, mint reggel a deci cukortalan feketekávé, délben tíz deka kenyér és három deci szárított zöldségleves. Imrédy Béla pár hét múlva már úgy nézett ki,

mint valami középkori aszkéta. Súlya nem volt több 55 kilónál.

A börtön előbb említett parancsnoka mindössze annyit mondott, hogy sajnos nem áll több élelmiszer rendelkezésükre, de ezzel szemben még azt sem engedte meg, hogy a hozzátartozók csomagokat küldjenek be a fogházba. Nem az élelmiszerhiány, hanem a meggondolt tervszerűség volt az, ami ezeket az áldatlan állapotokat előidézte. A bosszú és a megtorlás volt a vezérlő gondolat, ami háttérbe szorította a humanizmust, az emberiséget és a megbékülést. A kihallgatások olyan mederben folytak, mintha azok nem is az Európai kultúra egyik kis fellegvárában, Salzburgban, hanem ázsiai sztyeppéken történtek volna. Egy kétszemélyes cellában 12 embert préseltek össze. Reggel nem lehetett mosakodni, mert a megsérült vízvezeték úgyszólván csak percekig működött. Mikor megtörténtek a kihallgatások, s mikor már mindenükből kifosztották a foglyokat, akkor teherautókon a különböző szögesdrótkerítéssel körülvett, hevenyében felállított lágerekbe szállították őket. A leghírhedtebb lágerek egyike az Augsburg melletti fürstentfeldbrucki láger volt. A régi repülőteret drótkerítéssel vették körül, s azon belül nem volt semmi, csak a pusztai föld. Hónapokon át hatvanezer ember gyötrődött a bajor fennsíkon fekvő lágerben. A vidék arról nevezetes, forró nappalokat egészségtelen és hideg éjszakák követik. A 35 fokos nappali meleget 5-6 fokos éjszakai lehülés váltja fel.

És ebben a táborban éltek azok, akik a CIC bosszúhadjárata következtében idekerültek. Éheztek és fáztak, s mindennapi volt a vérhas. Aki meghalt, azt bekaparták a földbe. Mikor elszaporodott a tetű, akkor megjelentek a gezarolos osztagok. De a tetűkkel együtt az embereket is irtották. Az ellátás éppen olyan silány volt, mint a salzburgi börtönben. De ott legalább fedél volt a fejük fölött és éjjel szalmazsákon aludtak. Itt pörkölte őket a déli napsugár, végigvert rajtuk az éjszakai vihar és dermedtre fagyasztotta csontjaikat az éjszakai lehülés, és ebben a táborban, látogatta meg az ott levő magyarokat Himmler Márton fiával, aki akkor a CIC hadnagya volt, de akit már nem Himmlernek hanem Hamiltonnak hívtak. Vele volt az ugyancsak budapesti származású Grosz is aki szintén az amerikai hadsereg egyenruháját viselte főhadnagyi minőségekben, de akit már nem Grosznak, hanem Granvillenek neveztek. Annak emlékére változtatta meg nevét, hogy Grainville község közelében szálltak először partra az amerikai inváziós csapatok 1944 június 6-án.

Granville főhadnagy fényképezőgéppel járta a tábort, különböző nevetséges pózokba állította be a foglyokat és így fényképezte le őket. Nem kellett nagyon iparkodnia, hiszen valóban mindenki úgy

nézett ki, mint egy rablógyilkos. Elvették a borotvákat, összegyűjtötték és felgyűjtötták a magukkal vitt ruhák nagy részét és pár hét alatt sűrű sörte borította arcukat. Azután ezek a fényképek napvilágot láttak a különböző budapesti kommunista lapokban azzal az aláírással, hogy íme, így néznek ki Magyarország árulói. A kínzások és megpróbáltatások azonban így sem értek véget. Nem is gumibotokkal, de keményfa husángokkal jártak az amerikai hadsereg politikai osztályának ezek a magyarul igen jól beszélő tagjai, s mindenkin ijedt remegés futott végig akit kihallgatásra vittek. A módszerek közismertek voltak illetve közismertek lettek azóta úgyszólván egész Európában.

Vörös függöny Amerika fölött.

Nemrégiben a dallasi Wilkinson könyvkiadó vállalat kiadta John Beaty amerikai egyetemi tanár könyvét "Vasfüggöny Amerika fölött (The Iron Curtain over America) címmel. A szerző elismert amerikai tekintély. Hosszú éveket töltött az amerikai külügyminisztériumnál a katonai Intelligence Service of the War Department megbízásából. A második világháború alatt a felderítő osztály egyik vezetője volt őrnagyi rangban, s mint ilyenek, módjában állott betekinteni az amerikai politikai élet eléggé szövevényes titkaiba. A szerző könyvében felsorolja azokat a veszélyeket, amelyeket az Amerikával szembenálló kommunista világnézet és kommunista hatalmak jelentenek a legklasszikusabb demokrácia hazájára az USA-ra. Felsorolja azokat a személyeket és intézményeket, amelyek kihasználva a demokrácia szólás és sajtószabadságát, egy láthatatlan vasfüggönnyel fenyegetik az Egyesült Államokat. Nemcsak céloz, de határozottan rámutat a veszélyre, amelyet ezek az amerikai koegzisztencialisták jelentenek.

Beaty professzor, mint született amerikai természetesen semmiféle előítéllettel nem rendelkezik a zsidóság iránt, s könyvében csupán felsorolja azok neveit, akik mint pl. a Rosenberg házaspár mint amerikai állampolgárok, akár meggyőződésből, akár megvesztegetés által erősítették a Szovjet uralmát, illetve a Szovjet befolyását az amerikai politikai és társadalmi életre. Túlságosan bonyolultak ezek a kérdések, hogy részletesen foglalkozzunk velük, de Beaty könyvéből az olvasó arra a megállapításra jut, hogy a politikai és társadalmi élet minden vetületében ott hatnak és működnek azok az erők, amelyek a demokrácia hangoztatása mellett Amerika kommunizálását segítik elő. A Beaty által is ismertetett góccok hívták annakidején életre az amerikaellenes bizottságot, amely bár rövid életű volt, de működése során mégis rámutatott sok olyan dologra,

amelyet az utca embere évtizedeken keresztül talán észre sem vett.

A második világháború amerikai-szovjet szövetsége természetesen az amerikai kommunisták, ill. a kommunistákkal szimpatizáló tábor megerősödését vonta maga után.

Ez nem is lehetett másképp, hiszen Rooseveltt, az USA háborús elnöke egyáltalán nem rejtette véka alá azon véleményét, hogy a legjobb barátságot tartotta fenn Sztálinnal. Ez a roosevelti örökség éreztette hatását a második világháború befejezésekor, amennyiben a potsdami találkozó során a szövetséges hatalmak, főleg amerikai nyomásra, minden szovjet-orosz kívánságot teljesítettek. Ezen kívánságok egyike volt a Nyugatra menekült volt németbarát államok vezető politikusaik kiszolgáltatása, amint erről magyar vonatkozásban megemlékeztünk. Megírtuk, hogy a magyar politikai foglyok sorsa az Office of Strategic Services magyar osztálya vezetőjének, a hírhedt CIC őrnagynak, Himmler Mártonnak a kezébe volt letéve. Himmler Márton a legembertelenebb magyar kommunista rendőrfőnök, az ÁVÓ megalapítójának, Péter Gábornak a kívánságára annakidején 1945 nyarán mindenkit kiadott, akit Péter Gábor kikért. Azóta majd két évtized telt el, s az emigráns magyar közvélemény az emigráns sajtón keresztül mind élesebb hangon tette szavá Himmler Márton és ügynökeinek akkori tevékenységet.

Tényeket és dokumentumokat hoztak az amerikai csillagos lobogó védelme alatt működő Himmler-gang ügyeivel kapcsolatban, sőt többen voltak, akik ez amerikai hatóságoknál feljelentést tettek Himmlerék ellen. Nyilván ezek a támadások, ill. az igazságnak megfelelő tényeknek a világ elé tárása készítették Himmler Mártont arra, hogy tizenhárom évvel később, 1958-ban könyvet adjon ki akkori működéséről. Himmler könyvének teljes címe "Így néztek ki a magyar nemzet sírásói. A magyar háborús bűnösök amerikaiak előtt tett vallomásának hiteles szövege" A könyv azonban nemcsak dokumentumok sorozata, hanem meghamisított és utólag kreált jegyzőkönyvek gyűjteménye, de ezenkívül vélemény és állásfoglalás is. A könyv magyar nyelven Amerikában jelent meg, s az öngazoláson kívül nyilván azt a célt is szolgálta, hogy félrevezesse azokat a százezreket, akik az első és a második szovjet felszabadítás után hagyták el az országot.

A könyv - bár politikai könyv -, olyan politikai erőtlenséggel, tények nem ismeretében íródott, amilyenre kevés példa van a politikai irodalomban. A szerző az egész magyar kérdést a magyarországi zsidókérdés szemüvegén keresztül nézi és annak fókuszába állítja be a nagy európai mértéket anélkül, hogy a legkisebb fogalma volna az

európai politika számtalan és bonyolult mértjeiről.

Kétféle mérték.

Az elmúlt évtizedek során különböző hivatalos, félhivatalos és magánkomiték úgy összezavarták a zsidó áldozatok számait, hogy ma nehéz tisztán látni. A Magyarországon megjelent különböző kiadványok ötmillió veszteségről írtak és a népbíróságon a zsidókérdéssel kapcsolatban is állandóan ezt a számot hangoztatták. A magyar zsidóság veszteségének számát egy milliótól ötvenezerig terjedő hullámban ismertetik a zsidókérdés kutatói. De akármekkora is volt ez a szám, nem érdekes, mert minden aritmetikai játék nélkül egyetlen egy ember pusztulása is felelősségrevonást követel. Erkölcsi szempontból nem tehetünk különbséget húszezer és ötmillió között. Ezek csak számok, de akik elpusztultak és akik átszenvedték a keserves időket, azok egyének voltak. Senkinek sem célja, hogy Carlyle hőseihez hasonlóan olyan magaslatra jussunk, hogy nagyobb célok érdekében mit sem törődjünk milliók pusztulásával.

A keresztény kultúra és a keresztény morál ezt senkinek sem engedheti meg. De a józan, objektív történelemszemlélet viszont tiltakozik az ellen, hogy egy rettenetes és kegyetlen háború utolsó fékevesztett periódusában lejátszódott eseményeket a normális állapotok és a béke szemüvegén át nézzük. Ebben a vérgőzös fináléban nemcsak a zsidóság szenvedett, hanem magyarok, németek, franciák egyaránt, egész Európa és a Távolkelet óriási többsége. Csak az olvasó józan eszével nem számoló elvakult szerzők tehetik azt, hogy a történelem folyamatos sorozatából kiragadnak egy láncszemet, és úgy állítják be a dolgot, mintha az a láncszem önállóan működött volna. Ezen az alapon minden háborúban résztvevő katonát halálra lehetne ítélni, mert vétett az ötödik parancsolat ellen és ölt. Ahogyan a legkisebb dolgoknak, úgy a legnagyobb világeseménynek is két oldala van, s történelemhamisítást követ el az, aki visszaélve a papír türelmével csak az egyik oldalt nézi és csak azt iparkodik megvilágítani.

A második világháború végkifejlődésében a szenvedélyek végzetes határaihoz érkezett. A küzdő felek tudták, hogy amelyik elveszti a háborút, az elpusztul, tehát a kegyetlenség eszközeihez nyúltak. 1943 után már úgyszólván nem volt hadifogoly se itt, sem a túlsó oldalon. Akit elfogtak, biztos lehetett abban, hogy elpusztul. A huszadik század humanizmusa mindkét oldalon ködbe fulladt. Az angol-amerikai légierők nemcsak katonai célpontokat, de védtelen

német, osztrák, magyar sőt szövetséges francia és olasz városokat is olyan bombázással árasztottak el, hogy sem ember, sem állat nem maradt életben. Totális háború volt a maga minden könyörtelenségével és embertelenségével. Ha megbélyegezzük a hitleri Németország kegyetlenségeit, ha jogosan megbélyegezzük az embertelen deportálásokat, a gázkamrákat, éppen így meg kell bélyegeznünk, mégpedig hasonló mértékkel Köln, Hamburg, Rostock, Budapest, stb. városok bombázásait is, hiszen pl. Drezdában több mint negyedmillió ember pusztult el. Hasonló volt a helyzet Kölnben, Hamburgban, Rostockban és többé-kevésbé a magyar városokban is. Nem célunk külön fejezetben megemlékezni a Hirosimára ledobott atombombáról, mely egymaga több áldozatot követelt, rövid pár óra leforgása alatt mint amennyiről Himmler Mártonék beszélnek.

A humanizmust, az emberszeretetet, és az emberi élet megbecsülését nem lehet kategóriákra, nemzetekre és fajtákra osztani. De ha Himmler Mártonék és a vele egy gyékényen áruoló társaság nemzeteket von felelősségre a kifejlődésben lévő totális háború során elpusztított zsidóságért, akkor éppen úgy felelősségre kellene vonnia mindazon államokat is, amelyek az előbb említett embertelenségeket elkövették sokkal kollektívebben és eredményesebben, mint ahogyan azt a világ ítélőszéke elé cibált németbarát politikusok cselekedtek. Mert ha egy város fölött az angol-amerikai bombázó kötelékek kioldottak a tonnás bombákat és utána a gyújtóbombák millióival árasztották el a szétvert várost, akkor ott hiába volt minden menlevél és protekció, ott el kellett pusztulni. Ezekről a dolgokról természetesen felesleges beszélünk, hiszen a gyermek és asszony százazreket nem német katonák és magyar csendőrök kísérték, hanem elegáns repülőtiszték nyomták meg a dögvészt és pusztulást jelentő bombák kioldó billentyűjét.

Amerikai fogságban.

A letartóztatott magyar politikusokat hét lakat alatt őrizte a CIC. E sorok íróját is. Az elkülönített osztály rendjéhez tartozott, hogy reggel hat órakor egyenként engedték ki a foglyokat a folyosó végén lévő toilethez. Az egyik reggel a szokottnál hamarabb nyílt ki a zárkaajtó és a küszöbön ott állt a texasi őrmester. Go, quick... Az előírás szerint futólépésben mentem a toilette felé, felrántottam az ajtót, s mikor beléptem, a vér szinte meghűlt ereimben. A mosdó előtt nem ember, hanem egy teljesen szétvert húscafat mosogatta sebeit, teljesen meztelen volt. Az ütlegektől heréje úgy megdagadt, mint egy kisebb futballlabda. Mikor megpillantott, felém nézett s

valami végtelen riadalommal pillantott reám megmaradt jobbszemével, mert a bal szeme kifolyt, s az idegszálak egészen a szájáig rátapadtak arcára. Széthúzta a száját, s láttam az éjszakai munka eredményét egyetlen foga sem volt. Csupán annyit mondott: "Kamerad, hast du eine Zigarette?" De mielőtt még felelhettem volna, máris mögöttem termett a texasi őrmester, megragadott és visszaparancsolt a zárkába. Úgy látszik rájött tévedésére, s azt hitte, a szerencsétlen ember már visszatért zárkájába. Mielőtt rázárta az ajtót, ujját szája elé tette és közölte velem, hogy arról, amit láttam, egyetlen szót sem, mert könnyen én is úgy járhatok, mint az az ember, akit a mosdóban láttam. De Himmler Márton könyvében azt írta, hogy a CIC senkit sem bántalmazott.

A karcernek női lakói is voltak. Nem sokkal besötétedés után mindig kinyílt egy tőlem távolabb fekvő zárkának az ajtaja. Azután halk beszélgetés hallatszott. Aztán csattanás... Nyilván pofon lehetett. Ez így tartott egy óra hosszáig. Nőt vallattak. Az illető francia volt, mert párizsi argóban adott válaszokat az angolul feltett kérdésekre. Erős természete lehetett, mert minden este órákon át tűrte minden különösebb sikoltozás nélkül az ütlegetek és a kérdések ezreit. Értelmesen - bár síró hangon - de minden kérdésre válaszolt. Aztán két hét múlva egyszerre megszűnt a francia nő vallatása. Szívszélhűdést kapott és ott halt meg a zárkában. Hogy ki volt, sohasem tudtuk meg talán Himmler Márton bizalmas iratai között megvannak erről az esetről is a feljegyzések

Azonnal a garmisch-partenkircheni lágerbe való megérkezésünk után parancsban közölték velünk, hogy minden amerikai katonának, legyen az tiszt, vagy közlegény, vigyázzállásban kell köszönni, mégpedig akármilyen távolságból is, drótkerítés én innen vagy túl pillantjuk meg őket. A parancs következménye volt, hogy senki sem mert a drótkerítéshez közel menni, hogy elkerüljék a megalázó köszönéssorozatot, hiszen az úton állandóan jöttek-mentek a CIC katonái. Az egyik reggel messziről láttuk, hogy egy rangjelzés nélküli zubbonyban egy német katona közvetlen a drótkerítés előtt. Ugyanakkor láttuk, hogy a kantin felől három feketeszemüveges tiszt közeleg felé. Mikor elhaladtak a katona mellett, az nem köszönt, csak állt tovább, az ég felé vetett arccal. A három amerikai megállt s egyikük ráordított a katonára. De az csak nyugodtan állt tovább és bámulta az eget. Erre a három katona futólépésben a camp ajtajához sietett, félretaszították az őrt, rohanva elérték a nemköszönő katonát és mintegy negyedóra hosszat addig ütötték-verték míg ájultán esett össze. Az incidensre azonnal fölfigyelt a részleg német fogolyparancsnoka és jelentkezett a három lihegő amerikai előtt. Miután ezek leszidták a parancsnokot, az odament a

még mindig földön fekvő katonához, felemelte őt, nevében bocsánatot kért és közölte, hogy az illető véletlenül került a reggeli séta után a rács elé, mert gránátrobbanás következtében teljesen elvesztette hallását és egyik szemére sem lát. Süket és vak volt...

De a garmisch-partenkircheni nácitlanító tábor nem volt egyedülálló a maga nemében. Hasonló állapotok uralkodtak a többi lágerekben is. Így pl. a München melletti freisingi lágerben is, ahol valami CIC központot állítottak fel. Garmisch-Partenkirchen után oda kerültünk. Talán még félelmetesebb volt, mint az előbbi. A kaszárnyatelep parancsnoksági épületének a folyosóit fenyőfa deszkával burkolták, minden ajtó előtt fehérre festett karvastagságú fahusággal fölfegyverzett rohamsisakos katona állott. A belső szobák ugyancsak hevenyészett faburkolattal voltak ellátva. Eleinte nem értettük, mi célja volt ennek a burkolásnak, de aztán rájöttünk. Hangtompító szerepet töltöttek be.

A szobákban tartották a kihallgatásokat, s ebben az egyben igaza von Himmler Mártonnak, mert a kihallgatásokon valóban nem egy, hanem több nyomozó volt jelen. Ez annyit jelentett, hogy egy kérdezett, a többi pedig rúgott, ütött és pofozott. Itt már nem csináltak titkot belőle. A délutáni sétán csak kevés olyan embert lehetett látni, akinek arca ne viselte volna az üt legek nyomait, sokan jární som bírtak, s mint hajszolt kutyák ültek le az ugyancsak fapalánkkal körülvett sétaudvar egyik szögletében. A főirányítók természetesen itt is a fekete szemüveget viselő, németül, magyarul és szlovákul jól beszélő, tisztí egyenruhát viselő CIC tagok voltak. Ezek ez emberek jól tudták, hogy amit művelnek, az nem hoz dicsőséget sem az amerikai uniformisra, som a huszadik század Amerikájára, s lehet, hogy egyszer fordul a világ és mint mindenkinek minden gázságért, egyszer nekik is felelniük kell. Talán valaki fényképeket készít ezekről a szörnyűséges dolgokról, s akkor nem lehet letagadni még Himmler Márton könyvével sem az elkövetett gyalázatosságokat. Ezért kellett a fekete napszemüveg...

Freisingből a gollingi lágerbe kerültünk, a Kaiser Gebirge valamikor békésebb napokat látott gyönyörű vidékére. Az emberekkel agyonzsúfolt teherautókon már nem is reménykedtünk sorsunk jobbrafordulásában. Mivel nem reménykedtünk, így nem is csalódtunk, mert Golling csak folytatása volt az előbbieknak. Nyolcszáz kalória és embertelen bánásmód, nők és férfiak vegyesen várták a napok múlását a háromszoros drótkerítéssel körülvett lágerben. A fák itt is hasonló képet mutattak, mint a garmischi utászraktanya kertjében. Kerettelenek voltak. Az egyik éjszaka két német katonának sikerült megszöknie és másnap reggel

létszámellenőrzést tartottak. Ez pedig még az oroszoknak sem volt könnyű feladat. Úgy látszik a CIC-nek sem. Reggel hét órakor zuhogó esőben mindenkit kizavartak a géppisztolyos katonák által körülvevett rétre, ahol százas oszlopokba állították fel a foglyokat. Nőket, férfiakat vegyesen. A rendezgetés délig tartott. Ekkor már eső helyett az Alpok éles és kízó napsugara verte a testünket. Nem volt szabad megmoccannunk, de még csak leülnünk sem. Azután megkezdődött a népszámlálás Egyszer... kétszer... háromszor... tízszer... huszonötször. Sehogyan sem stimmeltek az adatok. Mire végre sikerült a pontó létszámot összeszámolniuk, addigra éjjel tizenegy óra lett. Sokan elájultak és inkább ott aludtak a nedves, lucskos mezőn, mert jártányi erejük sem volt. Aki a maga erejéből nem tudott hazamenni, azt bajtársai vitték haza a hátukon, így vittük haza a Himmler Márton gangje által letartóztatott s a kommunista Magyarországnak ugyancsak kiadott húszegynéhány esztendő Rác Erzsébetet is.

Rác Erzsébetet Himmler nem említi meg könyvében, mint ahogy nem említi meg az ugyancsak háborús főbűnös Fedák Sárít sem és mindazon többi nőket, akiket letartóztattak és kiadtak. Mert mi volt Rác Erzsébet bűne? Ő nem volt se miniszter, sem semmiféle hivatalos potentát. Huszonkét éves korában pár cikket írt jobboldali hetilapoknak. Igaz, hogy Jackson bíró fogalmazása szerint (a híres Jackson féle öt pont) az újságírók és írók nem számítanak háborús bűnösnek, mert az újságíró csak regisztrálja az eseményeket, de végeredményben semmi befolyása nincs a nagy világégések előidézésében. Tökéletesen így van. De Rác Erzsébetet mégis ki kellett adnia Himmler Mártonnak, mert rajta volt a sztálinista Péter Gábor listáján, s az többet jelentett még a jacksoni doktrínánál is. Így adták ki Fedák Sárít is, nemcsak a magyar, de az európai és amerikai színpadok egykori híres művésznőjét, akiről Ady Endre egyszer azt írta: "ez a leány a nagy Mindennek remekbe foglalt kis mása. "

Mint az előbb említettük, Himmler adatai szerint az akkor még nem koalíciós magyar kormány 483 háborús bűnös letartóztatását és kiadását kérte. De ez csak a hivatalos kérelem volt. A nemhivatalos számok azonban ennél jóval nagyobbak. Ugyan Péter Gáborék és az akkori nem éppen koalíciós magyar kormány olyan embereket is kikért, akiket távolról sem lehetett háborús bűnösség vádjával illetni. Ezeket suba alatt intézték Péter Gáborék Himmler Mártonnal, Herczeg Bélával és Granville Györggyel, így adták ki többek között Vayand Tibort, aki esztendőnkön át a budapesti államrendőrség kommunistaellenes osztályát vezette Schweinitzer József alatt. Vayand Tiborra mindent rá lehetett mondani, csak azt nem, hogy

politizált vagy politikai szerepet töltött be. A kommunistákat elhárító osztály vezetője volt s kizárólag ezzel foglalkozott. De Péter Gáboréknak éppen ezért volt rá szükségük. Ha hivatalosan nem, de facto mégis megkapták. Egy pillanatig sem volt letartóztatva, hanem egy bajorországi menekült magyar táborban élt teljesen szabadon. Egy este amerikai személygépkocsi állt meg a tábor előtt s a kocsiból egy CIC tiszt kíséretében Schweinitzer megbízottja, Hivessy Jenő, Vayand egykori munkatársa, volt kommunistaellenes nyomozó szállt ki az autóból. Hivessy felkereste Vayandot és azzal a hazug állítással, hogy amerikai segélyben fog részesülni, becsalta őt az autóba és magukkal vitték.

Három nap múlva otthon volt Magyarországon. Kommunistaellenes működése miatt vádat emeltek ellene, halálraítéltek, de két évig halogatták az ítélet végrehajtását, illetve a kegyelem megadását. Péter Gábor a Rajk-ügy előkészítésének idején több ízben magához rendelte és arra akarta rávenni, hogy adjon írásbeli nyilatkozatot arról, hogy Rajk László akkor mag aktív belügyminiszter a rendőrség besúgója volt és a spanyol polgárháborúban is a Horthy kormány megbízásából vett részt. Vayand nem lévén tisztában az akkori politikai módszerekkel, csak azt tudta, hogy Rajk László még mindig belügyminiszter. Részben Rajktól való félelmében, részben erkölcsi felfogásából kiindulva minden alkalommal megtagadta ennek az írásnak a kiadását. De nem ismernénk a kommunista módszereket, ha csodálkoznánk azon, hogy Vayand Tibor nem maradt életben. Rajk László kivégzése előtt pár héttel Vayand Tibort ugyancsak kommunista eljárás szerint hirtelen kivégezték a Gyűjtőfogházban. Rajk László ügyének tárgyalása során beismerte, hogy a Horthy rendőrség spiclije volt és tulajdonképpen sohasem volt kommunista. Márpedig ha a vádlott beismeri bűnösségét, akkor semmi szükség nincs egy olyan koronatanúra, aki tudja, hogy Rajk fiatal kora óta mindig elvhű kommunista volt és semmi köze sem volt azokhoz a vádakhoz, amelyek miatt kivégezték. Tehát Vayand Tibornak is el kellett tűnnie, mint ahogy el is tűnt.

A nürnbergi per és ami mögötte van.

Az előbbi fejezetben tárgyalt Himmler-ügy csak egyik mozzanata volt azoknak az eseményeknek, amelyek közvetlenül a nürnbergi per tárgyalása után legitimizálódtak. Nürnbergben a győztes hatalmak a vádlottak padjára ültették nemcsak a német háborús főbűnösöket, nemcsak a német népet, hanem mindazon nemzeteket is, amelyek Németország szövetségesei voltak nem az amerikai, francia és angolellenes vonalon, hanem kizárólag a bolsevistaellenes fronton.

Ha Magyarország háborús bűnöseit és magát az országot nem is ültették a nürnbergi vádlottak padjára, de ez a kis ország Németország után talán a legsúlyosabban érezte a nürnbergi tárgyalások és az ott hozott ítéletek hatását. Nürnberg nemcsak egy politikai per volt, de állásfoglalás is és az 1945-46-os években hatása óriási volt.

A nürnbergi tárgyalások minden kis mozzanata bejárta az egész világsajtót, közvetítették a rádióon s az erőteljesen megingott antifasiszta propaganda szovjetország szóvivői fel is használták az ebben rejlő óriási lehetőségeket. Nürnberg, illetve a nürnbergi per szentesítette ez eszközöket, s ma már tudjuk, hogy ezek az eszközök egyáltalán nem voltak sem európaiak, sem olyanok, amelyek a vádlók székében ülő szovjetország megbízott kivételével méltók lehettek volna az ítélkező három többi nemzethez, Angliához, Franciaországhoz és Amerikához. Ennél a pernél tulajdonképpen nem is az ítéletek voltak a fontosak, hanem az a légkör, amely a nürnbergi tárgyalóteremből egész Európára, tovább fűtötte az amúgyis lobogó szenvedélyeket és jóváhagyta mindazokat a gyilkosságokat és kegyetlenkedéseket, amelyeket egy bölcsőbb belátással rendelkező nemzetközi tekintély mérsékelhetett volna

A nürnbergi per általánosított és ha direkte nem is, de indirekte minden németet és minden volt szövetséges állam tagját bűnösnek és ami még szomorúbb, vogelfreinek nyilvánított.

A nürnbergi per lényegéről és az ott uralkodó atmoszféráról talán a francia egyetemi tanár, dr. Maurice Bârdèche mondta a legkönnyörtelenebb vádbeszédet nem sokkal s nürnbergi per után megírt és Párizsban megjelent könyvében. Azóta persze ezt az annyira jellemző sovinizmuson felülemelkedő embert is nácinak és fasisztának kiáltották ki. Pedig Bardeche csupán gall szellemességgel és egyetemi tanári alapossággal vizsgálta át a nürnbergi per aktáit, amelyeken keresztül könyve megírásáig eljutott. Bardeche nem tartozik a francia sovinizsták közé, mert tudja, hogy hazája csak akkor tarthatja meg helyét az európai államok sorában, ha megbékél Németországgal és ha aláveti magát azoknak az eszméknek, amelyek egyedül biztosítják nemcsak Európa, de Franciaország fennmaradását is. Bardeche mint a francia szellemi élet egyik komoly tényezője mélyen elítéli és elutasítja magától azt a katasztrófa felfogást, amely állítja, hogy Németország ellen még az ördöggel azaz a Szovjetunióval is szövetségre kell lépni..

Jól tudja, hogy amíg Németország az európai keresztény kultúra

egyik legfontosabb tényezője, addig a Szovjetunió az egyetlen olyan veszedelem, amely az európai kérdésen keresztül Franciaországot is veszélyezteti. Feltétlen híve a francia-német barátságnak, sőt ennek a barátságnak őszinteségéhez fűzi Európa jövő sorsát. Könyvében egyébként a francia íróknál nehezen megtalálható objektivitással mérlegeli a második világháború és az azt követő időszak eseményeit. Minden pontnál ellenpontot használ, a sovinszta francia felfogás szerint gyakran súrolja a hazaárulás kritériumát, miéért annakidején könyve megjelenése után az egyik párizsi bíróság egy évi fogházra ítélte. De álláspontja az volt, hogy ha bizonyos kegyetlenkedésekért és embertelenségekért a vádlottak padjára ültettek egy nemzetet, akkor nem lehet a vádlók között olyan országnak a képviselője, mely ország közösségéhez tartozó széles csoportok ugyanazokat a dolgokat követték el, mint azok, akik a vádlottak padján ülnek. Röviden összefoglalva, a francia szerző őszintén kimondja, hogy gyilkosok nem ítélezhetnek még gyilkosok felett sem.

"Ha a németek gazságokat követtek el, akkor nem lehetnek ebben az ügyben bírák azok, akik a német megszállástól való felszabadítás során hasonló rémségeket követtek el. "

Végtelenül szomorú dolog a francia delegáció azon listáját olvasni, amely gyilkosságokról, kínzásokról, erőszakosságról szólnak, de ugyanakkor lehetetlen nem emlékeznünk azokra a kínzásokra, amelyeket a francia felszabadító partizáncsapatok követtek el győzelmük idején.

A németek minden bírói ítélet nélkül meggyötörtek és kivégeztek egész ellenálló csoportokat. Igen. De a francia milícia katonáit éppen ilyen körülmények között gyilkolták le az ún. patrióták Limogeben, Toulouseben, Perigueuxben és Vercorsban. Ártatlanokat akasztottak föl, kiknek hulláit késekkel szurkálták össze. Ez történt Trebeurdenben, a Bretagneben. Nemcsak a fentnevezett helyeken, de húsz-harminc más községben is legéppisztolyoztak ezek a hazafiak olyan franciákat, akiknek egyedüli bűnük az volt, hogy a háború előtt jobboldali pártok tagjai voltak. Hulláikat szétarabolták, szemeiket kiszúrták, fülüket levágták és nemiszervüket letépték. Ezreket irtottak ki így az ellenállók.

Ha a francia delegáció előadását halljuk a Maujean tavauxi család tragédiájáról, az anyát öt gyermeke előtt gyilkolták meg, a házat felgyújtották, az asszony holttestét benzinnel leöntötték és a pincébe zárt gyermekeket csak az utolsó pillanatban mentették meg a szomszédok, ha ezt halljuk, akkor vajon nem jut-e eszünkbe a

voironi vérfürdő, ahol bizonyos hazafiak szükségesnek tartották, hogy bosszújukat kettő és négyéves gyermekeken töltsék ki. Ha Madeline sorsára emlékezünk, akit taglóval leütöttek, körmeit kitépték és mezítelen lábakkal hegyes szögeken futtatták, ugyanakkor lehetetlen nem emlékeznünk az Action Francaise toulousei megbízottjának mártíromságára, akit négy hétig gyötörték, végtagjait összetörték, nyílt sebeit benzinnel leöntötték, bőrét savval marták, hogy növeljék szenvedéseit. Egy mongol banda (német kötelékben harcoló oroszok) Nizza mellett egy gyermeket egy csűr ajtájára szegezett, de Annemase mellett francia hazafiak egy férfit ugyancsak a földhez szegeztek, előtte azonban kiszúrták szemét.

Dommergues Bezancon tanító tanúsítja, hogy a Gestapónál történt kihallgatás során marhataglóval megverték és ugyanakkor a szomszéd szobából rettenetes asszonyi kiáltások hallatszottak. Egy bajtársat súllyal a lábán felakasztottak és egy másiknak kiszúrták a szemét. De saját szégyenünkre be kell vallanunk, hogy két hónapon keresztül hasonló állapotok uralkodtak a délfraanciaországi és a savoyai degaulleista börtönökben is, melyek minden éjszaka a meggyötört emberek sikolyaitól voltak hangosak. S ezekhez a szörnyűségekhez a kihallgatás alatt álló egyén feleségét és barátait is meghívták, nyilván szórakoztatás céljából. Vagy ki nem tudna Franciaországban a chateaubriandi túsók agyonlövéséről. Nagyon egyszerű ma azzal magyarázni ezeket a dolgokat, hogy ezek mind kommunisták által elkövetett bűntények voltak. Nem egészen így állnak a dolgok. Ezeket a kegyetlenségeket örültek követték el, s örültek minden táborban akadnak. Ezek az események abban az időben történtek, mikor Franciaországban De Gaulle tábornok volt kormányon és amikor szinte korlátlan hatalommal rendelkezett. És hol van a világ lelkiismerete, amely ezeket a dolgokat Nürnbergben megemlégtette volna?

Az összehasonlításokat a végtelenségig lehetne folytatni, átkozzuk ezeket a cselekményeket, amelyeket örültek, egy megvert hadsereg katonáiból alakult bandák követték el, és helyeseljük az ezekért a tettekért való felelősségrevonást. De akkor ugyanolyan vád alá kell helyeznünk és ugyanazon bíróság által kell felelősségre vonnunk azokat, akik mint ellenállók, hasonló gázságokat követték el. Mert nekünk franciáknak is megvannak a magunk háborús bűnöseink. Mert mit feleljünk majd akkor, ha egyszer majd kinyitják ezeket az aktákat. Mit felelünk majd, ha egy szép napon elénk tárják, hogy városaink utcáin német sebesülteket bestiális módon agyonverték, hogy elfogott német katonákat, miután átadták fegyverüket tervszerűen lemészárolták, hogy a szerencsétlen katonát, aki kerékpárján egysége után iparkodott, minden alap nélkül

meglincselték, kibeleszték, felakasztották és lefejezték.

Mivel magyarázzuk majd, hogy az ártatlan ötvenéves német katonát, aki a pályaudvar őrzésére volt kirendelve és aki önként jelentkezett a felszabadítóknál, kaszárnyától kaszárnyáig cipelték, míg elérkezett ahhoz az alakulathoz, amely kivégzésével meg volt bízva. Mit feleljünk majd, ha elénk tárják annak az időnek a történelmét, amelyet mi városaink felszabadításának nevezünk. A nürnbergi államügyész nyugodtan közölheti: "Saint Donátban ötvennégy asszonyt és leányt 13 és 50 év között zabolátlan katonák megerőszakoltak" De a nürnbergi bírónak azt is meg kellene mondania, vagy legalábbis gondolkoznia felette, hogy hány német asszonyt és leányt erőszakoltak meg a szövetséges haderők katonái (mármint a szovjet-oroszok). Nürnbergben megállapították, hogy a német fogságban a foglyokat rettenetesen megverték és 18-19 éves gyermekeket kivégeztek, sőt asszonyokat is, s hogy a zsidókkal mielőtt agyonlőtték őket, megásatták saját sírjukat. De vajon melyik hallgató nem tudja, hogy ezek a gyalázatosságok szóról-szóra megtörténtek gaullista uralom alatt a mi börtöneinkben is.

Az igazságosság nevében ezt a vádiratot mi visszautasítjuk. Mi megtagadjuk 1944 gyilkosaitól azt a jogot, hogy emberiességről beszéljenek. Mi fontosnak tartjuk, hogy azt mondjuk a német ifjúságnak: ez az álarcosbál undorító és lehangol bennünket. Nem vállalunk velük közösséget. Ez nem Franciaország volt. A német hadvezetőség fölött ítélkező bíróságot csak akkor volnánk hajlandók elismerni, az valóban egy nemzetközi bizottság lenne, amely kivizsgálná a háború során bekövetkezett gyalázatosságokat minden országban. Az igazság oszthatatlan, a jog szintén.

Mi megbotránkozunk a hitlerista internálótáborokon, de ugyanabban a pillanatban úgy cselekszünk, mintha egyáltalán nem volnának szovjet-orosz koncentrációs lágerek. Vajon volt hang a francia nyilvánosságban, amely megemlítette volna Németország felszabadításának ügyeit? Tiltakozott valaha valaki a genfi konvenció értelmében gázságnak minősíthető eljárás ellen, ahogyan a német hadifoglyokat kezelték?

Hol van az a bizonyos "örök Franciaország" hangja, amely a maga etnikai álláspontjával nekünk utat mutathat. Mi tudjuk, hogy a háború rettenetes valami, de ugyanakkor csak német rémségekről beszélünk. Pillanatig sem jut eszünkbe, hogy német városoknak foszforbombákkal való elárasztása éppen olyan rémség lehet. Éppen így elfeledkezünk arról a sokezer asszonyról és gyermekről, akik Drezda és Hamburg pincéiben pusztultak el. Ám azt a bizonyos

amerikai négert, aki a legnagyobb lelki nyugalommal oldja ki bombáit a lakóházak felett, éppen olyan embertelennek tartom, mint azt a börtönört, aki a Treblinka szerencsétlen áldozatait a halálfürdő felé vezeti. A német koncentrációs légerek specialistáját, Himmlert szembe tudom állítani a bizonyos angol légimarsallal, aki 1944 januárjában a szőnyegbombázásra parancsot adott. De mi ezeket a négereket megöltük és szabadítónak neveztük és azt a bizonyos légimarsallt éljen kiáltásokkal üdvözlöttük. Mi az emberiség védelmezőjének hirdetjük magunkat, de minden különösebb nehézség nélkül fogadjuk el azt a gondolatot, hogy nagy világvárosokat pillanatok alatt atombombával pusztítsunk el. Háborús bűnösök ügyeinek jogi alapjában csak akkor hihetek, ha a szövetségesek bizonyos generálisai is a vádlottak padjára kerülnek. Többek között De Gaulle tábornok, aki pl. közvetlenül inkább felelős bizonyos rémtettekért, mint Keitel vagy Jodl."

Kemény, őszinte szavak, amilyen kevés hangzott el a háború utáni irodalom dzsungeljében, s éppen ezért el kellett elhallgattatni ezt az embert. Amerika és a győztesek a békét, a terrorcselekmények és a kegyetlenkedések megszüntetését ígérték a háború utánra, s ugyanakkor a nürnbergi per tárgyalásakor kiengedték a szeleket a világ mind a négy tája felé és a szelek viharra erősödtek. És ebben a mesterségesen felkorbácsolt viharban nemcsak egyének, de egész nemzetek, tíz és tízmilliók pusztultak el és viselik még több, mint egy évtized múltán is a nürnbergi és potsdami felelőtlenség következményeit,

A francia történész az európai egyetemesség alapján állva írta meg azokat az eseményeket, amelyek Franciaországban történtek akkor, amikor Nürnbergben kenetteljes hangú nyilatkozatok után ítéleztek a német háborús főbűnösökön túl a német nép felett is. De vajon akad-e majd egy orosz író, aki ugyanolyan őszinteséggel írja fel a huszadik század azon rémtetteit, kegyetlenkedéseit és még papírra sem igen vethető embertelenségeit, amelyek a szovjet-orosz megszállás alatt történtek Keletporoszlországtól egészen a magyar síkságig. Nemcsak megbecstelenített asszonyok és lányok százezrei, nemcsak kegyetlenül agyonvert felnőtt férfiak rettenetes sorsa, de milliók és milliók tragédiája kérdezné, hogy mi jogon foglalt helyet a nürnbergi bírók sorában a szovjet-orosz megbízott. Vajon ez a bíró, akinek mint bírónak pártatlannak kellett volna lennie, vádbeszéde és ítélehozata során gondolt-e azokra az eseményekre, amelyek ott játszódtak le a keletporoszlországi síkságokon, melynek lakói rövid pár esztendő alatt a maguk többmillió tömegével együtt úgy eltűntek, mintha soha nem is léteztek volna. Összefoglaló munka még nem jelent meg arról az európai etnográfiai

térképet átformáló ténykedésről, amely a világ háta mögött minden ellenőrzés nélkül intézte az ügyeket a nürnbergi per palástja alatt.

A bonni Bundesministerium für Vertriebene, Flüchtlinge und Kriegsbeschädigte kiadásában megjelent többkötetes dokumentációs anyag csak az onnan menekültek vallomásait és egyéni sorsokat érintő jegyzőkönyveit tartalmazza. Mintha nem is a huszadik században, hanem valamikor annak a Dzsingisz kánnak az idejében játszódtak volna le ezek a dolgok, akit Bertrand Russel angol filozófus példaként idéz, hogy megmentse az atomháborútól az emberiséget, És vajon akad-e majd egyszer az előbb említett francia íróhoz hasonló cseh író, aki kiemelkedve a szláv fajgőgön és a cseh sovinizmuson, megírja majd a német megszállás megszűnte után lejátszódott prágai eseményeket. Lesz-e bátorsága majd megírni annak a cseh írónak, hogy 1945 májusában hogy akasztottak föl lábbal prágai német gyermekeket, férfiakat és asszonyokat a Vencel téren, hogy öntötték le őket benzinnel oly módon, hogy haláluk lehetőleg minél később következzen be? Megírják-e majd a cseh történészek a szudétánémetek sorsát, védtelen asszonyok, férfiak és gyermekek mezőkre való összetételését és legéppuskázását?

Akad-e majd az idők mélyében egy európai gondolkodású jugoszláv újságíró, aki a nürnbergi perrel párhuzamosan papírra meri vetni a jugoszláv partizánok által likvidált magyar és német községek és városok eseményeit? Lesz-e annyira európai, hogy a valóságnak megfelelően dokumentálja, mi történt ezekben a délmagyarországi falvakban akkor, amikor Nürnbergben humanizmusról és felebaráti szeretetről prédikáltak és amikor tábornokokat és politikusokat ítélték el a végkifejlődés felé közeledő háború alatt történt dolgok miatt. Mert mind a franciaországi, mind a poroszországi és jugoszláviai események már a fegyverszünet ill. a béke idejében történtek. A szovjetország, amerikai, francia és angol bírák a háború alatt elkövetett kegyetlenkedésekért vonták felelősségre a vádlottak padjára ültetett politikusokat, de ugyanakkor abban az évben, hónapban, de talán órában is úgy irtották az ötágú csillag zónájába került magyar és német lakosságot, ami örök szégyene marad nemcsak a győzteseknek, nemcsak az azokat elkövető népeknek, de az egész világnak és az egész huszadik századnak. Nem órákról, napokról, nem olyan tettekről van itt szó, amely a győzelem mámorában nyomta meg a géppisztolyok ravaszát, hanem hosszú évekig tartó előre megfontolt cselekedetokről, mert a nürnbergi per mindössze pár hónapig tartott, de a Poroszország, Szilézia, Dél és Északmagyarország területén élő magyar és német lakosság "kitelepitése" azaz teljes likvidálása hosszú éveket vett igénybe.

Ravasz Károly 1945 és 48 között (szóval majd két évvel a nürnbergi per után) a pozsonyi magyar meghatalmazotti hivatalban, majd a prágai magyar követségben teljesített szolgálatot. Emigrációjában megírta tapasztalatait, amelyeket méltán odatehetünk a nürnbergi per margójára.

"A háború után alig tért vissza a csehszlovák kormány, a kassai programban tanújelét adta annak, hogy emigrációban fogalmazott tervét végre akarja hajtani. A kassai program a magyarellenes intézkedéseknek is antifasiszta megtorló színezetet igyekezett adni, figyelmen kívül hagyva azt a tényt, hogy a magyarság Szlovákiában az egész háború alatt következetes náciellenes magatartást tanúsított.

A magyar közvéleményt a bekövetkezett események csapásként érték. 1945 tavaszán Budapesten nemcsak a közvéleményben, de kormánykörökben is az az elképzelés élt, hogy az egész nemzetiségi problémát, beleértve a határkérdést is demokratikus úton, közös megegyezéssel rendezni lehet. Amikor a szakszervezeti ifjúság ledöntötte a Szabadságtéren "Észak" szobrát és helyére a "Barátságot a szomszédos Csehszlovákiával" feliratot tette és a politikusok is baráti hangon szóltak a csehszlovák államról, többé-kevésbé mindenki hitt abban, hogy a kölcsönös keserves tapasztalatok után a másik oldalon is hajlandók lesznek a csatabárd elásására. Amikor az első hírek érkeztek Csehszlovákiából magyar iskolák bezárásáról, vagyonekobbzásról és kiutasításokról, az emberek egyszerűen nem adtak hitelt ezeknek és legfeljebb helyi túlkapásoknak tartották. Röviddel ezután egymás után jelentek meg csehszlovák kormányrendeletek, amelyek megfosztották állampolgárságuktól az összes magyarokat, ex lege kimondták a magyar nemzetiségű személyek vagyonának elkobzását, a legszemélyesebb ingóságok kivételével. Bezárták az összes magyar iskolákat, az elemieket is, kizárták a magyarokat a felső oktatásból, megtiltották a magyarnyelvű nyomdatermékek megjelenését vagy behozatalát és a magyar nyelvnek nemcsak nyilvános, de sokhelyütt magánhasználatát is megtiltották. A nyugdíjasoktól megvonták csekély nyugdíjukat és szociális segélyüket, visszavonták az iparendélyeket és a magyarok munkabérét rendeletileg alacsonyabban állapították meg.

1946 november 16-án a pozsonyi magyar hivatal jelentette, hogy megkezdődött a felvidéki magyarok deportálása. A drámai részletekről a rajkai körjegyző több ízben jelentést tett. Rajkára érkezett menekültek elbeszélések, hogy Guta községet késő este körülzárták a csehszlovák katonák s minden férfinak Csehországba szóló közmunka behívót kézbesítettek. A behívó kézbesítésével

egyidejűleg a behívottakat családjukkal együtt teherautókra rakták és kiszállították a vasútállomásra, ahol katonai fedezet alatt folyt a bevagonírozás. Ezzel egyidejűleg megkezdődött Kőbölkút és Muzsla színmagyar községek lakosságának tömeges deportálása is.

A magyar sajtó a deportálás megindulásakor felháborodott hangú tudósításokban számolt be az eseményekről. A sajtókampány azonban a csehszlovák sajtó tiltakozására hamarosan leállt, Decemberben pedig már olyan tudósítások jelentek meg a magyar sajtóban, (különösen a Horváth Zoltán által szerkesztett szociáldemokrata Népszavában) amelyek rózsás képet festettek az elhurcolt magyarok helyzetéről. Január elején nekem jutott a feladat - írja beszámolójában a szerző, hogy az elhurcolt magyarokat új lakóhelyükön felkeressem. Nehéz lenne elfelejtenem a mladaboleszlavi állomáson álló taksonyfalvai szerelvényt, a síró asszonyokat, a tanácstalanul maguk elé meredő férfiakat, az ötnapos utazástól fekete, összefagyott gyerekeket, a béna öregasszonyt, akit ágyastól raktak fel a vonatra, a sebtiben feldobált és az ötnapos rázástól összedőlt bútorok és használati tárgyak összevisszaságát, a cseh gazdákat és intézőket, akik egy-egy erősnek látszó és kevés családtaggal bíró magyar munkaerőért néhány száz koronát nyomtak a munkahivatali tisztviselő markába.

Egész januárban és februárban csikorgó hidegben folyt a deportálás. Volt úgy, hogy az őket szállító szerelvények napokig vesztegeltek a nyílt pályán. Gömör megye több falujából a katonaság közeledtére az emberek az erdőbe menekültek és ott tanyáztak hóban, fagyban. A katonaság eltávozta után visszatértek, de a katonák másodszor, sőt néha harmadszor is rátörtek a falvakra és vitték, akit értek. Mezőgazdasági munkára behívtak és családjukkal elhurcoltak nincstelen és birtokos parasztokat, azonkívül iparosokat, kereskedőket, tanítókat, sőt munkaképtelen betegeket, nyomorékokat, vakokat, olyan családokat, amelyekben munkaképes családtag egyáltalán nem volt. 1947-ig mintegy negyvenezer magyart szállítottak a határmenti zárt etnikumból Cseh és Morvaországba és szórtak szót a történelmi tartományok egész területén. A behívók egy évre szóltak, de az elhurcoltak házaiba és földjeire azonnal szlovákokat telepítettek és így nem volt kétséges, hogy a belső áttelepítést a csehszlovákok véglegesnek tekintik,

A februári prágai kommunista puccsot a kommunisták Magyarországon is lelkesen ünnepelték és azt mondták, hogy most végre megvalósulhat a csehek, szlovákok és magyarok baráti együttműködése, melyet a sovíniszta reakció addig megakadályozott. Egyelőre azonban a magyarság helyzetének

további súlyos romlása következett. Az új kommunista szlovák belügyi poverenik Okari Danial, Klementisz szlovák miniszter sógora lett, akinek első hivatali ténykedése az volt, hogy többszáz függőben lévő magyar vagyonek kobzás végrehajtását elrendelte és betiltotta a magyarnyelvű istentiszteleteket. Cseh-Morvaország számos városában és községében is az újonnan alakult kommunista akcióbizottságok első dolga volt, hogy az évtizedek óta ott élő magyar családokat kizavarják otthonaikból. A Prágába érkezett új szovjet nagykövet Bolgár Elek magyar követ tájékoztatta a csehszlovákiai magyarság helyzetéről. Szilkin szovjet nagykövet azonban kijelentette, hogy a Szovjetunió nem kíván beleavatkozni a Magyarország és Csehszlovákia közötti vitába.

Mikor a munkabehívóval történt deportálás egyéves munkaideje lejárt, a cseh hatóságok akkor sem engedték vissza a kitelepített magyarokat. Akik hazaszöktek, azokat a csendőrök összeverték és visszavitték. " Ravasz Károly végezetül még elmondja, hogy hiába fordultak a cseh marxista kormány szociáldemokrata miniszteréhez, Erbanhoz. A segítséget a népek megbékélését hirdető Szociáldemokrata Párt is visszautasította és a magyar békeszerződés ratifikációs vitájában ők voltak azok, akik a leguszítobb magyarellenes beszédet mondták.

A fenti eset csak kiragadott kis rész abból az általános európai színjátékból, amelynek főrendezői mint az emberiség ellen elkövetett cselekedetek fővádlói ültek Nürnbergben a bírói székben. A háttérben történő dolgokat nemcsak a kommunizmus, hanem a pánszláv gondolat megszállottjai dolgozták ki. A felvidéki magyarságot éppen úgy, mint a balti államok lakóit vagy a Szudéta-föld németiségét azért kellett kitelepíteni a háború befejezése alkalmával előállott zűrzavaros időkben, mert mind a magyar, mind a német tömegek útjában állottak az Európa felé törő pánszláv inspirációknak. Az ötágú kommunista csillag mögött ott volt a nagy szláv gondolat, amely a Stettin, Berlin, Bécs, Budapest vonalat határozta meg az északi szlávtság nyugati, ill. déli határául. Ennek a gondolatnak a jegyében telepítették ki a több mint ezer esztendő óta Magyarországhoz tartozó Ruszinszko német és magyar lakosságát, hogy ezáltal a Kárpátok déli részén mintegy hídfőállást teremtsenek a két szláv etnikum számára.

A nürnbergi gondolat által adott lehetőséget fel is használták, s nem túlzunk, ha azt írjuk, hogy a szláv etnikum határa a háború utáni évek oktalán politikájának következményeképpen el is érte az előbb említett vonalat. Az európai politika akkori irányítói nem vették észre, hogy a Kreml nemcsak kommunista, hanem egyben pánszláv

célok is tűzött maga elé. Ezekért a célokért kellett visszaszorítani a fent említett területekről azokat a népmilliókat, amelyek útjában állottak az Európa szíve felé irányuló szláv terjeszkedésnek. Ezeknek a céloknak az érdekében ölték, gyilkolták és deportálták a német és magyar lakosságot és sajnos ehhez a nemcsak német és magyarelles, de egyenesen Európaellenes munkához nyújtottak segédkezet azok a bírák és politikusok, akik a nürnbergi német háborús főbűnösök ügyét úgyszólván a kollektív megtorlás doktrínájává emelték.

Nem elszórt jelenségekről, nem párezer ember meggyöttréséről és megkínzásáról van ezúttal szó, hanem népek ellen elkövetett előre megfontolt és szervezeten végrehajtott munkáról. A munka sikerült, s ma, hogy a keresztény kultúra ügye és általában az egész régi rend oly veszélynek van kitéve, mint soha az európai történelem során, ma már sehol sem beszélnek azokról a kegyetlen és sajnos történelemformáló tettekről, amelyek tíz és tízmilliók, az európai életközösségbe szorosan beletartozó európai emberek pusztulásáról és tervszerű kiirtásáról szólnak.

A vörös szláv vihar végigszáguldozott Európa keleti felén, meggyöngítette az európai biztonságot, mert az akkori Európa hatalmasai elfelejtették, hogy a keletporoszországi német paraszt vagy a felvidéki magyar gazda épp olyan élő sejtje Európának, mint akár a londoni dokkmunkás vagy a párizsi divatszalon tulajdonos. Ha cserbenhagyjuk az előbbieket, akkor ennek visszahatását előbb-utóbb megérzi a földrajzi helyzeténél fogva ma még előnyös helyzetben lévő nyugateurópai polgár is.

Zavaros, komor esztendők voltak...

A demokratikus Amerika szégyene

A különböző ausztriai és németországi internálói táborok után végül is a Salzburg melletti Camp Marcus Orr-ban gyűjtötték össze a magyar, szlovák és horvát "Háborús bűnösöket", de a táborban voltak indiaiak, afrikaiak, thaiföldiek, úgyhogy a Camp Marcus szöges drótkerítés mögé zárt Bábeltorony képét mutatta, október elején még mindig folytak a vitatkozások, hogy vajon kiadják-e a magyar elfogottakat a szovjet-országi megszállás alá került Magyarországnak, vagy sem. Mivel a tábor teljesen el volt zárva a világtól, természetes, hogy egymást kergették a valótlán hírek, de a városba kijáró németek olykor elég pontos értesüléseket hoztak. A hozzátartozók előbb-utóbb mégis felfedezték a tábort és ha másként

nem is, de kódarabra erősített levélüzenettel mégis fontos értesítéseket tudtak bejuttatni. A nyugtalanság napról-napra fokozódott, mert mindenki tudta, hogy mi lesz a következménye annak, ha megtörténik a kiszolgáltatás. Szeptember utolsó napjaiban Imrédy Béla katolikus egyházi kapcsolatai révén üzenetet kapott Rohraher salzburgi hercegérsektől, aki tudatta vele, hogy beszélt az illetékes amerikai tábornokkal, aki személyesen cáfolta meg a magyarok kiszolgáltatásáról szóló híreket. Imrédy Béla értesülése futótűzként terjedt el a táborban, de ez a nyugalom mindössze pár napig tartott, ugyanis szeptember utolsó napján 56 tagú társaság kíséretében megjelent a majd két méter magas Granville-Grosz György, a CIC szolgálatában álló hadnagy és társaságával együtt fölkereste a magyarokkal túlszűfolt barakkokat és mindenkiel cinikusan közölte, hogy készüljenek fel, mert rövidesen hazaszállítják őket, s otthon ennél a szónál jobbkezével hurkot rajzolt a nyaka körül tudják mi vár magukra. Ezután felvételeket csinált a prominensebb személyekről, melyeket később a Life című amerikai lap, továbbá Himmler Márton hírhedt könyve is közölt.

Ezúttal Granville-Grósz valóban nem hazudott, mert október 3-án délelőtt szétfutott a hír a táborban, hogy Imrédyt, Szálasit, Bárdossyt, Endre Lászlót, Baky Lászlót, Kunder Antalt és Reményi Schneller Lajost géppisztolyos amerikai katonák a tábor parancsnokságán lévő őrszobára kísérték. Ugyanaznap délután a tábor német parancsnoka közölte velünk, hogy Szálasiékat aznap délben egy amerikai bombázó gép Budapestre szállította. A német parancsnok ezután hallgatólagosan közölte velünk, hogy értesülései szerint az összes magyarokat hazaszállítják és ezért figyelmünkbe ajánlotta a tábor északi oldalának egyik pontját, ahol elég laza az ellenőrzés s ahonnan az éjszaka folyamán újabb német csoportok fognak megszökni. De szökésre senki sem gondolt, azaz Vajtha Ferenc volt az egyedüli, aki sorstársait csúnyán becsapva megszökött a táborból és mint később kiderült, sikerült francia zónába kerülnie. De Vajtha Ferencen kívül senki sem szökött meg, mint ahogy Himmler állításaival ellentétben senki sem bujkált, senki sem használt sem hamis papírokat, sem álnevet. Ha a letartóztatott magyar társaságnak bűnös lett volna a lelkiismerete, vagy tisztában lett volna a velük szembenálló ellenfél módszereivel és gátlás nélküli eszközeivel, akkor sem Schweinitzer József, sem Himmler Márton gangje a tizedrészét sem fogta volna el azoknak, akiket később kiszolgáltattak.

Alig egy héttel Szálasiéek hazaszállítása után meglepetésszerűen ismét géppisztolyos amerikaiak keresték fel a magyar szállásokat és szedték össze a második hazaszállítandó csoport tagjait. A második

repülőgép számára többek között a következőket kísérték az örszobára: Rácz Jenő honvédelmi minisztert, Antal István igazságügyminisztert, Szombathelyi Ferencet, a magyar vezérkar volt főnökét, Budinszky László igazságügyminisztert, Csia Sándort, Gera Józsefet, Pálffy Fidélt, Basch Ferencet, Dorogi Farkas Ákost, Fiala Ferencet s még többen másokat, akikkel együtt a repülőszállítmány teljes létszáma huszonegy főre rúgott. Később ezt a repülőgépet halálrepülőgépnek nevezték el, mert a huszonegy magyar politikus közül tizennyolcan a Markó utcai fogház vesztőhelyén fejezték be életüket. Az egész szállítási ceremónia előre vetette árnyakát a bekövetkezendő tragédiának, hiszen olyan körülmények között zajlott le, amelyek a sokmindent látott háborús körülmények között is erősen emlékeztettek a legszélsőségesebb diktatúrák módszereire.

Amikor az áldozatokat bekísérték az örszobára, mindenkinek a fal felé kellett fordulnia és mindenki mögött egy géppisztolyos CIC megbízott állott. A géppisztoly csöve az illető oldalába fúródott. Pár órai várakozás után egyenként szólították be a kiválasztottakat a szomszéd szobába, ahová megmaradt utolsó motyójával kellett bemennie. Vigyázzállásban, felemelt kézzel kellett állniuk koldusbugyruk el ott, amelyet öt-hat magyarul is jól beszélő CIC egyenruhába bújtatott pesti zsidó származású fiatalember vizsgált át. Elvettek mindent, ami a nagy katorgából még megmaradt, csak a szappant, fogkefét meg pár fehérneműt hagytak meg. A többi repült a sarokba, ahol méter magasra halmozódott az elkobzott holmi. Töltőtollak, s ha még volt valakinek órája vagy pénze, azt természetesen külön kezelték. Ezután jött a személyi motozás. Mindenkit teljesen meztelenre levetköztettek, áttapogattak minden ruhadarabot és mikor ez is megtörtént, akkor úgyszólván meztelenül, két géppisztolyos őr kíséretében bevitték a tábor magánfogdájába, ahol felöltöztethetett. Az egyszemélyes cellában préselték össze mind a huszonegy embert. Az ajtó és az ablak előtt kézireflektores, géppisztolyos katonák vigyáztak.

Az éjszaka során több ízben kinyílt a lelakatolt ajtó s a hazaszállítandókra meredő gépfegyverek árnyékában ismert arcú emberek magnéziumos felvételeket készítettek. A képek amelyek valóban úgy néztek ki, mint amelyeket gyülevész országúti csavargókról készítettek azután megjelentek az amerikai propagandalapokban, mondván, hogy íme, így néztek ki a magyar háborús bűnösök. De ha csupa angol lordról készültek volna ezek a felvételek, azok az előzmények után pontosan úgy néztek volna ki, mint a magyar szellemi élet ezen megalázó meghurcoltatásokon átesett tagjai. Másnap hajnalban öt óra körül felvágódott a zárka

ajtaja, egy őrmester pár darab kenyeret dobott be a zárkába oly módon, ahogyan a fenevadakat etetik s azután egyenként, névsor szerint kellett elhagyniuk a zárkát a kiszemelteknek. A zárkaajtótól egészen az udvaron álló hatalmas teherautóig húsz-huszonöt géppisztolyos között kellett végigmenniük. Ennyien őrizték azokat az embereket, akiknek még egy zsebkés sem volt a zsebükben. A felszállás előtt mindenkire kézibilincset raktak, azután megindult a teherautó a salzburgi repülőtér felé. A kocsi előtt és után géppisztolyosokkal megrakott személyautók haladtak, s a békésebb napokhoz szokott Salzburg lakossága rettegéssel teli szánakozással tekintett a foglyokra.

A repülőtéren újabb személyi számbavétel történt Granville-Grosz hadnagy részéről, aki eddig láthatatlan volt. Mikor mindenkinek feljegyezték személyi adatait és meggyőződtek, hogy senki sem hiányzik a huszonegy főből, akkor be kellett szállni a repülőgépbe, ahol a nemzetközi megállapodás ellenére páronként összebilincseltek az embereket. Minden két párral szemben tüzelésre kész katona ült. Azután mikor mindannyiukat elhelyezték s a huszonegy emberre hat géppisztoly csöve meredt, akkor utolsónak beszállt a gépbe Granville-Grosz hadnagy és arcán cinikus mosollyal nézett végig a társaságon: "Azután senki sem mukkanjon, mert a géppisztolyok nagyon érzékeny szerszámok", mondotta, és helyet foglalt egy magával hozott hatalmas faládán, amelyben mint később kiderült immáron nem politikai foglyokat, hanem a Vörös Hadsereg által kirabolt Magyarországon jól értékesíthető csempészárukat vitt. Már valahol Linz környékén járt a gép, mikor Granville-Grosz hadnagy felállt a ládáról, kiköpte a, szájából a rágógumit, odament a megbilincselte dorogi Farkas Ákos volt budapesti polgármester mellé és biztos kézzel végigtapogatta kabátja felső bélését. Zsebkést vett elő, felvágta a kabátot, kivett abból egy borítékot és nyugodtan zsebetette. A borítékban a miniszterelnökség háromezer dollárja volt, amelyet Szöllösy Jenő adott át Farkas Ákosnak azzal, hogy azt őrizze meg, vagy otthon adja át a miniszterelnökségi kasszának. A salzburgi lágerben ez a megbízás három tanú előtt történt. Hogy ki árulta el Granville-Grosznak a kabát titkát, az kiderítetlen maradt. Ez a háromezer dollár természetesen sohasem került vissza a magyar miniszterelnökség pénztárába. Fogat fogért, de egy fogért százat.

Salzburgból rövid két órán belül érkeztek meg a foglyokat vivő amerikai bombázógépek a mátyásfüldei repülőtérre. A megbilincselte foglyokat Granville-Grosz hadnagy szellemes megjegyzésekkel fűszerezett kis beszédben személyenként adta át a Dzsudzsinzky-Berija vonal magyarországi megbízottjának, Péter Gábornak. Hogy mennyire nem egy magyar kormányt szolgáltatták ki ezeket a

foglyokat, az abból is kitűnik, hogy a betonpályára leszállt gépet géppisztolyos orosz gyalogság vette körül, szinte gyűrűt alkotva az érkező és a fogadó társaság körül. Mindenkit lefotografáltak és a fogadásra megjelent, főként kommunistákból álló társaság tagjai minősíthetetlen szavakat kiabáltak a szerencsétlenek felé. Az átadás mindössze abból állt, hogy felolvasták a névsort. Granville-Grosz hadnagy lecsatolta az amerikai bilincseket és ugyanakkor Péter Gábor pribékjei magyar bilincseket szorítottak az összekulcsolt kezekre. Ezután lefüggönyözött öreg autóbuszokon az Andrássy út 60 elé szállították őket. Az egész ceremóniát Péter Gábor vezette, aki az Andrássy út 60-as számú ház kapubejárata alatt külön is üdvözölte az épület új vendégeit.

Rövid szemle után mindenkit levezettek a börtönné átalakított pincébe, ahol még csurgott a falakról a víz és mint később az egyik micisapkás fegyőr mondotta, olyan egészségtelen volt ott a levegő, hogy még a tetvek és poloskák is elpusztultak, Szálasi Ferencet a bejárat melletti ablaktalan, alig két négyzetméter nagyságú fülkében helyezték el s ajtaja előtt állandó őrséget tartottak. A gyenge villanykörtével megvilágított folyosón külvárosok legaljából toborzott suhancok látták el az őrség szerepét. Arcukba behúzott sapkával, katona zubbonyban, csizmával a lábukon olyan látványt nyújtottak, aminőket eddig csak az orosz forradalom első napjairól készült fényképeken láthattunk. Valamivel jobb hely jutott Bárdossynak és Imrédynek, mert az ő ablakuk előtt legalább az udvarra néző légakna volt. Minden takaró és szalmazsák nélküli priccseken helyezték el őket, de aludni nem lehetett, mert az örök megállapításával szemben szinte ezrével nyüzsögtek a poloskák és a tetvek. A siralmas állapothoz hasonló volt az élelmezés is. Naponta egyszer adtak enni egy darab kukoricakenyeret s fél csajka meleg löttyöt. Mosdani avagy egyéb tisztálkodást végezni egyáltalán nem lehetett.

Mindezekkel szemben óriási volt a vendégjárás, Nemcsak délelőtt is délután, hanem éjjel is furcsa, félelmét gerjesztő alakokból álló csoportok érkeztek. Minden zárkába bementek s gúnyos hangon kérdezték, hogy meg vannak-e elégedve stb. De senki sem panaszkodott, mert mindenki tudta, hogy úgyis hiába. Azután sorra érkeztek a fényképeszek, magyar és külföldi filmvállalatok operatőrjei, akik nem elégedtek meg a helyzetnek megfelelő felvételekkel, hanem külön pózokba állították a foglyokat, sorbaállították őket, a gyengébb akaratúakat letérdepeltették és azután kellő szöveggel vitték a közönség elé ezeket a felvételeket. Ugyanakkor megkezdődtek a nyomozói kihallgatások is. Mivel nemcsak a lakások, de a börtönök falai is beszélni tudnak,

hamarosan mindenki megtudta, hogy nem sokkal a "felszabadulás" után ebben a pincében gyűjtötték össze a Pesten maradt politikusokat a legnagyobbaktól egészen a legkisebb pártfunkcionáriusig. Egy-két beszédesebb őr a tilalom ellenére is elmondotta, hogy "maguknak szerencsájuk van, mert a kiadatási szerződés értelmében magukat nem lehet móresre tanítani, mint azokat, akik maguk előtt voltak itt." Aztán a hosszú éjszakai órák unalmában egy-két géppisztolyos fiatal suhanc részletesen elmondotta, hogy melyik zárkában hány embert vertek agyon a rendőrségi vallatások során. Minden nap hajnalban külön teherautókon hordták a hullákat a temető szerepét betöltő Dunához.

Egy másik közlékeny ávós ifjú felismerte a színész Kiss Ferencet és közölte vele, hogy: "Na, magának szerencséje volt művész úr, mert maga rám volt kiosztva". Kiss Ferenc csodálkozva nézett a fiúra, mert nem értette a dolgot. De az megmagyarázta. Nem sokkal az oroszok bejövetele után az ismert és mindenre elszánt ifjú kommunistákat behívták a pártházba, ahol bizalmasan listát adtak nekik és géppisztolyt akasztottak a nyakukba. Feladatuk abból állott, hogy el kellett menniük a megadott címre és azonnal végezniük kellett egy sorozattal az illetővel. Száz és száz embert tettek el ily módon láb alól a felszabadulás mámorában, kihasználva az ostrom utáni zűrzavart.

Azután kiderült az is, hogy a Kommunista Párt gyömrői csoportja egy Moszkvából hazatért magyar kommunista utasítására az egész község intelligenciáját egyetlen éjszaka kiirtotta. Akiket megöltek, azok nem voltak sem miniszterek, se főispánok, sem magasrangú tisztviselők csak éppen nem fizikai dolgozók voltak. Ezen az emlékezetes éjszakán likvidálták a gyömrői plébánost és két káplánját, a főjegyzőt, az adójegyzőt, a postamestert, a telefonos kisasszonyt és mindenkit, aki a falusi intelligenciához tartozott. A bűnösök később bíróság elé kerültek, el is ítélték őket, de pár hónapi letartóztatás után valamennyiüket szabadlábra helyezték és különféle állami intézeteknél nyertek elhelyezést. Ugyancsak kiderült az is, hogy az egyik lágymányosi gépgyár hatalmas munkatermeten több száz öreg nyugdíjas volt hivatalnokot és katonatisztet zártak be, kiket szintén likvidáltak. Éjjel, géppisztollyal ahogyan azt a kommunista forradalmi törvények előírják. Ezekről a gazságokról azonban sohasem írtak s beszélni is suttogva mertek azok, akik tudtak azokról. Hasonló módon intézték el a magyar középosztály nagy részét nemcsak Gyömrőn és Budapesten, hanem az egész országban. Ez volt az az idő, amit nemcsak a kommunisták, hanem a velük kollaboráló polgári pártok vezetői is felszabadulásnak illetve

vértelen forradalomnak nevezték

Az Andrássy út 60 alatt lefolyt nyomozói kihallgatások a nevesebb egyéneknél valóban bántalmazás nélkül folytak le. Egy amerikai bizottság egyszer valóban ellenőrizte a kihallgatások menetét és mindenkit megkérdezett, hogy bántalmazták-e. De a vidéken és Budapest minden részén szétszórt nyomozó alosztályokhoz már nem jutottak el az amerikaiak. Ez túl nagy feladat lett volna részükre, hiszen, az egész ország egyetlen nyomozóintézet volt. A székesfehérvári származású, alig húszesztendő Dominó Ferencet is háborús főbűnösnek adták ki az amerikaiak és bizonyára nem zavarta egyetlen CIC vagy USA közeg álmát az a tény, hogy ezt a fiatal "háborús főbűnöst" kiadatása után három nappal agyonverték a székesfehérvári megyeház vérfoltos pincéjében. Mert ugyanebben a pincében gyilkolták meg többek között a székesfehérvári közkörház igazgatóját, a politikával sohasem foglalkozó dr. Berzsenyi Zoltánt, csupán azért, mert ő volt a vezetője a fejérmegyei Nemzeti Orvosszövetségnek. Ugyanilyen "felszabadító" állapotok uralkodtak Miskolcon, ahol dr. Borbély-Maczkó Emilt verték agyon, és mindenütt az országban, ahol a Vörös Hadsereg szuronyainak hegyén érkezett meg a szabadság.

Himmler Márton azt írja könyvében, hogy a magyar háborús bűnösöket a törvényesen megválasztott magyar kormánynak adták át. Mikor a magyar háborús bűnösöket kiadták, akkor mag nem voltak választások. Mikor a Kiszegző Párt 56%-os többséggel győzött, akkor már hat repülőszállítmány érkezett Budapestre, az autókhoz hozott foglyokról nem is szólva. De ha parlamentárisan nézzük a dolgokat, az országot látszólag bár a koalíciós kormány vezette, a végrehajtó szervek teljesen a kommunista Párt kezében voltak, amit az OSS magyar osztálya vezetőjének is tudnia kellett, hiszen az Andrássy út 60-ban Himmler Márton is meglátogatta Péter Gábort és látogatása során beszélték meg azon további áldozatok kiadását, akiket az amerikai megszálló hatóságok tudta nélkül csempészték Himmlerék Péter Gáborék kezére. Ma már tény, hogy az amerikai CIC nem a magyar kormánnyal, hanem a magyarországi Kommunista Párt vezetőivel intézte a kiadások ügyét.

A rendőrségi kihallgatások lezárása után a foglyokat a Markó utcai fogházba szállították. Itt nem a pincébe, hanem a régi börtönépület celláiba eleinte egyesével helyezték el őket, de ahogy növekedett a létszám, úgy szaporodtak a cellák lakói is. Egy négyszemélyes cellába 15-20 embert préseltek össze, minden ágy vagy szalmazsák nélkül. Az ellátás itt sem volt jobb, csak a poloska volt több. Ezer és millió. Az új foglyok összekeveredtek a régiekkel, s a régiek

elmondták azokat az eseményeket, amelyek a felszabadulás után zajlottak le az országban és, hogy nem sokkal Budapest felszabadítása után a budapesti zsidóság nyomására nyilvános kivégzéseket rendeztek az Andrassy útnál, az Oktogon téren. Major Ákos volt hadbíró százados vezette ezt az egész forradalmi színezetet nyújtó tárgyalást, mert ezek az emberek forradalmat akartak játszani. Kivittek a bírósági termek zöld posztóval letakart asztalát az Oktogon térre és a járdán tárgyalták le a vádlottak ügyét. Az utcán hozták meg az ítéletet és a volt muszosokból alakult ítéletvégrehajtó társaság az Andrassy út ívlámpáira nem is kötéllel, hanem dróttal akasztotta fel a magyar honvédség volt őrmestereit.

Ezekben a napokban Magyarország megszűnt Európa szerves része lenni, a lakosság nagy része megrettenve figyelte az eseményeket. A túlszűfolt börtönök mellett magánházak pincéit alakították át börtönné, ahová mindenki bejuthatott, ha egy volt muszos bármily címen is feljelentette. A város a rettegés óráit élte. A bibliai bosszú olyan tort ült, mint talán soha a világon. Ilyen légkörben folytatódtak a Markó utcai épületben az ún. ügyészi kihallgatások, amelyeknek semmi közük nem volt sem a törvényhez, sem a joghoz. Az ügyészi kihallgatások után azonnal megkezdődtek a bírósági tárgyalások. Egymás után került népbírói tárgyalás elé Bárdossy, Imrédy, Szálasi és a többiek pere. Ezek hozzátartoztak a forradalmi hangulat szításához. A tárgyalások során a Budapest söpredékéből alakult közönség beleszólt vitelbe, azonnali kivégzést követelt, megfélemlítette az ügyvédeket és az emberi belátással rendelkező bírakat is. Hullottak a halálos ítéletek és 1946 január 17-én Bárdossy kivégzése nyitotta meg a sort. Nem volt kegyelem és nem volt irgalom. A tárgyalások csak formai fedezetet adtak annak a jogtalanságnak, amely az egész országot előntötte, hiszen a Kommunista Párt nyomására az ún. polgári pártok is beleegyezésüket adták, hogy kiket kell feltétlenül kivégezni. Bárdossy ellen a legfőbb vád az volt, hogy a parlament megkérdezése nélkül hadat üzent a Szovjetuniónak. Az ő perében kihallgatták Rassay Károlyt is, aki annakidején a legélesebb ellenzéki álláspontot képviselte.

Rassay tanúvallomásában bátran és határozottan kihangsúlyozta, hogy abban az időben, amikor Bárdossy miniszterelnök volt, bárki más lett volna a helyében, mindenki ugyanezt cselekedte volna, mert úgy követelték az események. A hadüzenetet tehát nem lehet Bárdossy rovására írni, hanem a körülményeknek. Bárdossyt mégis ki kellett végezni, mert "úgy követelték az akkori körülmények". Nem a magyar judikatura uralkodott, hanem a magyar igazságügybe beépített szovjet megbízottak, s a szomorú csak az, hogy az

igazságnak ilyen módon való eltiprása ellen senki sem emelte fel szavát az akkori polgári pártok vezetői közül. A Markó utcában minden kiszolgáltattott háborús bűnöst a magyarországi kommunista népbiztonsági bizottság kihallgatásával párhuzamosan orosz egyenruhás személyek is kihallgattak, őket nem a fasizmus, nem a háború érdekelte elsősorban, hanem a magyar szociáldemokrácia szerepe. Jegyzőkönyveket vettek fel ezekről a kihallgatásokról és csodálatosképpen ezekről a dolgokról semmit sem tudott a Magyar Szociáldemokrata Párt, hiszen egész viselkedése olyan volt a párt megszűntéig, mintha nem is akart volna tudni azokról. Ha már nem olvasták Lenin véleményét, legalább ezeket a jelenségeket figyelembe kellett volna venniük. Mert a magyar politikusoktól kizárólag a Magyar Szociáldemokrata Párt viselkedéséről érdeklődtek. Az oroszul írt jegyzőkönyveket azután Moszkvába szállították, ahol kiértékeltek azokat és rájöttek arra hogy a Magyar Szociáldemokrata Párt Horthy-rendszer ellenes harca a huszonöt esztendő alatt egyenlő volt a nullával...

A komor Markó utcai fogház második emeletén helyezték el azokat, akik a legnagyobb gyűlölet tárgyát képezték az új rendszer urai előtt. Akiket idehozta, azok már keveset remélhettek az élettől. Közvetlenül a bejárat melletti tízes zárkában helyezték el Imrédy Bélát és Hellenbroth Vilmost, a kilencesben Bárdossy Lászlót, Szakvály Emilt és Kolozsváry-Borcsa Mihályt. A folyosó másik oldalán levő sarokzárkában várták a bosszú beteljesedését Hubay Kálmán, Jaross Andor, Sztójay Döme, Reményi Schneller Lajos, Szombathelyi Ferenc. A valamikor négyszemélyes közös zárkába zsúfolták össze Antal Istvánt, Rácz Jenőt, Tarczay Felicides Románt, Baky Lászlót, Endre Lászlót és Rajniss Ferencet. A parányi ablakkal ellátott, valamikor raktárhelyiségnek szolgáló hatos zárkában a puszta földön kellett utolsó napjaikat tölteniük Gaál Csabának, Dr. Gera Józsefnek, Kassay Ferencnek, Kemény Gábornak, László Dezsőnek, Pálffy Fidélnek, Vajna Gábornak, majd később az oroszok által hazaszállított Hindy Ivánnak, Budapest hős védőjének.

Március első napjaiban szokatlanul megélénkült a börtönépület. Az utcán a hozzátartozók várták a ritka beszélőket, vagy próbálták bejuttatni az utolsó garasaikból vásárolt élelmiszer-csomagokat, melyek javarészt, illetve azok legjobb darabjait az ellenőrzés során az újdonsült örök kivétel nélkül elloptak. A régi örökre senkinek sem lehetett panasza, mert emberségesek voltak, látták, hogy hová fordult, a magyar igazságszolgáltatás kereke, ők mindent elkövettek, hogy megkönnyítsék a foglyok életét. A tilalom ellenére leveleket hoztak és vittek, a lehetőségekhez mérten minden segítséget megadtak. De a gyanús kinézésű új fegyőrök, akik ekkor még

civilruhában jártak, egymás után jelentették fel a régieket, akiket lassan leváltottak. A Markó utcai fogház igazgatója akkor egy Alföldi nevű ún. régi kommunista volt, de becsületére legyen mondván, sokat elnézett és a pártvezetőség tudtán kívül külön beszélőket engedélyezett, sőt sok esetben valósággal kedvében járt a letartóztatottaknak. Pár nappal Bárdossy László kivégzése előtt az igazgatói lakásban egész délután tartó utolsó találkozásra hozta össze a volt magyar miniszterelnököt feleségével. A találkozás azonban kiderült és Alföldinek pár nap múlva ott kellett hagynia állását. Ekkor engedték meg, hogy a zárkával szembenlévő folyosóra, amelynek akkor még nem voltak ablakai, beeresztették az ebben az időben oly hírhedt dicsőséget szerzett tömeget, amely órák hosszat állt a betört ablakok mögött és zsebükből előhúzott kötelekkel integettek a szembenlévő zárkák lakóinak. Ez a társaság már ismerte az előre meghozott ítéleteket és tudták, hogy márciusban megkezdődik a véres cirkusz a Markó utcai fogház udvarán.

Hisztérikus, magukból kikelt nők rohagáltak a folyosókon, szinte egymást taposták és tépték, hogy minél közelebb jussanak a kivégzőoszlophoz. Szálasi Ferenc és társainak kivégzésekor valósággal hadiállapot volt a fogház udvarán és környékén. A bosszúra szomjazó muszosok és családtagjaik nemcsak az udvart, hanem még a háztetőket is ellepték, s az ablakokban, szinte fűrtökben lógtak azok, akik nem akarták elmulasztani azt a látványt, ami számukra a megtorlás beteljesedését jelentette. Mikor a halálraitétet a bitófához vezették, akkor olyan lármát csaptak, hogy egyetlen szót sem lehetett érteni. Nem véletlenül történt ez, hanem felsőbb utasításra. A Klár Zoltán által megrendezett színjáték főszereplője, ez a keleti tömeg tudta, hogy milyen súlya van a halálbamenő ember utolsó szavainak, hiszen Bárdossy László utolsó mondata szinte futótűzként járta be az országot. Tehát meg kellett akadályozni, hogy a mártírok utolsó Istenhozzádja hallható legyen. Ezt a kérdést egyébként később rendeletileg szabályozták, mert igazságügyminiszteri rendelet értelmében a kivégzés előtt bekötötték a halálba indulók száját. Nemcsak a kivégzettektől, az ártatlanul bitóra hurcoltaktól, de még azok utolsó szavaitól is féltek.

A kivégzési futószalag fokozott lendülettel dolgozott. 1946 február 28-án kivégezték Imrédy Bélát, aki zárkájában már rég számot vetett az étellel és egyáltalán nem csodálkozott, amikor a németnevű kommunista fegyőr őrmester beszólt a zárkába, hogy "na jöjjön Imrédy, holnap reggel a maga dolgát is elintézik". Imrédy felállt, összezsomagolta kevés holmiját, elbúcsúzott két zárkatársától, Hellebronth Vilmostól és Fiala Ferenctől, megölelte, megcsókolta

őket s a végén mindkettőjüktől bocsánatot kért, ha a többhónapos együttlét alatt néha idegesen viselkedett. Ezt azért mondotta, mert kivégzése előtt három héttel felkereste őt ügyvédje és közölte vele, hogy a magyar nemzet érdekében szükség volna egy új pénz felállítására, amely pótolná a mesterségesen tönkretett és elértéktelenedett pengőt. Az ügyvéd nem mondta meg megbízóit, de papírt és írószerszámot adott a börtönigazgató jóváhagyásával Imrédynek. A megbízás nyilván felsőbb utasításra történt, hiszen Imrédy pénzügyi kapacitása messze túlhaladta azokat, akik annakidején Magyarország pénzügyeit intézték.

Imrédy ezt a munkát is a tőle megszokott alapossággal és lelkiismeretességgel végezte el, s hogy koncentrálni tudja gondolatait, arra kérte zárkatársait, hogy addig lehetőleg ne beszélgessenek. Egymás után teltek meg az Imrédy apró, jellegzetes gyöngybetűivel írott lapok és három hét alatt kb. 60 kézzel írott oldalon dolgozta fel a reá bízott feladatot. Mikor elkészült február 26-án akkor üzent ügyvédjének, aki szokatlan pontossággal jelent meg és átvette a munkát. Búcsúzóul még közölte Imrédy Bélával, hogy munkája valószínűleg döntő szerepet játszik majd a megkegyelmezési aktusnál. Imrédy Belát két nappal pénzügyi munkája átnyújtása után a Markó utcai fogház udvarán agyonlőtték...

Pár év múlva a börtönbe került, de 1945-ban még nagy szerepet játszó kigazdapárti politikusok elmondották, hogy Imrédy Béla ezúttal is zseniálisan oldotta meg a reábízott feladatot, amelyet az ügyvéd egyenesen Rákosi Mátyáshoz vitt, azt Vas Zoltánnal, a kommunista Párt gazdasági szakértőjével és Gordon akkori kigazdapárti pénzügyminiszterrel gondosan áttanulmányoztak, majd kiadták a pénzügyi szakértőknek és 1945 augusztus elsején megjelent az új magyar pénzegység, a forint, mint Rákosi Mátyás alkotása.

Március 1-én reggel nyolc órakor megint lezárták a zárkákat, ami azt jelentette, hogy újabb kivégzésekre készülnek a Markó utcában. A folyosókat ismét ellepte a tömeg, akik ujjongva rohantak az udvarra, s ha az már tele volt, az udvarra néző ablakokhoz és onnan kiabáltak hogy "lassan, Bogár". Ezen a napon Pálffy Fidél gróftól végezték ki, akinek mindössze az volt a bűne, hogy a földművelésügyi tárcát vállalta Szálasi kormányban. Később, a kivégzés után az ő esetéről mondotta a fellebbezési bíróság elnöke, a szegedi zsidószármazású Bojta-Burger Béla: "Pálffy Fidélnek semmi bűne nem volt, mégis felakasztottuk". Pár nap múlva Budinszky Lászlót kísérték az akasztófa alá, nyilván hálából, hogy annakidején, mint a Szálasi-

kormány igazságügyminisztere, megtagadta a németeknek azon kívánságát, hogy a letartóztatásban lévő kommunistákat, zsidókat és szabotőröket kiszolgáltatassa a német hatóságoknak. Nem volt megállás és nem volt szünet a kivégzések körül.

1946 véres tavaszán. Budinszky után Gaál Csabát kísérték le a siralomházba. Az erősen szívbajos ember kivégzése napjának hajnalán szívszélhűdésben meghalt, de ez a tény egyáltalán nem akadályozta meg a végrehajtó hatalmakat abban, hogy bitófára juttassák holttestet. A fogház udvara ismét megtelt és a csöcseléknek látvány kellett. A siralomházban Gaál Csaba holtteste körül rövid konzíliumot tartottak, s azután a fogház főorvosa dr. Kerekes cinikusan megjegyeztél semmi akadálya nincs annak, hogy az ítéletet végrehajtsák. Két fegyőr felemelte a halottat, kivitték az udvarra, a bitófa elé. Az ügyész elmondotta a halott előtt a kegyelmet elutasító elnöki végzést, Bogár a nyakára tette a kötelet s ezzel az akkori rendszer utasítására felakasztotta a halott embert, aki a sors különös akaratából kifolyólag hóhérkötél nélkül tért meg a Mindenhatóhoz. Egyaránt akasztottak élőt, halottat és nyomorékot. Csak a ponyvaregény irodalomban találhatunk olyan, leírásokat, amilyeneket józan ésszel el sem lehet képzelni, de amelyek mind megtörténtek a kommunistákkal koalíciós magyar kormány első esztendejében. Hain Péter mikor halálra ítélese után az örök visszavezették a zárkájába hirtelen elhatározással a harmadik emeleti folyosó ablakán keresztül az udvar kövezetére dobta magát. Medencecsontja eltörött, hátgerince súlyosan megsérült és egész testére megbénult. De Hain Pétert, a béna nyomorékot éppen úgy ki kellett végezni, mint a halott Gaál Csabát. Kerekes főorvos ezúttal is megállapította, hogy a kivégzésnek semmi akadálya nincs. A teljesen béna embert a fegyőrök hordágyra fektették s a bitófa alá cipelték s a hóhér ismét teljesítette Ries István szociáldemokrata igazságügyminiszter és Tildy Zoltán kisgazdapárti magyar államelnök parancsát.

A demokratikus futószalag pihenés nélkül szállította az áldozatokat. A felvidéki magyarság markáns egyéniségét, Jaross Andort a legembertelenebb körülmények között végezték ki. Tekintve a Felvidéken betöltött szerepét és még a csehek által is elismert politikai becsületességét, őt nem kötél, hanem golyó általi halálra ítélték. Az új fegyőrökből alakult kivégzőosztag tagjai még soha életükben nem lőttek Mannlicher fegyverrel és a lövések nem okoztak azonnali halált. Jaross Andor előre bukott és vízért könyörgött. A csöcselék erre félretaszította az örököt, odarohant a haldoklóhoz, rúgták, ütöttek és köpdösték. A látvány olyan rettenetes volt, hogy a jelenlevő kommunista megbízottak kiverték a

fényképészek kezéből a fényképezőgépeket, de a megvadult állattá vedlett hordával nem tudtak megbirkózni és Jaross Andor még mindig élt. Végülis egy fegyőr félrenyomva az őrzőgöket, kihúzta pisztolyát és tarkólövessel végzett a népidemokrácia legújabb áldozatával. Hasonló módon végeztek Rajniss Ferencsel is, aki szintén hosszú percekig vergődött a kivégzőoszlop előtt. De számára már nem jutott golyó a mert a muszosok és azok hozzá tartozói verték agyon a vérében fetregő embert.

Aztán jöttek a többiek. A párszázpengős pribékek alig győzték a munkát. Reményi Schneller Lajost, Sztójay Dömét és Szász Lajost ugyanaznap lötték agyon. Azután rendre következett Ruszkay Jenő, Baky László és Endre László. A hóhér kötele végzett Hubay Kálmánnal, László Dezső vezérezredessel és mindazon sok száz és száz ma már névtelen áldozattal, akiknek vére örökké ott piroslik a Szovjetunió által felszabadított és az akkori politikusok által elárult magyar népidemokrácia történetének a lapjain.

A magyarországi zsidóság a józanságon messze túlmenő, rettenetes bosszút állt nemcsak a régi magyar politikai élet vezetőin, hanem az egész magyarságon. Majdnem két esztendőn keresztül szinte napirenden voltak a kétórás kivégzések. Egyszerű emberek, a magyar honvédség volt őrmesterei úgy mentek a bíróság elé, hogy felmentik őket. Azután a tárgyalás után két órán belül végeztek velük. Ha nem volt tanú, Klár Zoltán és emberei a folyosókról percekben belül szereztek Elég volt, hogy valaki egy zsidó munkaszolgálatos tábornál teljesített szolgálatot. Tanú mindenre akadt. Akadt arra, is, hogy 40 fokos hidegben térdigérő patakon gázoltatták át a munkaszolgálatosokat. A bírónak nem tűnt fel a 40 fokos hidegben csordogáló patak. De ha feltűnt, akkor sem mert szólani. A tárgyalások előtt egy közös zárkába gyűjtötték össze a vádlottakat.

Egy szép májusi napon fiatal, jókinézésű magyar embert hoztak be az örök. Valahonnan Jászberényből való volt. Négy évig harcolt a frontokon. Megjárta a Dont és végigcsinálta az egész visszavonulást. Az összeomlás előtt két hónappal egy zsidó századhoz osztották be. A vádiratban mindössze annyi állott, hogy a visszavonulás zürzavarában káromkodott és egy pár munkaszolgálatosnak egyikét nyaklevest osztott ki. Mindenkinek megmutatta a vádiratot, azután szétosztotta a hazulról kapott szalonnáját, mondván, hogy neki már arra nincs szüksége, mert tárgyalás után hazaengedik. Ügyészi engedéllyel értesítette feleségét is, aki két apró gyermekével fel is jött Jászberényből. Amolyan jászsági, mozgékony, szépen beszélő kis magyar ember volt. Az óvatosabbak figyelmeztettek, hogy ma

olyan időket élünk, hogy egy-két pofonért pár esztendő is kaphat. A kis jászberényi csak mosolygott, "rendetlenség volt, az orosz ott volt a nyomunkban, rendet kellett csinálnom. De ha ez bűn, akkor ilyen bűn nélkül nincsen katonaság!". Azután jöttek az örök és elvezették a tárgyalásra. A tanácselnök a népbíróságok legrettegettebb és legjellemtelenebb elnöke volt, Tucsek. Nem tudott továbbjutni a bírósági jegyzői állásnál, iszákos volt. Aztán jött a felszabadulás, a régi bírókat vagy likvidálták, vagy letartóztatták, de legjobb esetben elbocsátották. A részeges tucsekekből tanácselnökök lettek és természetesen meg akarták hálálni ezt a pozíciót. A kis jászberényi ügyét is ő tárgyalta. Elég röviden, hiszen jelentéktelen, névtelen magyar volt, akiről nem nagyon írnak a lapok. De a tárgyalóterem tele volt a napidíjért üvöltöző közönséggel, s Tucsek mint már annyiszor ezúttal is jó pontot akart szerezni, tehát két pofonért halálra ítélte a jászberényit. S hogy még jobb pontot szerezzen, még kegyelemre sem ajánlotta, ami annyit jelentett, hogy a Ries-féle népbírósági klausula alapján két órán belül fel kellett akasztani.

Pontosan egy óra volt, mikor ismét kinyílt a zárka ajtaja és belépett a reggel még olyan bizakodva beszélő barna kis ember. Az ajtóban összecsapta a bokáját, aztán sorra lekezelt minden kivel. Valaki megjegyezte, no mi az mégiscsak felmentettek? Fel - most visznek akasztani -, mondotta anélkül, hogy a szempillája is megrezzent volna, összecsomagolta kis parasztkosarába a holmiját, az ajtóból mégegyszer elköszönt és a két ór levezette. Pár pillanat múlva a lépcsőház felől asszonyi sikoltás, majd a feldühödött tömeg moraja hallatszott. A halálraítélt férfi felesége meg egyszer oda akart menni urához, hogy elbúcsúzzon tőle a nagy út előtt, de a kivégzésre váró tömeg nekirohant az asszonynak és a két apró gyerekkel együtt úgy összeverték, hogy a kivégzés után a fogház mentőautójával kellett asszonyt és gyermekeket elszállítani. A lépcsőházi zaj elülte után lezárták a zárkákat, halálos csend ülte meg az egész fogházat s mindenki imádkozott, amíg a kivégzés tartott.

Ebben az időben születtek a laikus fogházimák, amelyeket összeszedett papírdarabokra írva terjesztettek. Nagy szükség volt ez imádságra, mert a halál állandó vendég volt a Markó utcai fogház piszkos zárkáiban és folyosóin. Sok olyan kivégzés történt, amelyet még az akkori napilapok sem tartottak érdemesnek közölni. A hivatalos hóhér, Bogár József nyilatkozata szerint a magyar népidemokrácia első három esztendejében, csak ő egymaga több, mint háromezer embert akasztott fel. Az igazságügyminisztérium egész apparátusa a politikai foglyok megbüntetésével foglalkozott. A hatalmas épület egész első emeletét rögtönzött ügyészi szobák foglalták el. Persze nem a régi, hanem gyorsan kinevezett,

félbemaradt zsidó ügyvédbojtárok, sőt minden jogvégeztséggel nélküli egyének képviselték a vádat. A hirtelen megduzzadt apparátus természetesen nem tudott rendet tartani, összecserélték az aktákat, s nem egy esetben megtörtént, hogy csak úgy véletlenül mást akasztottak fel a halálraítélt helyett.

Ilyen volt a két Orosz fivér esete is. Orosz József egy munkaszolgálatos századnál teljesített szolgálatot és a nyomozók nem őt, hanem egy évvel fiatalabb testvéröccsét fogták el. Hiába mondta, hogy ő a tüzérségnél szolgált s nem ő, hanem a bátyja az, akit keresnek. Védekezését nem fogadták el, sőt, hogy nyugodt legyen a Népbíróság tagjainak lelkiismerete, tanúkat sorakoztattak fel, akik egyöntetűen vallották, hogy igenis a vádlott volt az, aki a keretnél szolgált. Ezt az ügyet is a Tucsek-tanács tárgyalta, s a báty helyett két órán belül felakasztották annak öccsét. Pár hónap múlva azonban véletlenül elfogták az ártatlanul kivégzett tüzérhadnagy bátyját, Orosz Józsefet, és mi sem természetesebb, mint hogy őt is halálra ítélték és két órán belül ugyancsak felakasztották. Az ügynek semmi folytatása nem lett, elvégre ebben az időben annyit akasztottak és lőttek agyon, hogy néhány tévedésből kivégzett ember esete semmit sem számított. A római jog alapján álló európai ember joggal kérdezheti, hogy hol voltak a védőügyvédek ebben a korban, hiszen az akkori sajtó számtalanszor megírta, hogy a "független" Népbíróság előtt mindenki szabadon védekezhetett és szabadon választhatott ügyvédet. Igen, így írtak a lapok és a külföldi sajtó előtt így nyilatkoztak az akkori idők felelős miniszterei is. De mennyire más volt a valóság. Az orosz megszállás után teljesen leváltották az Ügyvédi Kamara régi vezetőségét és a keresztény magyar ügyvédek 60%-át eltiltották a gyakorlattól. Gyorstalpaló jogi iskolákon, villámgyors kiképzés után bárki megkaphatta az ügyvédi minősítést, aki arra hivatkozott, hogy a numerus clausus miatt nem tudott beiratkozni a jogtudományra, ezek az ügyvédek vállalták azután a vádlottak védelmét.

Néha keményebb vádbeszédet mondtak védencük ellen, mint maga a népügyész. Mikor Nyugatról megérkeztek a Himmler Márton gangje által összefogott politikai foglyok, akkor a Markó utcai fogház ügyvédi szobájában valóságos rohamot indítottak ezek az újdonsült ügyvédek a lerongyolódva megérkezett kliensek ellen. Nem a jóakarát vagy az ember iránti szánalom vezette őket, hanem a kapzsiság. Úgy gondolták, hogy az elfogott jobboldali politikusok óriási eldugott összegekkel rendelkeznek. Ötszáz dollár volt a védelem legalacsonyabb ára. Mikor Imrédy Béla meg a többiek kijelentették, hogy nemhogy ilyen nagy összeggel, de annak századrészével sem rendelkeznek, akkor ezek az ügyvédek, ezek a

keselyülelkű áljogtudorok cinkosan és sokat jelentően intettek szemükkel. El sem tudták képzelni, hogy azoknak az embereknek, akiknek birtokában volt a Nemzeti Bank aranykészlete és a nemzet egész mozgatható kincse, egyetlen fillér nélkül álljanak a nagy viharban. Ők egész természetesnek vették volna, ha minden volt jobboldali politikus elásott volna magának néhány kiló aranyat vagy egyéb értéket abból, amit annakidején a nemzet bizalmából meg kellett őrizniük. Mikor azonban kiderült a szürke valóság, hogy nemhogy dollárja, vagy aranya, de még pengője sem volt a letartóztatottaknak, akkor úgy eltűntek ezek az ügyvédek, mint a füst. Legtöbbször azután ügyész, vagy leggyakoribb esetben terhelő tanú lett. Ha a vádlottak személy szerint nem is rendelkeztek pénzzel, akkor ott voltak még a rokonok és az ismerősök.

Ha valakit elsőfokon halálraítélték, akkor a justiciának ezek a lelketlen vámszedői kiszimatolták az illető rokonainak vagy ismerőseinek a címét, felkeresték őket s hamis kegyelmi ígéretekkel szinte kifosztották őket. Előfordult, hogy ezek az ügyvédek pár nappal előbb tudomást szereztek arról, ha valaki kegyelmet kapott. Még a kegyelmi kihirdetés előtt elrohantak a feleséghez, szülőhöz, ismerőshöz és tragikus arccal közölték, hogy az illető fiúnak, férjnek vagy jóbarátnak rosszul áll az ügye és csak ennyi meg ennyi összegért, vagy egyéb értéktárgyért lehet a jogerős halálos ítéletet kegyelemmé változtatni. Azután átvették az utolsó megmaradt értéktárgyakat, s mikor kijött a kegyelmi ítélet, akkor újból jelentkeztek a haláért. Az igazságügyminisztérium és az elnöki iroda új emberei persze szintén részesedtek az ilyen jövedelmekből és kéz kezet mos alapon dolgoztak együtt a védőkkel.

Az erkölcstelenségnek és az aljasságnak a kora volt ez és ezt a hazatért üldözöttek honosították meg abban az országban, ahol a politika minden ármánya ellenére is mindig sikerült tisztán tartani a magyar bírói és tisztviselői kar fehér zászlaját. A bíróságokon folytatott üzelmek lassan már olyan kirívóak lettek, hogy nem lehetett szemet hunyni azok fölött és 1948-ban a minisztertanács rendelte el a vizsgálatot. A vizsgálat megdöbbentő eredménnyel járt. Többek között letartóztattak egy dr. László nevű volt Népszínház utcai ügyvédet, akit 1946 tavaszán neveztek ki népbírói tanácselnöknek. Kiderült, hogy ez a tanácselnök külön ügyvédi nyomozó irodát tartott fenn egyes vádlottak vagyoni viszonyainak kifürkészésére. Ha valakiről megállapította, hogy hozzátartozói valamikor vagyonos emberek voltak, akkor a tárgyalás előtt magához hívatta a vádlottat és minden különösebb szégyenkezés nélkül közölte vele, hogy csak akkor tudja mellőzni a halálos ítéletet, ha a tárgyalás előtt huszonnégy órával egy bizonyos összeget átad az

által megnevezett ügyvédnek. Több esetben nem tudtak az illetők előkeríteni a megszabott összeget, mire László tanácselnök valóban betartotta ígérését és a szerencsétlent két órán belül felakasztatta. De lehet, hogy akkor is felakasztatta volna, ha ismerősei átadták volna a vérdíjat a tanácselnök által megnevezett ügyvédnek, hiszen tanúkra különösen az ilyen esetekben semmi szükség sincsen. Ezzel az egyetlen egy ügygel kapcsolatban nyolc volt népművészt és közel két tucat kereskedősegedből ügyvéddé előléptetett jogászt tartóztattak le.

Az összeomlás után első esztendőben egészen különös és furcsa szerepet töltött be az akkori magyar sajtó. Természetes, hogy a leggyorsabb és legnagyobb fordulat a sajtóban állott elő. Nemcsak a régi jobboldali, de még a polgári lapokat is megszüntették s új napi és hetilapok indultak. Az Antal István által alapított Stádium Sajtóvállalat a Kommunista Párt birtokába került. Ott nyomták a Szabad Népet, a Kommunista Párt hivatalos lapját, amely mindjárt az első napokban az akkori magyar sajtó éllovasa lett. A Szociáldemokrata Párt a Conti utcai nyomdában újra megindította a Népszavát, míg s polgári lapokat a a Hírlappá átkeresztelt Pesti Hírlap és a Parragi György vezetése alatt álló Magyar Nemzet képviselt. Tildy Zoltán idősebb fia minden újságírói képzettség nélkül hetilap tulajdonos és főszerkesztő lett, és magyar sajtó legsötétebb figurája, a klerikalizmustól egészen a sztálinista vonalig elhajlott Katona Jenő is újból porondra lépett. Ez a minden erkölcsi érték híján való ember vállalta Rajniss Ferenc perében a politikai ügyészi szerepet, és vádbeszédét azzal a kívánsággal fejezte be, hogy volt újságíró kollégája meg azt sem érdemli meg, hogy felterjesszék kegyelemre és két órán belüli kivégzést kívánt a Népbíróságtól. Ez a sajtó a maga új embereivel szinte őrjöngött és tobzódott a bosszúban és a vérszomjban. Vezércikkekben és egyéb közleményekben kevesellték a halálos ítéleteket, s ami a legszomorúbb, az ún. polgári pártok lapjai, mint pl. a Dessewffy gróf által szerkesztett Kis Újság még a Kommunista Párt hivatalos lapján is túltett. Nem volt fórum, amelynél a megrágalmazottak igazságot kereshettek volna.

Olyan hazugságokat írtak a szabad sajtó nevében, hogy nemcsak az olvasónak, hanem a papírnak is el kellett pirulnia, amelyre leírták. Egy Rónai Mihály András nevű harmadrangú költő és publicista ebben az időben emlékezetes vezércikket írt a Tildy fiú Demokrácia c. lapjában, amelyben nem többet csupán annyit követelt, hogy a magyar jövő érdekében ha a hóhér nem képes elvégezni munkáját, akkor tizenkét állami ítéletvégrehajtót kell kinevezni, mert olyan nagytakarításra van szükség, mint a francia forradalomban.

Nemes egyszerűséggel írta, hogy ha a párizsi forradalmi törvényszék Franciaország érdekében jónak látott majd harmincezer embert leguillotinozni, akkor a magyar népbíróságok se elégedjenek meg kevesebbel. Zsidó vonalon a polgári radikalizmus újságírója, Zsolt Béla működött, aki ugyancsak szükségesnek tartotta az akasztófákkal való erélyes rendcsinálást és vezércikkeiben, elmefuttatásaiban mindig a legnagyobb elismeréssel és hódolattal emlékezett meg Rákosi Mátyásról, Gerő Ernőről, Vas Zoltánról, Révai Józsefről, Farkas Mihályról és Péter Gáborról, mint az új magyar politikai élet nagy hatosfogatójáról. Valóban, majd egy évtizeden keresztül ez a hatosfogó jelentette az ország csúcsszervezetét.

A magyar népidemokrácia egyik Nyugatra emigrált ideológusa a demokratikus Magyarország első tíz esztendejét az alábbi három időszakban jelölte meg:

1. 1945-től 48-ig a vezetést és az ország társadalmi átalakításának a feladatát zsidó szempontok irányították.
2. 1948-tól 52-ig a Kommunista Párt munkástagjai felé billent a hatalom mérlege.
3. 1952-től egészen az 1956-os októberi forradalomig a proletár parasztság soraiból kikerült kommunistapárti vezetők uralták a helyzetet. Az 1956-os forradalom után Kádár János lett uralkodó csillag.

Egy elfelejtett ország

Több, mint két évtized múlt el azóta, hogy 1945 április 4-én az Egyesült Államok által támogatott Vörös Hadsereg végképp birtokába vette Magyarországot. Az orosz politikát nem ismerő naiv lelkek azzal vigasztalták magukat, hogy csupán rövid időről lehet szó, mert Amerika és Anglia egyszóval a világ nem kommunista része ismét a Curzon vonal mögé szorítja vissza a Nyugat felé terjeszkedő szláv-kommunista imperializmust. A Szovjet azonban erősebbnek bizonyult nemcsak Churchill Angliájánál és Trumann majd Eisenhower Amerikájánál, hanem dacolni tudott Kennedy olykor erélyes politikájával is, s a kubai kaland óta az Európa szívéig jutott vörös ék mintha állandósult volna. A határok megmaradtak és a Szovjetunió határai nem a politikai térképeken jelzett vonalaknál, hanem még ma is az orosz érdekszférába utalt országok nyugati felénél végződnek, Nagy Péter cár híres végrendelete az Egyesült Államok segítségével közeledik a beteljesülés felé, mely szerint Szent Oroszország keleti határa Vladivosztnál, a nyugati pedig a Földközi tengernél kell, hogy legyen. Sztálin és Molotov messzire látó makacssága és az UNO gyűléseken elhangzott monoton nyet-je

meghozta a gyümölcsét. Lassan, de biztosan csatát nyertek és a háborútól való félelem utat nyitott az orosz terjeszkedési váagnak. A kommunista szalámitaktika teljes sikert aratott.

A háború után csak az Egyesült Államok rendelkezett atombombával. Molotovék tudták, hogy az atombomba olyan fegyver, ami ellen nincs védelem. Addig kellett tehát húzni az időt, amíg a Szovjetnek is sikerült saját atombombával rendelkeznie. Mert ha ez megvan, akkor már mint teljesen egyenrangú felek ülhetnek le az UNO asztalához. És sikerült. Pénzzel és árulással, nyugati tunyasággal, szláv leleményességgel és a Fuchsok meg hasonlók árulásával. Amikor felrobbantották az első szovjet-orosz atombombát, akkor már nem voltak érdekesek az UNO és egyéb nemzetközi szervek tárgyalásai.

A világ sorsa a két atomhatalom kezébe tevődött le és a megegyezések a világ népeinek tudta nélkül születtek meg. A new-yorki Rockefeller Intézet könyvnyi vastagságú jelentésben számolt be egy USA-Szovjet közötti atomháború lehetőségéről és annak következményeiről. A vizsgálat szerint az USA 200 millió lakosa közül mindössze 70 millió maradna életben, míg a szétszórt lakosságú Szovjetunió mindössze 30-35 millió embert veszítene. A jelentésben Európa többi népeiről nincsen szó. Ez már nem volt érdekes, elvégre Amerika nem Európa nagybátyja, és így érthető De Gaulle igyekezete, hogy Franciaország önálló atomhatalom legyen a saját biztonsága érdekében és kövesse Anglia példáját, különösen azóta, hogy Mao Ce Tung is belépett az atombomba birtokosai közé. Amennyiben mind Franciaország, mind vörös Kína is továbbfejlesztik atombomba állományukat, úgy a világ sorsa ennek a négy nagyhatalomnak a kezébe lesz letéve, és ez a négy hatalom osztja fel egymás között saját érdekeinek megfelelően a nagyon szűkre kerekedett világot. Kis népek még nagy múlttal is még kevésbé jönnek számításba, mint eddig.

Eisenhower és Kennedy USA elnökök bizalmas szovjet tárgyalásai már ennek a felsőbbbségi érzetnek a jegyében folytak le. A tragikus sorsú amerikai elnök még elment Berlinbe, szomorú szemmel nézte a nagy világvárost kettészelő szürke falat, de annak felépítéséhez már hallgatólagosan hozzájárult még berlini látogatása előtt. Ahogyan az 1956-os magyar forradalom idején is megható szavakat mondott a "feltétel nélküli megadás" volt tábornoka, Eisenhower a magyar szabadságharc hőseiről és a magyar nemzetről, épp úgy nyilatkozott utódja anélkül, hogy fél lépést is tettek volna akár a magyar, akár a német kérdés megoldása felé. Eisenhower egyik beszédében kijelentette s hogy Budapest már nem csak egy városnak

a neve, hanem az emberi szabadság szimbóluma, de több nem történt. Nem is történhetett s mert akkor már megvolt a Szovjettel való megegyezés, amely jóváhagyta az akkori európai status quot és így jóváhagyta a magyar állapotokat is.

Egy nemzet, különösen egy kis nemzet csak önmagában bízhat és tudnia kell, hogy nagy barátaitól csak annyit várhat, amennyi belefér az illető Nagy hatalom tartozik-követel rubrikájába. Minden más csak ködévés és illúzió, ami a politikai romanticizmus metafizikájába utalható. Az Egyesült Államok kétszer lépett be az európai történelembe. Először az első világháborúban 1917-ben, másodszor 1941-ben, Mindkétszer Angliát és Franciaországot jöttek megsegíteni a német hadigépezet ellen. Mindannyiszor mint a szabadság és a demokrácia bajnokai jöttek át az Óceánon, és mindkétszer nagyobb kárt okoztak mind szövetségeseiknek, mind Európának, mintha otthon maradtak volna.

Az USA úgy lépett bele az európai politikába, mint az elefánt a porcelánboltba. Woodrow Wilson szétdarabolta az Osztrák-Magyar monarchiát és szabad teret biztosított a szláv terjeszkedésnek. Nem volt meg benne Bismarck német kancellár bölcsessége és előrelátása, ami akkor mutatkozott meg, amikor a königgrätzi csatanyerés után nem vonult be az osztrák fővárosba, és noha megtehetette volna, nem zúzta szét a Monarchiát, mert tudta, hogy az minden hibái ellenére is olyan európai hivatást tölt be, melynek megszűnése alapjaiban ássa alá az európai biztonságot. A sokat átkozott Monarchia erős gát volt az Európa felé törő pánszlávizmus ellen, és ha nem lett volna meg, közös európai érdekből újból ki kellett volna találnia azt a történelemformáló sorsnak. A Párizs környéki békek ezt a bástyát zúzták össze és hosszú időre kiható békétlenségek és háborúk magvát szórták szét az európai mezőkön. Olyan országot tettek tönkre, mint Magyarország, amelyről minden sovíniszta irredentizmus nélkül mondhatjuk, hogy nem íróasztalok és tárgyalások, hanem a történelmi logika eredménye volt. Földrajzi egység, amit múlt századok kovácsoltak össze nemcsak önmaga, de Európa nyugati felének biztonságára is.

A magyar sors kissé hasonlít Poroszország sorsához. Az is ott állott keleti végeken és nem véletlen, hogy a poroszok olyanok lettek, amilyenekké a történelem formálta őket: katonásan merevek, örökké védekezők, mint az olyanok, akik tudják, hogy a veszedelem állandóan, ott kering a határaik körül. A tatárjárás déli hulláma Magyarországon, az északi Poroszországon tört meg. A szláv imperializmus és katonai oroszlánköröm őket éppen úgy fenyegette, mint bennünket magyarokat. Népeket és országokat a geográfia adta

körülmények formálnak ki a századok során. Az Európa nyugati felén elhelyezkedett népek mások, mint akár a déliek, akár a keletiek. Amíg Magyarországon a lófarkas lobogó lengett és népességünk zömét mint barmot hajtották a szultán janicsárjai sötét sorsuk felé, addig pontosan ugyanabban az időben Itáliában és Franciaországban kinyílt a renaissance aranyfája és a béke áldott sugarában örök remekművek születtek. Gazdagok voltak és jóllakottak, és akkor éppúgy nem érdekelte őket az Európa délkeleti felén lévő országok sorsa, mint manapság.

Közhely, hogy a történelem megismétli önmagát, de úgy van. A második világháború után az Európa nyugati felén lévő országokat előntötte a jólét, és minél jobban mentek előre ezek az országok a boldogulás és az anyagi jólét útján, annál kevesebbet törődtek azokkal a népekkel, amelyek Nyugat árulása folytán kerültek a sarlókalapácsos ideológia igájába. A történelem csak visszanezve szereti a romantikus álmokat és elképzeléseket. Marx egyetlen időtálló megállapítása a történelmi materializmus, amely azt mondja, hogy háborúk és egyéb kataklizmák nem ideális célokért, hanem kizárólag anyagi előnyökért következnek be. A háborúk idealista alapon való megindoklása csak porhintés a nép szemébe, éppen úgy, mint a demokrácia szép jelszava is csak az a Frázis és Turgenyev "Füst"-je, ami elszáll anélkül, hogy vajmi keveset is változtatna az adott helyzeten. A kis balti államok, Lettország, Litvánia és Észtország az első világháború utáni időkben kapták vissza függetlenségüket és szabadultak fel az orosz járom alól. Nem kisebb hatalmak garantálták önállóságukat, mint az USA, Anglia és Franciaország. Alig pár évtized múltán pont ezek a hatalmak szolgáltatták ki a balti államokat a Szovjetunióknak és levél sem rezdült a fán, amikor zárt vagonokban százezrével vitték őket az ismeretlen Szibéria felé. Közben azonban a demokráciáról, népek önrendelkezési jogáról prédikáltak a magas politika hamis prófétái.

Mivé lett a Potomac fedélzetén megfogalmazott Atlanti Charta? Hová süllyedt a kis európai népek számára ígért szabadság és nemzeti önállóság? Mivé lett a meghirdetett és beígért félelem nélküli élet? Füst lett belőle, ami elszállt és tízmilliók jövőbe vetett reményét semmisítette meg. Legjobban Magyarországon, amely egyedüli volt a Vasfüggöny mögötti népek közül, amely fegyvert mert fogni a nálánál százszorta nagyobb és hatalmasabb moszkvai impérium hadserege ellen. A magyar forradalom hatása óriási volt, mert megmutatta a világnak a Szovjet igazi arcát. És az eredmény? Jelentéktelen változásokon kívül semmi. A rendszer megmaradt olyannak, amilyen volt, csak kesztyűt húzott a terrortól megkérgesedett kezekre, és a nyílt diktatúra módszereit a sokkal

veszedelmesebb láthatatlanra cserélte fel. Rákosiék brutalitása helyett jött Kádár Jánosok simulékony és jó arcot mutató nemzetgyilkossága. Liberalizálták a rendszert és megengedték a nyugatra való utazásokat, menjenek, ha akarnak, mondták, amikor a külföld már nem várta zeneszóval a kommunista államokból kiszökötteket, hanem egész Európában bevezették a menekültekkel szembeni szigorításokat.

Tudták, hogy a hősök ideje elmúlt és már nem elég, ha valaki arra hivatkozik, hogy utálja a kommunizmust és szabad földön akar élni. Ez ma már nem elégséges útleveél a vasfüggöny mögötti sorompónál. Ma már minden menekültet szűrőtáborba terelnek mind az osztrák, mind a német vagy olasz hatóságok. A szabad Anglia sem kivétel. A nagy konjunktúra ideje lejárt, s ha a vazallus államok turistája nem akar többé hazamenni, akkor hazatoloncolják a zirndorfi vagy egyéb gyűjtőtáborokból. Ha a hosszú eljárási tortúrák után ismét hazakerül a magyar menekült, akkor örökre ottmarad szívében a Nyugat elleni gyűlölet s csalódás. Minden Nyugatról hazatoloncolt menekült belenyugszik a változhatatlanba és otthoni boldogulása érdekében Kádárék katonája lesz. Nem a szíve szerint, hanem mert élnie kell s ezt a lehetőséget nem kapta meg az annyiszor áhítozott Nyugaton. Lassan beletörődik sorsába, mint ahogyan az ország is beletörődött, amikor a forradalom után megkérdezte magától, hogy érdemes volt-e harcolni? Rá kellett, hogy jöjjön, hogy becsapták és az amerikai free Europe rádió hazudott, amikor felkelésre biztatta 1956 októberének utolsó napjaiban.

Akinek sikerül kinn maradni, az is csalódik. Ha nem erős, nem eléggé kitartó, nincsen biztos szakmája vagy tudása, az hiába instanciázik a gombamód elszaporodott magyar egyesületek előszobáiban. Fal veszi körül és hiányzik a simogató szó, de még jobban hiányzik az az emigrációs erő, amely a hóna alá nyúlna és segítené az első napokban. Ha valami félhivatalos magyar ügyintézővel hozza össze a sors, akkor az első pillanat után észreveszi az illető szemében a kérdést: hát Te miért nem maradtál otthon? Idegenül hányódik a messziről oly szépnek látott új hazában és egy szép napon elhatározza magát, hogy hazamegy. És otthon? Akarva-akaratlanul a rendszer agitátora lesz. Ezért nem takarékoskodnak Kádárék a külföldre szóló útlevelekkel...

Gyökértelen ifjúság hulló társadalom.

1945 óta új magyar fiatalság nőtt föl otthon. Az akkori gyerekekből férfiak lettek, a férfiak megöregedtek s az idő és az élet törvénye

szerint átadták helyüket az utánuk következőknek. Generációk jönnek és mennek és a nyugodt életű világban minden generációs ellentét és viszály ellenére is a fiatalok viszik tovább az apák tradícióit, hogy majdan ők is átadják a fáklyát azoknak, akik majd őket követik. Egy nemzetté vált ország hajszálgökörei a múlt humuszába kapaszkodnak s ennek a humusznak felszálló nedvei biztosítják a törzs életút annak minden virágjával és gyümölcsével egyetemben. Ha fejsze alá kerül a fa, megáll az élet, megszűnik a nedvek láthatatlan vérkeringése és tavasszal már nem hajtanak lombokat az ágak.

A másik fajta halálra Tompa Mihály mutatott rá nagy nemzetféltő versében az 1848-as forradalom bukása után. De akkor kiheverte az ország és a költő jóslata nem teljesedett be. A magyar fa törzsét rágó láthatatlan szű gyengének bizonyult, mert a magyar anyák tovább szültek és az apák a régmúltba menekültek az akkori nyomasztó napokban. A falusi kis néptanítók minden március 15-én "csak azért is" daccal tüzték kabátjuk hajtókájába a piros-fehér-zöld színű, fillér nagyságú kokárdát és az egyetemi katedrákon minden osztrák Bach cenzor éberségét kijátszva bölcs, okos tanárok figyelmeztették az ifjúságot a nemzet iránti kötelességére. Az idők múltával a nyomás alábbhagyott és 1867-ben már a független Magyarország ünnepelte a magára talált nemzetet. A becsi kamarilla álmai szétfoszlottak és az ország tovább haladt az ezer esztendő óta járt úton. Bécs minden Habsburg autarkia ellenére is Európa maradt, s nem nyúlt le a nemzet gyökeréhez, a fejsze pedig gyengének bizonyult a magyar fa törzséhez. Az ideálok megmaradtak és volt cél miatt küzdeni.

1867 után az osztrák-magyar ellentétek megmaradtak az európai formák között és a századvég és század első súlyos hibái inkább az akkor uralkodó magyar felsőbb osztályok lelkiismeretét, mint az uralkodóházat terhelte. A dunaparti gótikus épületben elviharzott híres obstrukciós viták gomblyuk fájdalma miatt kerekedtek vihárrá, s a feleslegesen elindított parlamenti csaták nemcsak a Monarchiának, de Magyarországnak is ártottak. A szenvedélyes ellenzéki vezér, Justh Gyula inkább demagóg volt, mint politikus volt és romantikus ábrándokat kergetett. Tisza Istvánnal ellentétben nem látta, hogy ha széthull a Monarchia, akkor annak első vesztese csakis Magyarország lehet. Bécs iránti mérhetetlen gyűlöletében nem vette észre a mindjobban mérgesedő kisebbségi kérdés óriási jelentőségét és magyarellenes cselekedetnek minősítette Ferenc Ferdinánd trónörökösnek a nemzetiségi kérdés megoldására irányuló törekvését. Sajnos az elkövetkezett idők nem az obstrukciós Justhnak, hanem a Szarajevóban agyonlőtt trónörökösnek adtak igazat... A Duna-medence egető nemzetiségi kérdései megoldásra

vártak. Kossuth Lajos Duna-konfederációs elképzeléseinek a realizálása lett volna az egyedüli kiút a trianoni katasztrófából.

A múlt hibái, és a történelem könyörtelensége révén megszületett Trianon, illetve a régi történelmi Magyarország alig egyharmadára zsugorodott Csonkamagyarország.. A nagy rokkánásba nem tudott belenyugodni az ország, de a Párizs által létrehívott Kis Entente gyűrűjéből nem volt menekvés. Az 1919-ben megindult Horthy-rendszer nem országot, hanem országromokat vett át. A romok között ott volt az elvesztett első világháború üszke, az 1918-as őszirozsás forradalomnak nevezett országbomlasztás "nem akarok többé katonát látni", s hervadt hagyatéka és nem utolsó sorban az 1919 évi kommunista magyar Tanácsköztársaság piszka. A kunbélai népcsalást követő reakció olykor túlment a parlamentáris és alkotmányos határon, minek következtében a nemzetközi szakszervezetek bojkott alá helyezték Magyarországot. Ez azonban visszafelé sült el, mert az exportra szánt élelmiszer idehaza maradt, lementek az árak és a magyar élelmiszer legfőbb felvevője, az osztrák főváros ellátási nehézségekkel küzdött. A rövid ideig tartó bojkottot osztrák közbelépésre szüntették meg.

Ilyen körülmények között indult el a mind a mai napig csak elmarasztalólag említett Horthy-rendszer. A rendszer negyed évszázadig állott fenn. Háború szülte és háború szüntette meg. Mint minden rendszernek, úgy ennek is voltak előnyei és hibái. De húsz éves távlatból azt mondani, hogy csak rosszat alkotott, hogy fasiszta rendszer volt, hogy nem voltak biztosítva az általános emberi jogok és a polgárok védelme, ez olyan állítás, ami kellő átértékelésre szorul. Voltak hibák, súlyos történelmi mulasztások, de csak akkor tudunk tárgyilagos ítéletet mondani egy történelmi periódusról, ha az elmúlt eseményeknek mindkét oldalát megismerjük és vizsgáljuk. A legnagyobb mulasztás a földreform elodázása volt. Gömbös Gyuláig a zsellérség sorsa valóban olyan volt, ahogyan azt Illyés Gyula a Puszták népe c. munkájában megírta. Az ország szegény volt, de vajon az 1920-as években nem volt-e hasonló helyzet Németországban és Ausztriában, szóval az első világháború vesztes országaiban? A magyar pénzegység pontosan úgy elveszítette értékét, mint az osztrák Korona vagy a német Márka.

A szűkre szabott német és osztrák jólét kapuit nem ugyanúgy verte-e a német és osztrák ipari munkásság, mint ahogyan azt nálunk tette, mérsékeltebb formában? A híres búzakrach nemcsak nálunk, de az egész világon végigszáguldozott, nálunk a búzát eonizálták, Brazíliában pedig a brazil búzával, a kávéval fűtötték a mozdonyokat, hogy az árakat tartani tudják. Minden megvert sereg

fölött hízott keselyűk keringenek és lecsapnak az elgyengült áldozatra. Ez törvény és nehéz ellene védekezni. Németország a hitlerizmussal védekezett, míg Ausztriában Dolfuss-Schusnigg pártkatonái vívták harcukat a vörös szakszervezetekkel. Nálunk nem voltak polgárháborúk ebben az időben s a nép óh, józan magyar népünk! valami csendes passzív rezisztenciával várta sorsa jobbrafordulását. A század elején megerősödött magyar nagykapitalizmus azonban átmenetileg ügyesebbnek bizonyult. Beszervezte magának a nagybirtokot, a nagyklérust és az egyetemek numerus claususát gazdasági síkon érvényesítette.

Az antiszemitának egyáltalán nem mondható Szekfü Gyula világította meg legjobban az ún. neobarokk Magyarország igazi arcát, nem hagyva ki belőle a magyarországi ún. nagyzsidóság szerepét és befolyását mind gazdasági, politikai síkon. Hiába mondták, hogy a magyar ember nem való kereskedőnek, ennek s mondásnak csak annyiban volt igaza, hogy ha a kis magyar el akart menni kereskedőnek, akkor olyan láthatatlan fal vette körül, amelyből nem volt kiút. A nehézipar, üvegipar, malomipar mind a Kereskedelmi és Hitelbank érdekkörébe tartozott, de mint azt Marschalkó Lajos Országhódító c. könyvében hiteles adatok alapján megírta, ugyancsak a fent nevezett két nagybank érdekkörébe tartozott a szesz, gyufa, spodium, olaj, téglaiipar etc. etc. is. A nagykereskedők, illetve az árut szétosztó cégek annak adták az árut, akinek akarták és azt bojkottálták, aki nekik tetszett. Ez ellen nem volt védekezés, hiszen a háború kitöréséig Magyarország szabadkereskedelmi vizeken evezett és a kereskedelemben boldogulni akaró kis magyart a kutya sem védte. Ha pedig valaki kinyitotta a száját, akkor örökre elveszett, ráfognak, hogy antiszemita.

Nem maradt tehát más választása, mint hogy elmenjen hivatalnoknak, vagy ha ez nem sikerült, rá kellett lépnie arra az útra, amely az elproletarizálódás felé vezetett. A magyarországi nagytőke érdekszövetségbe lépett a nagybirtokkal és azon keresztül érvényesítette befolyását politikai téren. Amíg azonban a magas politikában korlátlanul uralkodott "politika úri huncutság" elve, addig az a bizonyos másik Magyarország dolgozott és mind szorosabbra fűzte a szálakat Nyugathoz, illetve az örök Európához. Minden trianoni elesettségünk ellenére is dolgoztunk és alkottunk a Horthy-rendszer 25 éve alatt, mert voltak vezető férfaink, akik látták a hibákat, mulasztásokat és becsületesen megpróbálták azokat a maguk hatáskörében kiküszöbölni.

A Bethlen kormány kultuszminisztere, Klebelsberg Kunó gróf nyolc

évi minisztersége alatt több mint 2500 elemi népiskolát épített a magára hagyatott magyar falvakban, és szívós kitartással törte Széchenyi István magyar parlaját. Az európai kultúra nagy városgócaiban egymás után. alapította a Collegium Hungaricumokat, ahová nem származás, hanem csakis tanulmányi előmenetel alapján utalták be az ösztöndíjasokat. Vass József népjóléti miniszter az összes európai államokat megelőzve vezette be a kötelező beteg- és öregségi biztosítást (OTI) és az ebben az időben megszervezett sporthatóságok eredménye volt, hogy a kis Magyarország az előkelő harmadik helyet foglalta el a népek nagy versenyén, az Olimpiai játékokon. Az ugyancsak ebben az időben alapított debreceni, szegedi és pécsi egyetemek olyan nemzetközi kapcsolatokkal rendelkeztek, amelyek révén a magyar tudományos élet kisugárzása az egész kultúrvilágra kiterjedt. Teljesen valótlan és hazug az az állítás, amely a Horthy-rendszert fasiszta diktatúrának akarja feltüntetni. Mert nem volt az Szabad volt a sajtó és az emberek nem kaptak csengőfrászt, ha éjszakai látogató érkezett.

1937-ben jelent meg Budapesten a kommunista Solohov híres Csendes Don c. könyve és a magyarországi baloldal annyi külföldi marxista könyvet hozhatott forgalomba, amennyit csak akart. A Parlamentben teljes szólásszabadság uralkodott és az ellenzéki beszédek után nem várták a kapu alatt kékparolis ÁVÓ-sok a kormányt támadó képviselőket. Ha azonban azt nevezik Horthy fasizmusnak, hogy nem engedte meg a kommunista propagandát, akkor valóban az volt. Az idő azokat igazolta, akik látták a veszélyt és akik tudták, hogy a magyarság számára a kommunizmus maga a halál. Húsz év távlatából ma már tisztán látjuk. A Kreml Magyarországra küldött tankjai legázolhatták a magyar forradalmat, Szibériába cipelhatték a magyar ifjúság színevirágát, ezt még kibírta a nemzet. Mint ahogyan kibírt két elveszített világháborút is. De hogy miként bírja ki a magzatelhajtásnak nevezett népgyilkosságot, ezt majd a jövő fogja megmutatni. A kommunista népidemokráciának nem az a legnagyobb bűne, hogy anyagilag koldussá tette az országot, hogy a valamikor három millió mázsa gabonát exportáló Magyarország ma kenyérgabona behozatalra szorul, hanem az, hogy az asztalos üzemekben több koporsót gyártanak, mint bölcsőt.

Egy nép halála ott kezdődik, amikor feladja önmagát, mert céltalannak látja a jövőt. A jövő pedig a gyermek, a bölcső, a gyermekkel telt óvodák. A koporsó az a múlt, a megsemmisülés, a vég. A nagyhangú magyarországi rendszer rövid két évtized alatt elérte, hogy a halálozás a születések fölé kerekedett és a magyar születési statisztika nemcsak az európai, de a világ születési

statisztikájának legutolsó helyére került A húsz év alatt felnőtt új magyar generációból kiölték a múlt tiszteletét és ledöntötték az ezeréves talajban nyugvó ideálokat anélkül, hogy újat adtak volna a helyükbe. Moszkva magyarországi vazallusai túltettek a mesteren, igazolván a bibliai mondást: rosszabb a szolga az ő uránál. A Szovjetunió tiszteli az orosz múlt nagyságait, Nagy Péter képe minden iskolában ott függ a falakon. De még Rettenetes Iván szakállas ábrázata is, hogy a nagy orosz cári tábornokokról ne is szóljunk. Moszkva tudja, hogy a jelen nem ma kezdődik és tudja, hogy a fiatalságnak ideálokra van szüksége. Rákosi Mátyásék és Kádár Jánosék azonban ezt tagadják és így juttatták oda a nemzetet, ahol ma áll, A magyar iskoláskönyvek szerint az igazi magyar történelem akkor kezdődött, amikor az első orosz tank átlépte a Kárpátok gerincét. Ami addig volt, az rossz és gyalázatos volt. Ördögi cinizmussal átformálták a magyar történelmet és ha valakit meghagytak, azt úgy állították be, mint a mai kommunizmus előfutárját. Ezt tették Petőfi Sándorral és Kossuth Lajossal. A nagy magyar építőt, a legnagyobb magyar Pontifex Maximust, Széchenyi Istvánt meg sem említik. Mert ő építő volt és gróf. Ki vele tehát a magyar történelemből. Az Árpádok feudális népnézők voltak, úgyszintén a Habsburgok, a Horthy-rendszer és velük együtt az egész magyar ezredév.

Az 1956-os forradalomig a magyar történelem legnagyobb alakja Rákosi Mátyás és Magyarország legnagyobb barátja Sztálin volt. A magyar városok utcáin elégetett Rákosi és Sztálin képek bizonyították, hogy milyen talajra talált ez a hazugság. De ugyanakkor már haldokoltak a régi ideálok, a kommunista történelemhamisítás, vagy ahogyan ők nevezik, a történelem átértékelése megtette a maga hatását. Október 23 forradalmát megívta a magyar ifjúság, de örök kérdés, hogy mi lett volna, ha történetesen győz a forradalom? A lelkek mélyén szunnyadó magyar belpolitikai megoldás zsákutcába került.

A kommunizmus, mint államforma és társadalmi rendszer nem kell. De mi az, ami kell helyette? Titó nemzeti kommunizmusa, vagy valami "ha akarom vemhes"- szerű megoldás a kiskapitalizmus és a lereszelt körmű kommunizmus között? Mi lesz a földdel? Mi a határa a magántulajdonnak? Nyugatra vetődött magyar egyetemi hallgatók úgy állnak a kérdések előtt, mintha labirintusba jutottak volna. A nyugati életformát elvetik, legfeljebb az autókat irigyelik, de már nem értik, hogy miként lehet egy Fordnak vagy egy Kruppnak olyan óriási vagyona. Azt már nem tudják, hogy ezek a vagyonok már régen túlnőttek a magántulajdon fogalmán és annyira beágyazódtak a nemzet közösségébe, hogy a kruppok és fordok már

csak nominatív urai a mérhetetlen bányáknak és gyáraknak. Ők már természetesnek találják a kolhozrendszert, mert egész iskolai pályafutásuk alatt másról sem hallottak, mint népnyzó földesurakról és kövérhasú kulákokról. Gazdasági vonatkozásban nem látnak kiutat és az emigrációt hibáztatják, hogy nem dolgozott ki valami speciálisan magyar gazdasági megoldást. Mintha lett volna valaha is olyan emigrációja a történelemnek, amely számúzve valaha is tudott volna épkezláb megoldást találni távoli hazája számára.

Ideológiai vonatkozásban még nagyobb a mai magyar ifjúság tévelygése és talajnélkülisége. Templomba már csak politikai okokból jár. Mintegy tüntetésből a rendszer ellen. Az Isten fogalmát elhomályosította benne az iskolában kapott ateista oktatás. Lassan, céltudatosan ölték ki belőle a vallást, Megrendült hite a családban, szerelemben, hazában, szóval mindazon dolgokban, amelyek az idealista világnézetet jelentik. A Nyugatban csalódott. Látja az anyagi különbséget a nyugati jólét és a hazai nyomor között. Lappangó irigység támad benne, a reménytelen nincstelenek irigysége a jólétben élők ellen, és ha a felszínen mag nem is, de tudat alatt annak vesztét kívánja. Légüres térbe került, nincs mibe megkapaszkodnia. Krisztusba vetett hitét megölték, a magyar múltat elsikkasztották előle, és az 1956os forradalom óta négyzetes sebességgel távolodott el nemcsak Nyugattól, de Európától is. Csak a mának él, mint az olyan ember, aki számára olyan mindegy, hogy mit hoz a holnap. Az alkohol és nikotin fogyasztás óriási mértékben megnőtt és sehol a világon nem isznak olyan erős feketét, mint Magyarországon. A munkaerőcsoly mélyre süllyedt, hogy az illetékes hatóságok már feladták a harcot és feleslegesnek tartanak minden szigorúbb ellenőrzést. A fizetésekből senki sem tud megélni, így a keresetbe belekalkulálják a lopást. Munkás és igazgató, ellenőr és ellenőrzött egyaránt. Az emberek idegesek és ha valaki évek után kerül Magyarországra, akkor minduntalan elfutja arcát a pír a trágár szavak hallatára. A szegénység egy bizonyos határon túl nem neveli, hanem lerontja az erkölcsöt és aláássa a karaktert. Ha külföldi rokon érkezik, a vendéglátó első pillantása nem a szemének, hanem a kezének szól: hozott-e valamit? Várhatunk-e valamit tőle? Valamit, amit használhatunk, vagy ha nem, úgy eladhatjuk a feketepiacon.

Közben azonban építenek is. Főleg a külföldi magyarság számára írott és nyomott újságokban. Megírják, hogy ebben és ebben az évben 10 ezer lakást építettek Budapesten. De elfelejtik hozzátenni, hogy évente több, mint tízezer ember menekül a falukból a városba, akiknek szintén lakás kell. A társbérletek száma nem fogy, de minden évben szaporodik. A fiatalok nem házasodnak össze, mert akkor lakás kell mind maguk, mind a gyermek számára.

Vadházasságban élnek és nem szülnék gyermeket. Az idősebb generáció egy ideig megdöbbenve figyelte az új magyar "szocialista társadalom" átalakulását, de nem tehetett ellene semmit. Letargikus lett és beleszokott abba, amit a régi Magyarország új urai kényszerítettek reá. De a múlt rendjét őrző régi nemzedék lassan befelé fordult, az új pedig már abban nőtt fel, s így megszokta azt. Józan óráiban már csak a csodában reménykedik. Vagy talán már abban sem, mert az októberi magyar forradalom maga volt a megvalósult csoda, és az sem segített. Nem érdekli a politika sem, amibe úgy sincsen beleszólása. Otthon sötét a látóhatár, tudattal és tudat alatt érzi, hogy nincs menekvés abból a szürke reménytelenségből, amit a kommunizmus jelent a magyarság számára. Sokan a külföldi magyar emigrációban bíznak, de csak semleges leveleket válthatnak kint élő rokonaikkal és ismerőseikkel, mert a levélcenzúrának éles szeme van és egy óvatlan pillanatban megírt levélért még mindig két-három évi börtön jár.

És ha felvetődik a kérdés, hogy az otthoni magyarság mit várhat az emigrációtól, a kérdésre nehéz felelni. Sokat és semmit. A magyar emigrációnak nincsen kialakult súlypontja és nincsen olyan személyisége, mint annakidején a csehszlovákoknak Benes és Masaryk volt. Az emigrációba kényszerült magyar párttöredékek megtartották hazulról hozott ideológiájukat, kissé formáltak rajta, de korántsem annyit, amennyi a nagy magyar emigrációs egységhez szükséges lenne. A londoni központtal rendelkező szociáldemokraták Peyer Károly halála óta vezető nélkül maradtak. Kéthly Anna nem vezető egyéniség, a többieknek pedig nincsen olyan befolyásuk akár az angol, német vagy amerikai szakszervezeteknél, hogy erélyesen tudnák képviselni szociáldemokrata zászló alatt a magyar érdekek nemzetközi védelmét. A Londonban megjelenő Népszava már évek óta hallgat, mert a Labour Party nem folyósította tovább a lap megjelenéséhez szükséges összeget. Pedig kár volt a Népszaváért, mert okosan és a magyar érdekeknek megfelelően szerkesztették munkatársai. A magyarországi marxizmus exil képviselői is megjárták a maguk damaszkuszi útját és a hazátlanság keserű kenyerére kellett ahhoz, hogy olyanokká formálódjanak, amilyenek otthon kellett volna lenniük. A párt maga, mint olyan, már régen nem létezik. Magyarország nem jelent súlyt a nemzetközi politikában és így a magyar kérdés már szociáldemokrata szemüveggel nézve sem érdekes. Ami pedig nem érdekes, arra felesleges pénzt költenünk. Sajtójuk és szervezeteik egyetlen pillanatig sem voltak önállóak és amint megszűnt az idegen pénzzuttatás, abban a pillanatban megszűntek létezni. Kéthly Anna, Ignóus Pál meg a többiek még megjelennek imitt-amott egy nemzetközi marxista összejövetelel, de

hangjuk már nincs és őket is utolérte a minden emigráció sorsa, az elöregedés. Az emigrációban közelebb kerültek a nemzethez és tematikájukba sok olyan dolgot felvettek, amiről odahaza hallani sem akartak. Az eretnekek szívós gyűlöletével támadták a kommunizmust, a mai rendszert, és az erdélyi magyarság tragédiájával sokkal behatóbban foglalkoztak, mint sok polgári vonalon mozgó, minden magyar revíziót feladó emigráns magyar újság, írásaikból eltűnt a Horthy-rendszer, éles, kíméletlen kritikája, ami sohasem lehetett őszinte, hiszen a magyarországi Szociáldemokrata Párt a régi rendszer 25 esztendeje alatt teljes szólás és sajtószabadsággal rendelkezett. Belátták, hogy nem pusztán véletlenségből történt az, hogy a Párt főtitkárához otthon maradt és Rákosi barátjává cinkosodott Szakasits Árpád két évtizeden át, még 1945 januárjában is felvette az évi szubvenciót Horthy miniszterelnökétől, pontosan 40 ezer jó kemény, békebeli pengőt.

A polgári vonalon mozgó pártok teljesen megszűntek az emigrációban. Szétszórta őket a szél és ha találkoznak, működésük fehér asztal melletti régi emlékezésekben merül ki. A Független Kisgazda Párt annyi magyar érdekű munkát sem végzett, mint otthon, amikor még Rákosi Mátyásra ürítették poharukat. Nagy Ferenc amerikai földbirtokos lett és hátat fordított a közéletnek. Rákosi Mátyás hozta őt felszínre és vele együtt tűnt le a magyar politikai élet porondjáról. Vargha Béla, Rákosi képviselőházának elnöke egy ideig az Amerikai Magyar Nemzeti Bizottmány vezetője volt, de a magyar kérdés ellanyhulása óta teljesen visszavonult az ügyek intézésétől, mely tény egyáltalán nem vett észre a magyar emigráció. Sulyok Dezső meghalt, miután sokmindent revideált otthoni álláspontjából. A régi kisgazda vezérek közül már csak az okos és kalandos múltú Eckhardt Tibor hallat magáról a de szava nem igen száll túl a szónoki emelvényen. Dicstelenül szomorú annak a pártnak emigrációs működése, amely annakidején 1945 őszén abszolút többséggel került be a magyar Parlamentbe és megalkuvó, oktalan politikájával pár év alatt eljátszotta a nemzet bizalmát. Felelőtlen orosz pajtáskodás, tudatlanság, sine curák utáni hajsza és nem utolsó sorban bajtársiatlanság és gyávaság jellemezte a háború utáni Kisgazda Pártot. Sauvageot francia professzor, a magyar ügyek kitűnő ismerője annakidején azt a véleményt szűrte le, hogy a Kisgazda Párt azért kapott 1945-ben annyi szavazatot, mert az állott a jobboldalon. Sulyok Dezső Magyar Tragédia c. könyvében mint kortárs és szemtanú és mint kisgazdapárti képviselő így ír erről a pátról:

"A bolsevizálás második tényezője maga a Kisgazdapárt volt. Képviselői többnyire olyan selejtes emberekből álltak, hogy a

nemzeti ellenállás szempontjából már eleve nem lehetett őket számításba venni. Ennek oka a protekcionizmus és éles kontraszelekció volt, mely kiválogatásuknál érvényesült, legtöbben gyáva, kockázatot vállalni nem merő emberek voltak. Keresni akartak a képviselőségen és nem a bőrüket vásárra vinni. A párt intelligens vezetőiből csak azok voltak megbízhatóak, az sem mind, akik az 1939 előtti időkből maradtak meg. Egy részük maga volt a moral insanity, más részük titkos kommunista. volt. Ezzel a párttal a hátuk mögött a kommunista vezérkarral szemben szabad emberek is nehezen állták volna meg a helyüket, akiket múltjuk nem tett a kommunisták függvényévé. Tildy akarta is a kommunizmust felesége befolyása alatt, aki bosszúért lihegett 1919-ben kivégzett apja miatt. Nagy Ferenc valószínűleg nem volt tisztában cselekedetei súlyával. A menekült magyarok összefogdosása és a jugoszlávoknak történt átadása súlyos erkölcsi megítélés alá esik. Egy ilyen kiszegzéspárti vezetőség volt a bolsevizálódás harmadik tényezője. Így lettünk másfél év alatt bolsevista ország.. "

Sulyok Dezső kritikáját el kell fogadnunk, hiszen maga is az akkori Kiszegzéspárt egyik vezetője volt. Nem csodálkozhatunk, hogy ennek a pártnak emigrációs munkája egyenlő volt a nullával.

A nyilasok.

Külön csoportot alkotnak emigrációnkban a nyilasok, illetve a néhai Szálasi Ferenc vezetése alatt állott egyedek és csoportok. Őket is szétfújta a nagy vihar és szerteszéjjel szóródtak az emigrációban. A vezetőket az ügyetlen Henney Árpád kivételével az amerikaiak elfogták és kiadták Rákosi véstörvényszékének. Kevesen maradtak életben. Legtöbbjünkkel az akkori népidemokrácia hóhéra végzett. A legutolsó legális magyar kormány tagjait és a jobboldali pártok vezetőit el kellett pusztítaniuk az akkori hatalmasoknak. Ez divat volt akkoriban Európában. És a Rákosi-Nagy Ferenc-Tildy féle koalíció teljes mértékben eleget tett ennek a divatnak. Bárdossy László, Imrédy Béla után beláthatatlan sorokban meneteltek a Markó utca kivégző négyszöge felé a halálraítéltek. Szálasi Ferenc, Vajna Gábor, Csia Sándor, Gera József és gróf Pálffy Fidél után rendre következtek a többiek, kivégezték a magyar publicisztika egyik legnagyobbját, az ősmagyar ősök várát magában hordó Hubay Kálmánt, Sztójay Dömét a volt magyar miniszterelnököt és berlini követet, a felvidéki magyarság egykori vezérét, a még Benes által is tisztelt Jaross Andort, a békés polgári elveket valló kereskedelmi szakembert, dr. Szász Lajost, a fiatal, alig 30 éves báró Kemény Gábort, a halál küszöbén teljesen összeroppant volt

miniszterelnököt, Szöllősy Jenőt, a magyarországi németiség vezetőjét, Basch Ferencet, Budapest védőjét, Hindy Ivánt és mindazon többieket, akiknek névsorát dr. Málnási Ödön állította össze Magyar Mártírok c. munkájában.

Ezeket a halottakat nem lehetett elfelejteni és az ő emlékük volt az, ami Nyugatra szakadt volt párthíveikét hosszú éveken át mind a mai napig összetartotta. Sajnos azonban, hogy miként a baloldali pártok egysége nem, úgy a magyar jobboldaliak egysége sem tudott megvalósulni. Külön csoportok működnek Amerikában és Ausztráliában, míg Európában csupán a jobboldali sajtó az, ami összetartja őket. Nincsenek szervezeteik, pártjuk még kevésbé, és inkább lappangó mozgalomnak, mint erőteljes szervezetnek tekinthetők. Az idegen demokrácia, vagy inkább demokratikus diktatúra nyomását legjobban ők érzik. Ha valahol összejönnek láthatatlan, de hatékony ellenőrzés alatt állanak. Ha valahol ostoba fiatalok - sohasem magyarok - horogkeresztet mázolnak s falakra, úgy a nagy ellenőrzés magyar tagozata azonnal kész a váddal és a feljelentések özönét indítják el mind Bonnban, mind Párizsban, Londonban vagy New Yorkban.

Az ismeretes kölni horogkeresztes botrányt is a magyar emigráció jobboldali rétegére akarták ráfogni - sikertelenül. Budapesti és keletberlini forrásokból kapott valótlan adatokkal akarták diszkriminálni ezt a réteget, amely azonban elvei fenntartása mellett tanult a múltból és még véletlenségből sem enged meg magának holmi gyerekcsínyeket sem, mert tudja, hogy olyan időket élünk, amikor jelentéktelen dolgok miatt is európai botrányt kevernek a nemzetközi élet nagy méregkeverőjébe. Hallgat és vár, őrzi magyarságát, amit talán a legerősebben képvisel az összes emigráns csoportok között. Ő rendelkezik az egyetlen független emigráns sajtóval, mert sehonnan sem pénzt, sem egyéb támogatást nem kap, és lapjaik csakis előfizetőikből és vásárlóikból élnek. A londoni Népszava abban a pillanatban megszűnt, amikor a Labour Party beszüntette a havi csekkek folyósítását. A kis jobboldali emigráns újságok azonban megmaradnak, mert még hittel és szeretettel csinálják őket. Íróik nagyrészt ingyen írnak és csak a posta meg a nyomdászamla az, ami készpénzt követel.

Amint valaha otthon, úgy az emigrációban is az ellenőrzés szerepét tölti be a magyar politikai élet széles skálájában a jobboldali emigráció. A demokrácia nevével visszaélő különböző magyar egyesülések, szervezetek és bizottmányok munkája legtöbb esetben mindössze pecséthasználattól és az illető állam kormányának megfőzéséből áll. Szubvenció hajsza, amit jól-rosszul, de sohasem a

magyarság javára eladminisztrálnak. Vannak persze kivételek is, mint pl. a Németországi Magyar Egyesületek Csúcsszervezete, de általában csak azért léteznek, hogy senkiházi jános a maga szemétdombján kukorékoljon, mint elnök, alelnök vagy legfőbb csúcsintéző. Egyedül a magyar emigráció jobboldala az, amely kirekesztve a közös munkának nevezett közös haszonszerzésből feltárja néha a dolgok igazi hátterét.

És mégis. A majd két évtizedes múltra visszatekintő magyar emigráció jó munkát végzett a magyarság szempontjából. A majd félmilliónyi emigrációs magyarság csekély töredéktől eltekintve megbecsülte magát, és mint egyén, bebizonyította Széchenyi István nagy mondásának az igazát: Egy népnél sem vagyunk alábbvalóak. Mérnökei és szakemberei megálltak helyüket az új Nap alatt is, Amerikától egész Európáig. A kommunista rendszer által üldözött és megvetett magyar középosztály idegenbe került fiai jó munkát végeztek és sok régi előítéletet és balhiedelmet eloszlattak, amit a nyugati népek mondtak rólunk, Svájcban, Német és Franciaországban megbecsült tagjai az ottani társadalomnak és ha vannak is kivételek, de a zöm ma is magyarnak vallja magát és becsületesen elvégzett munkáját mint magyar munkát viszi kenyéradói elé. Volt csendőreink, altisztjeink és tisztjeink szorgalmas, szívós munkával dolgozták be magukat az új élet adta új követelményekbe és ugyancsak megálltak a helyüket. Dolgoznak, küzdenek, mert a szabadság adta lehetőségek ezt megengedik. Kemények lettek és tudják, hogy nem azon múlik megbecsülésük, hogy magyarok, hanem azon, hogy milyen munkát végeznek. Az emigráció egészséges szelekciója már régen megtörtént. Az októberi forradalom 240 ezer magyar emigránsából harmincezerre tehető a hazavándoroltak száma. Részben a honvágy, részben élhetetlenségük vitte őket vissza a vasfüggöny mögé. Jól tették, hogy hazamentek, ha nem állt próbát, amit új életük követelt tőlük. Idegenben csak rontották volna a magyarság hírnevét, otthon meg szükség van rájuk s otthon is csak akkor boldogulnak, ha megtanulnak dolgozni.

x

Az emigráció nagy hulláma megszűnt, évről évre kevesebb a Nyugatra kívánczók száma. És ez így van jól. Ne adja Isten, hogy akár a Nyugat, akár a mai kommunista rendszer megnyissa a határokat, mert akkor ki marad otthon? Ki marad otthon abban a hazában, melynek lakosságát máris megtizedelte nemcsak a kivándorlás, hanem a Kádár-féle abortusztörvény adta lehetőségek, nem utolsó sorban az a reménytelen élet, ami ott terpeszkedik szerencsétlen Magyarországunk felett. A jövő, az annyit

hangoztatott magyar jövő azoké, akik otthon maradtak, akik birkóznak a moszkvai zsarnoksággal, és akik minden akadály és szegénység ellenére is tovább táplálják a magyar fa törzsét.

Egy korszak lezárult a magyar történelem ezeréves színpadán. A múltat nem lehet többé visszavarázsolni. Talán már elmúltak azok a zavaros évek, amelyek útvesztőbe juttatták a magyar csillagnézőket és most nem tudják, merre menjenek. Nem mindig mutatnak utat a csillagok.

A szentistváni Magyarország valósága 1918-ban az I. világháború után megszűnt, s csak, mint annak bágyadt visszfénye élt még 25 évig a Horthy-rendszer lobogója alatt. Sok álmodtunk és sokszor szalmaláng lelkesedéssel idéztük a múltat, hittük, hogy egyszer mégiscsak visszatér az, ami elveszett. Nem a mi hibánkból, de a de a történelem kérlelhetetlen parancsa szerint jött az új fordulat, ami végképp lezárta a magyar történelem nem 25, de ezeréves fejezetét. Sok meddő küzdelem és hiábavaló harc után elérkeztünk mélypontra, a magyarság biológiai halálának a határához. Ha tovább tartanak a mai állapotok, akkor egyszerű matematikai számítás szerint 200 éven belül nincsen magyarság. Nem mint ország, hanem mint nép. És a sírt, hol nemzet süllyed el, nem veszik körül a költő által idézett népek, hanem hideg józansággal veszik tudomásul, hogy nem vagyunk többé és a magyar vákuumba benyomul majd a délfelé terpeszkedő szlávág igénytelen szaporasága, így kötvén össze az északi szláv tömböt a délivel, megvalósítván Nagy Péter nagy álmát, a Vladivosztoktól a Földközi tengerig terjedő szláv népi egységet. Ezt megakadályozni, minden hazulról hozott párt, világnézeti és egyéb magyar emigrációs betegség elvetésével, ez kell, hogy legyen a világon szétszórt magyarság egyetlen és igaz feladata.